

วารสาร **สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568 Vol.6, No. 2 July - December 2025

JOURNAL OF SOCIAL RELIGION AND CULTURE

ISSN: 2822 - 1117 (Online)

J
S
R
C
2
0
2
5

วารสารสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

089 783 2122

jsrc2563@gmail.com

THAIJO

วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
Journal of Social Religion and Culture

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568
Vol. 6 No. 2 July-December 2025

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษานักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษา
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามวิถีของการศึกษาเชิงพุทธศาสนา และสหวิทยาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เจ้าของ มูลนิธิบูรเพื่อการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

พิมพ์ที่ จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลาया พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

ต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ ได้รับการตรวจสอบมาตรฐานทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะ
สาขาวิชา การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ที่ปรึกษา

พระมงคลธรรมวิภาณ, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาสุเทพ สุปณฺธิโต, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ. ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

พระมหาสามารถ จานิสโล, ดร.

กองบรรณาธิการ

พระครูปลัดสุวัฒนสังข์คุณ, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.ชาตรี ชุมแสน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ. ดร.พงษ์ประภากรณ์ สุระรินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.เกรียงไกร พินยารัก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ต.ท. หญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ดร.ละอองดาว เตชะวิญญูธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ดร.วรรณ พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระปรัชญา จิตธมโม
พระชัยสิทธิ์ อคฺควณฺโณ

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัยและบทความวิชาการในวารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2568 (2025) มีเนื้อหาและประเด็นที่หลากหลาย แต่ทุกบทความยังคงไว้ซึ่งคุณภาพที่ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิตรงประเด็นคุณภาพ อีกทั้งทุกบทความทางกองบรรณาธิการจะให้ความสำคัญในแง่เป็นบทความที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสาขาวิชาทางสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงการศึกษาเป็นหลักตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยกองบรรณาธิการได้คัดเลือกคุณภาพเป็นการเบื้องต้นก่อนแล้วจึงทำการตอบรับเพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองตามระบบต่อไป ทั้งนี้บทความที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องมีลักษณะที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิจัย และบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของประเทศชาติต่อไป โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

บทความวิจัยมีดังนี้ 1) การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เขียนโดย มนชนก ไชยศร, มะลิวัลย์ โยธารักษ์, ปรีชา สามัคคี สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 2) การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทยเรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เขียนโดย ผกามาศ ด้วงช้าง, นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์, วีระ วงศ์สรรค์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 3) การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เขียนโดย อลิษา บรรจงสุทธิ, กษมา ศรีสุวรรณ, พระครูสุเมธปริยัติคุณ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ เขียนโดย สุวิภรณ์ แซ่มัด, ธเนศพล อินทร์จันทร์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก 5) รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขียนโดย ธนิษฐ์นันท์ ศรีภูมิมา, สุธาสินี แสงมุกดา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 6) แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เขียนโดย ชญณัฐ อินัยญะ, พระครูเขมธรรมโฆสิต, บุญเลิศ วีระพรกานต์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 7) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขียนโดย วิภาวรรณ วิมุตติ, ณัฐพล เนื่องชมภู, ในตะวัน กำหอม, วาสนา เลิกเปลี่ยน สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข 8) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เขียนโดย รชต ประสานทอง, ธเนศพล อินทร์จันทร์, กรรณสิทธิ์ สะและน้อย รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก 9) วัฒนธรรม: พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับกระบวนการการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เขียนโดย ศิริชัย บุญเพ็ง, ถนัด ยันต์ทอง, ในตะวัน กำหม่อม, กฤษดา นิยมทอง สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข 10) การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 เขียนโดย เพลินพิสุทธิ์ ศรีจันทร์, ธีระพงษ์ สมเขใหญ่, สุเวช กลับลศรี สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 11) การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เขียนโดย อติวิชญ์ เกตุฐาน, โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ, ในตะวัน กำหม่อม, วาสนา เล็กเปลี่ยน สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข 12) การบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป้างัว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เขียนโดย ดิลก ญาณปัญญา, รัตน์ชนก พรหมณศิริ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยพิษณุโลก 13) แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ เขียนโดย นุชจรีภรณ์ จาห์รี, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, พระมหาสมบุญ สุธมโม สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 14) การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา เขียนโดย กิรติ บุญเจือ, เมธา หริมเทพาธิป, ชีสา กันยาวิริยะ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 15) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ เขียนโดย ขวัญเกล้า ศรีโสภะ สาขาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี, ธนริศย์ ธนัยอุดมพัฒน์ สาขาการจัดการการกีฬา การท่องเที่ยวและนันทนาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี, สุกัญญา ฤทธิ์งาม สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ 16) แพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เขียนโดย เมธา หริมเทพาธิป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทความวิชาการมีดังนี้ 1) ธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและโอกาสสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ไทย เขียนโดย มุจจรินทร์ ทศตรกุลพัฒน์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย 2) แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยด้วยการสอนแนวใหม่ เขียนโดย พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์) สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

พระมหาสามารถ ฐานิสโร, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1 การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปบุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช Management of Supervision Learning base on Sappurisa Dhamma of Muttayom Wattapae Municipal School under Thungsong Municipality Nakhon Si Thammarat. มนชนก ไชยศร, มะลิวัลย์ โยธารักษ์, ปรีชา สามัคคี	1
2 การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี Development of a Skill Training Set for Reading Comprehension of Thai Literature Ngao Pa Using the 5W1H Technique for Prathomsuksa 4 Students under Catholic Education Council of Thailand under Office of Private Education Commission Chonburi Province. ผกามาศ ดั่งช้าง, นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์, วีระ วงศ์สรรค์	14
3 การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 The Development of Competencies of Teachers According to Iddhipada Dhamma 4 in Cha-Uat Educational Network 3 Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. อลิษา บรรจงสุทธี, กษมา ศรีสุวรรณ, พระครูสุเมธปริยัติคุณ	27
4 การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ The People's Participation and model Participation Affecting Local Development of Wang Chin District Community Development Office Phrae Province. สุวิกรานต์ เขมิด, ธเนศพล อินทร์จันทร์	41
5 รูปแบบภาวะผู้นำอาไฉยของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน Agile Leadership Style of Secondary School Administrators under the Office of the Basic Education Commission. ธนัฐนันท์ ศรีภูมมา, สุธาสินี แสงมุกดา	52

6	แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร The Guidelines for Promoting Educational Service Based on Four Sangahavatthu Dhammas of Suratthani 3 School Cluster under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon. ชญัญฐ์ อินัยญญะ, พระครูเขมธรรมโมจิต, บุญเลิศ วีระพรกานต์	65
7	ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร The Relationship between Job Motivations and Academic Effectiveness of Educational Personnel under Samutsakhon Primary Education Service Area Office. วิภาวรรณ วิมุติ, ณัฐพล เนื่องชมภู, ในตะวัน กำหอม, วาสนา เล็กเปลี่ยน	77
8	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร Factors affecting the happiness of employees at work in Thung Yai Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District, Pichit Province. รชต ประสานทอง, ธเนศพล อินทร์จันทร์, กรรณสิทธิ์ สะและน้อย	88
9	วัฒนธรรม: พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับการบูรณาการการสอนวิชาประวัติศาสตร์ Culture: Historical Development, Identity and Wisdom of Prachuap Khiri Khan Province with Integration of Teaching History Subject. ศิริชัย บุญเพ็ง, ถนัด ยันต์ทอง, ในตะวัน กำหอม, กฤษดา นิยมทอง	99
10	การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 The Development of Teacher Potential in Instructional Management Through Active Learning in Bansaiaboung School under Trang Primary Educational Service Area Office 2. เพลินพิสุทธิ ศรีจันทร์, ธีระพงษ์ สมหาใหญ่, สุเวช กลับศรี	110

11	การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ The Administration of the Student Care and Support System by Educational Personnels under the Office of Buengkan Secondary Educational Service Area. อดิวิษญ์ เกตุฐาน, โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ, ในตะวัน กำพอม, วาสนา เล็กเปลี่ยน	123
12	การบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจ้าว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย Time Management in Providing Public Services of Pangiew Subdistrict Administrative Organization, Si Satchanalai District, Sukhothai Province. ดิลก ญาณปัญญา, รัตน์ชนก พรหมณศิริ	136
13	แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ The Approach for Developing Practitioners According to the Four Right Exertions for Thai Buddhists in Norway. นุชจริภรณ์ จาหรี, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, พระมหาสมบุรณ์ สุขมโม	145
14	การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา Analytical Study of the Philosophy of Wisdom Leadership. กิริติ บุญเจือ, เมธา หริมเทพาธิป, ชิสา กันยาวิริยะ	156
15	การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ An Analysis of Factors Affecting the Knowledge Management of Students at Thailand National Sports University, Bangkok Campus. ขวัญเกล้า ศรีโสภา ธนวิศย์ ธนัยอุดมพัฒน์, สุกัญญา ฤทธิงาม	165
16	แพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา มูลนิธิธรรมิกชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง The Problem-Solving Platform for Farmers and Vulnerable Groups of the Kalapana Project by the Sahathammikachon Foundation Based on the Philosophy of Sufficiency Economy. เมธา หริมเทพาธิป	175
17	ธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและโอกาสสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ไทย Digital Governance: Challenges and Opportunities for Thai Public Administration. มูจจรินทร์ ทศตรกุลพัฒน์	183

18	แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยด้วยการสอนแนวใหม่ Strategic Directions for Advancing Thai Education through Innovative Pedagogical Approaches. พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์)	193
	จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ	206
	หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์	208

การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยม
เทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Management of Supervision Learning base on Sappurisa Dhamma of
Muttayom Wattapae Municipal School under Thungsong
Municipality Nakhon Si Thammarat

มนชนก ไชยสร*

Monchanok Chaisorn

มะลิวัลย์ โยธารักษ์

Maliwan Yotharak

ปรีชา สามัคคี

Pricha Samakkhi

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: monamvan1052@gmail.com *

วันที่รับบทความ (Received): 12 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 24 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 8 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้ พบว่า การนิเทศการจัดการเรียนรู้เป็นการนิเทศ กำกับ ติดตามโดยการสังเกตชั้นเรียน ซึ่งการเสนอความคิดเห็น หรือ สะท้อนถึงปัญหา จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของการนิเทศได้มีการดำเนินการที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้การนิเทศการจัดการเรียนรู้ไม่ได้พัฒนาตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งการนิเทศการจัดการเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้บริหาร ผู้นิเทศ ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการปรับปรุง แนะนำ ส่งเสริม พัฒนา และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ซึ่งประกอบ คือ 1. การศึกษาสภาพก่อนดำเนินการ 2. วางแผนการนิเทศ 3. กระบวนการจัดสายงาน 4. การปฏิบัติงานนิเทศ 5. สรุป ประเมินผลและสนับสนุนการดำเนินงาน

2) แนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชประกอบด้วย 1. ธัมมัญญตา (รู้หลักการวิธีการ) 2. อัตถัญญตา (รู้เป้าหมาย) 3. อุตตัญญตา (รู้ตนเองมีความรู้) 4. มัตตัญญตา (รู้พอดีความเหมาะสม) 5. กาลัญญตา (รู้เวลา) 6. ปริสสัญญตา (รู้บริบทชุมชนโรงเรียน) 7. ปุคคสสัญญตา (รู้บุคคลเข้าใจความแตกต่าง) 3) การนำเสนอ แนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเป็นไปได้ เหมาะสม เป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การบริหาร, การนิเทศการจัดการเรียนรู้, โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ

Abstract

This research article aims to Study 1) to study the supervision learning of Muttayom Wattapae Municipal school under Thungsong Municipality Nakhon Si Thammarat. 2) to study the guidelines for management the supervision learning based on the principles of Sappurisa Dhamma of Muttayom Wattapae Municipal school under Thungsong Municipality Nakhon Si Thammarat. 3) to present the guidelines for management the supervision learning based on the principles of Sappurisa Dhamma of Muttayom Wattapae Municipal school under Thungsong Municipality Nakhon Si Thammarat. This qualitative research was collected data by using in-depth interview with 15 involved persons about the participation condition, 5 experts in guidelines creation and 7 experts by using focus group discussion to evaluate feasibility, suitability, and utility. Data were analyzed qualitatively using content analysis.

The results of the study were as follows; 1) The supervision learning primarily involves classroom observations. However, the process of providing feedback, discussions, and reflecting on problems, strengths, and areas for improvement is not clearly implemented, which limits the development of effective supervision. Effective supervision requires collaboration among administrators, supervisors, teachers, and relevant personnel to focus on systematic improvements, guidance, promotion, and development in order to achieve the institution's goals. The supervision process includes: 1. Studying 2. Planning 3. Organizing 4. Doing 5. Evaluating. 2) The guidelines for management the supervision learning was found to include the following key aspects: 1. Dhammannuta (knowledge of principles and methods), 2. Atthannuta (understanding of objectives), 3. Attannuta (self-awareness and knowledge), 4. Mattannuta (awareness of moderation and appropriateness), 5. Kalanuta (time awareness), 6. Parisannuta (awareness of the school's community context) and 7. Puggalannuta (awareness of individuals and their differences). 3) The presenting guidelines for management the supervision learning based on the principles of Sappurisa Dhamma of Muttayom Wattapae Municipal school under Thungsong Municipality Nakhon Si Thammarat. The application of Sappurisa Dhamma principles in the supervision management of learning was found to be feasible, appropriate.

Keywords: Management, Supervision Learning, Muttayom Wattapae Municipal School.

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตของคน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ เกิดกระบวนการคิด มีทักษะการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการสร้างเสริมให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดศักยภาพและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 3)

การจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องฝึกฝน ฝึกปฏิบัติ พัฒนาทักษะกระบวนการ รู้จักปรับประยุกต์และแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการ มีการคิด การแก้ไขปัญหา สามารถพัฒนาตนเองได้ มีคุณลักษณะที่ดี มีคุณธรรม และสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สถานศึกษาต้องใช้การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษารวมไปถึงการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2550: 128) จึงกล่าวได้ว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นเป้าหมายของความสำเร็จในสถานศึกษา ซึ่งบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา โดยต้องวางแผนงานด้านวิชาการ จัดการดำเนินการส่งเสริมและติดตามการเรียนการสอนโดยการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นในโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์ในการร่วมมือกันกระตุ้น ส่งเสริมให้คำแนะนำ เน้นปฏิสัมพันธ์เป็นประชาธิปไตย ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของครูที่ส่งผลโดยตรงต่อการสอนที่ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของผู้เรียน การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการของความพยายามร่วมมือ และช่วยเหลือผู้รับการนิเทศทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหาร โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งผลให้การศึกษาสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น (วิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร, 2560: 18)

ปัจจุบันการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้มีปัญหาหลายประการที่ส่งผลให้การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจาก ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษามีข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจและการเห็นความสำคัญของการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีทัศนคติในแง่ลบต่อการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เป็นการจับผิด ประเมิน วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ส่งผลให้ครูผู้สอนไม่ได้พัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นตามเป้าหมายของการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการที่จะปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการนิเทศหรือกระบวนการที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีคุณธรรม

จริยธรรมที่ดี เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง มีคุณธรรม เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยผู้นิเทศต้องมีความรู้ ทักษะต่างๆ ในการนิเทศ ต้องสนับสนุน แนะนำและสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้รับการนิเทศรวมไปถึงการมี หลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมของความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งในการนิเทศการจัดการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะต้องยึดหลักธรรมที่ทำงานประสบความสำเร็จ ซึ่งหลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถรู้เข้าใจบริบทของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ พัฒนาตนเอง พัฒนาคน และพัฒนางาน ให้มีความสมบูรณ์ สร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสถานศึกษา (พระอรรถวิทย์ อินทวิโส (เดชเถลิงไพร), 2559: 37-39)

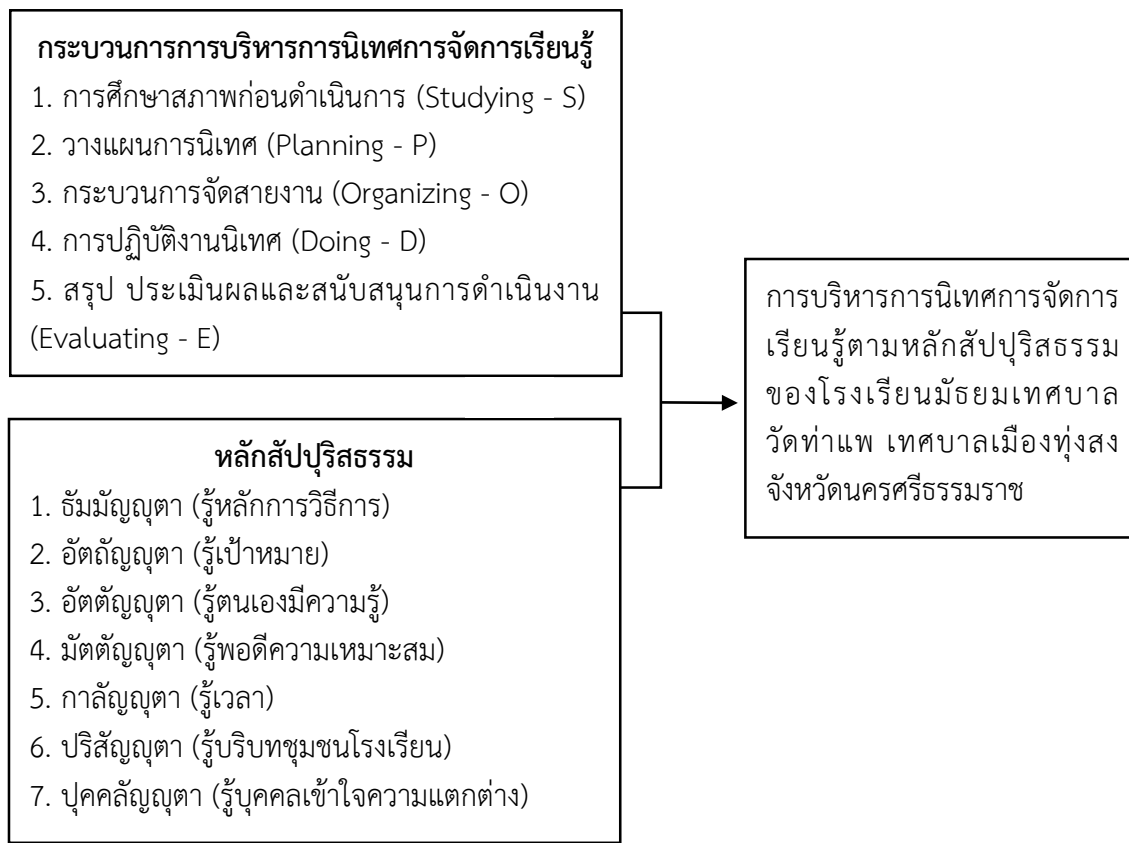
จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารได้เห็นความสำคัญของนโยบายการบริหารที่ตั้งเป้าหมายไว้ว่า ต้องการให้โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เป็นหน่วยงานที่มีกระบวนการพัฒนาภายใต้แนวคิด "นวัตกรรมครูสู่นวัตกรรมผู้เรียน" จึงได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรม จัดทำชิ้นงานที่ผ่านกระบวนการคิด ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวิธีการสอนใหม่ๆ มาปรับใช้ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้มีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพขึ้นจะต้องอาศัยการดำเนินงานในส่วนของการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานด้านสอนของครูให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยคำนึงการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และรวมไปถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลายผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลดียิ่งขึ้น ใช้ประโยชน์ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการ สนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน ครูฝ่ายบริหารวิชาการ จำนวน 2 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครูที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศิษยานิเทศก์ จำนวน 1 คน ครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการจำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน ศิษยานิเทศก์ จำนวน 1 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ สาขาพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาสภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการณ์เทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.3 เครื่องมือในขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง คือ แบบประเมินและการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการณ์เทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวการบริหารเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียง และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังนี้

1. การศึกษาสภาพเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาสภาพก่อนดำเนินการ พบว่า สถานศึกษามีเป้าหมายการเทศ แต่ไม่ได้สื่อสารให้ชัดเจน ส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมการพัฒนาที่ต่อเนื่อง การเทศใช้วิธีสังเกตและบันทึกผล แต่ไม่มีการหารือหรือสะท้อนปัญหาและจุดพัฒนาอย่างเป็นระบบ จึงจำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน (PA) เพื่อลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการเทศ

การออกแบบการนิเทศที่ดีจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น การวางแผนการนิเทศพบว่า สถานศึกษามีการวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ กำหนดวัตถุประสงค์ ปฏิทิน และเครื่องมือการนิเทศที่สอดคล้องกับบริบทและงานประกันคุณภาพภายใน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารไม่ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทำให้ขาดการสะท้อนปัญหาและข้อเสนอแนะที่จำเป็น ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศขาดความพร้อม ส่งผลให้การนิเทศไม่ได้รับการพัฒนาเต็มที่ จึงควรปรับกระบวนการให้ยืดหยุ่น สำรวจปัญหาและความพร้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน กระบวนการจัดสายงานการนิเทศพบว่า สถานศึกษาจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและมอบหมายหน้าที่นิเทศให้หัวหน้ากลุ่มสาระรับผิดชอบ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน แต่ปัญหา คือ ผู้นิเทศบางคนขาดความเชี่ยวชาญในวิชาที่นิเทศ และมีภารกิจอื่น ทำให้ขาดความต่อเนื่องและความร่วมมือในการนิเทศ ควรมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอความคิดเห็น และคัดเลือกผู้มีความสามารถในการนิเทศ รวมถึงนำเทคนิคสร้างแรงจูงใจและการนิเทศแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระมาใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การปฏิบัติงานการนิเทศพบว่า การนิเทศการจัดการเรียนรู้ดำเนินตามแผนที่วางไว้ มีการสังเกตกิจกรรมการสอนและใช้แบบบันทึกเพื่อพัฒนาการนิเทศ แต่ปัญหาหลัก คือ เวลาของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่ตรงกัน ทำให้ขาดการสะท้อนปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ส่งเสริมและให้กำลังใจผู้รับการนิเทศพร้อมนำตัวชี้วัดจากข้อตกลงการปฏิบัติงาน (PA) มาปรับใช้ เพื่อลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การสรุปประเมินผล และสนับสนุนการดำเนินงานพบว่า การนิเทศมีการติดตามสรุปผล และบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์พัฒนาการเรียนรู้ แต่ข้อมูลที่รวบรวมยังไม่ครอบคลุมและขาดความชัดเจน ข้อมูลนิเทศถูกรายงานให้ผู้บริหารทราบ แต่ไม่ได้เผยแพร่ให้ครูและบุคลากรรับรู้ จึงควรใช้เทคโนโลยีช่วยสรุปและเผยแพร่ผลการนิเทศผ่านระบบออนไลน์ ควรใช้การประเมินแบบหลายมิติเพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้าน นำไปสู่การพัฒนาการนิเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาสภาพก่อนดำเนินการ 1) ผู้บริหารประชุมบุคลากร ศึกษาและวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน นำปัญหาและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการนิเทศ พร้อมกำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายการนิเทศร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและมีประสิทธิภาพสูงสุด 2) ผู้บริหารและครูสำรวจตนเองและประเมินความรู้ผ่านแบบสอบถามและสัมภาษณ์ เพื่อให้เข้าใจความต้องการในการนิเทศและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละบุคคล 3) ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูร่วมศึกษานโยบายและบริบทโรงเรียน ปรับปรุงหลักสูตร และจัดทำคู่มือ พร้อมกำหนดปฏิทินและวิธีการนิเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียน 4) ผู้บริหารจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญวิทยากรให้ความรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมในการนิเทศ และส่งเสริมเทคนิคสร้างขวัญกำลังใจโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคลากร 5) ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดทำโครงสร้างการนิเทศและข้อตกลงการปฏิบัติงาน (PA) พร้อมกำหนดปฏิทินนิเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความแตกต่างของบุคลากร

วางแผนการนิเทศ 1) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการนิเทศ พร้อมจัดโครงการและกำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างมีหลักการ 2) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องสำรวจทรัพยากรด้านการศึกษา วิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมวางแผนการนิเทศ กำหนดเป้าหมายชัดเจน และดำเนินการนิเทศด้วยการกำกับ

ติดตาม และให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร 4) ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่สอดคล้องกับการนิเทศการจัดการเรียนรู้ให้คำถึงบุคคลเข้าใจความแตกต่าง เข้าใจความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา 5) ผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลจากการสำรวจวิเคราะห์และจัดทำแผนการนิเทศที่ถูกต้องกำหนดเป้าหมายชัดเจน แจ้งให้ทุกคนรับรู้ร่วมกัน พร้อมตรวจสอบและปรับปรุงแผนตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพ กระบวนการจัดสายงาน 1) ผู้บริหารจัดการประชุมคัดเลือกผู้นิเทศที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเหมาะสมกับรายวิชา โดยใช้แบบประเมินตนเองผ่าน Google Form เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติ พร้อมทั้งสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้รับการนิเทศอย่างเหมาะสม 2) ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจัดทำคำสั่งมอบหมายงานตามความสามารถของบุคคล กำหนดหน้าที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกคนรู้บทบาทตนเอง ปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างสอดคล้องและไม่ซ้ำซ้อนกัน 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดสายนิเทศ กำหนดบทบาทหน้าที่ ปฏิทินนิเทศที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศรู้เวลาและปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม การปฏิบัติงานนิเทศ 1) ผู้บริหารจัดการประชุมเตรียมความพร้อม ชี้แจงแนวทางนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้คำแนะนำ พร้อมสร้างขวัญกำลังใจ ให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนนิเทศตามเวลาที่กำหนด 2) ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานนิเทศตามสายงานด้วยแนวทางกัลยาณมิตร สังเกตการสอนโดยไม่รบกวน พร้อมประเมินการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน และปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนอย่างเหมาะสม 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องบันทึกข้อมูลการนิเทศในรูปแบบออนไลน์ เช่น Google Form วิเคราะห์ผลและแจ้งข้อเสนอแนะให้ผู้รับการนิเทศผ่านการสนทนาเชิงสร้างสรรค์ เน้นเสริมแรงบวกและเสนอแนะแนวทางพัฒนาการสอนที่นำไปปรับใช้ได้จริง สรุป ประเมินผล และสนับสนุนการดำเนินงาน 1) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องประชุมสรุปผลการนิเทศโดยรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา พร้อมเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น นำเสนอผลด้วยกราฟหรือแผนภาพเพื่อประเมินให้สอดคล้องกับเกณฑ์ของสถานศึกษา 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเป้าหมายสถานศึกษา สรุปผลและข้อเสนอแนะเพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิผล และเผยแพร่ผลการประเมินผ่านช่องทางออนไลน์ให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ 3) ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์ผลการนิเทศเพื่อหาจุดเด่นและพัฒนาการนิเทศ ปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้เหมาะสมกับครูและบริบทโรงเรียน พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การนำเสนอแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การนำเสนอแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งทุกคนเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพก่อนดำเนินการ 2) วางแผนการนิเทศ 3) กระบวนการจัดสายงาน 4) การปฏิบัติงานนิเทศ 5) สรุป ประเมินผลและสนับสนุนการดำเนินงาน โดยใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย 1) อัมมัญญาตา (รู้หลักการวิธีการ) 2) อัตถัญญาตา (รู้เป้าหมาย) 3) อัตตัญญาตา (รู้ตนเองมีความรู้) 4) มัตตัญญาตา (รู้พอดีความเหมาะสม) 5) กาลัญญาตา (รู้เวลา) 6) ปริสสัญญาตา (รู้บริบทชุมชนโรงเรียน) 7) ปุคคลัญญาตา (รู้บุคคลเข้าใจความ

แตกต่าง) โดยที่สถานศึกษานำแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ไปพัฒนาสถานศึกษาตามกระบวนการการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงบริบทและความเหมาะสมของสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การนิเทศการจัดการเรียนรู้ มีกระบวนการดำเนินงานนิเทศ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพก่อนดำเนินการ 2) วางแผนการนิเทศ 3) กระบวนการจัดสายงาน 4) การปฏิบัติงานนิเทศ 5) สรุปประเมินผลและสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งการศึกษาสภาพก่อนดำเนินการพบว่า มีการประชุมเตรียมความพร้อมและร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ แต่การนิเทศไม่เต็มที่เนื่องจากขาดการร่วมมือและความเชื่อมั่นจากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ กระบวนการจัดสายงาน พบว่า ผู้นิเทศขาดความรู้ในวิชาและมีภาระงานอื่นๆ ทำให้การนิเทศไม่ต่อเนื่อง การประเมินผลการนิเทศมีการใช้ข้อมูลจริงจากการติดตามการจัดการเรียนการสอนและทำการสรุปผล แต่ยังขาดการพัฒนาและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เนื่องจากการเตรียมความพร้อมไม่เพียงพอ และขาดความเชี่ยวชาญในเนื้อหาของผู้นิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ จริยาภรณ์ เรืองเสน (จริยาภรณ์ เรืองเสน, 2561: 1) การศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าการวางแผนการนิเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนการขยายผลเผยแพร่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศ คือ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศและกำกับกระบวนการตามแผน ผู้นิเทศควรใช้เทคนิคหลากหลายในการแก้ปัญหาและสนับสนุนการประเมินผลร่วมกัน พร้อมเผยแพร่ผลการนิเทศในหลายช่องทาง สอดคล้องกับ กาญจนา ชิตสิน (กาญจนา ชิตสิน, 2558: 98) ได้ศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน มีปัญหามากที่สุด กล่าวคือไม่มีการนำผลสรุปมาชี้แจงในที่ประชุมร่วมกัน ขาดความต่อเนื่องการนำผลไปแก้ไขหรือดำเนินการต่ออย่างมีความชัดเจน และมีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาของครูไม่ต่อเนื่องข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง คือ ผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องมีการติดตามประเมินผลการแก้ไข ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายที่เอื้อต่อบุคคลและเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ กรองกาญจน์ สังข์ทอง (กรองกาญจน์ สังข์ทอง, 2565: ก) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า สภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจในการนิเทศการสอนให้คณะครูทราบและแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน มีการจัดทำปฏิทินการนิเทศและแบบบันทึกการนิเทศชั้นเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งผู้นิเทศให้การดูแลช่วยเหลือ ชี้แนะและเทคนิควิธีการสอนต่างๆ ทำให้ผู้รับการนิเทศเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

2. แนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรยึดหลักสัปปริสธรรม มีความจำเป็นต่อผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะต้องยึดหลักสัปปริสธรรมในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพก่อนดำเนินการ 2) วางแผนการนิเทศ 3) กระบวนการจัดสายงาน 4) การปฏิบัติงานนิเทศ 5) สรุป ประเมินผลและสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ผู้บริหารหรือผู้นิเทศจะต้องมีหลักธรรมที่ยึดใช้ในการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ คือ หลักสัปปริสธรรม ประกอบด้วย 1) ธัมมัญญา (รู้หลักการวิธีการ) 2) อัตถัญญา (รู้เป้าหมาย) 3) อัตตัญญา (รู้ตนเองมีความรู้) 4) มัตตัญญา (รู้พอดีความเหมาะสม) 5) กาลัญญา (รู้เวลา) 6) ปริสสัญญา (รู้บริบทชุมชนโรงเรียน) 7) ปุคคลัญญา (รู้บุคคลเข้าใจความแตกต่าง) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมจะต้องคำนึงถึงหลักการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง โดยผู้นิเทศต้องมีความรู้ ทักษะต่างๆ ในการนิเทศต้องสนับสนุน แนะนำและสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต้องปฏิบัติหน้าที่การนิเทศอย่างตั้งใจ มีความเป็นธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เข้าใจความแตกต่างของบุคคล พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน สร้างความเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใน ซึ่งสอดคล้องกับ ทศกร โนชัย (2559: ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน วัดสมบุญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 การดำเนินงาน นิเทศภายในโรงเรียนวัดสมบุญวิทยาคมอยู่ในระดับปานกลางและต้องการการพัฒนาในหลายด้าน ได้แก่ การวางแผน การปรับปรุงแก้ไข การประเมินผล และการตรวจสอบการนิเทศ โดยในภาพรวมของการดำเนินงานในอนาคต ควรมุ่งเน้นการปรับปรุงการนิเทศและการตรวจสอบการดำเนินงาน การพัฒนาในด้านการประเมิน และการวางแผนการนิเทศที่สำคัญ คำแนะนำ คือ ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและใช้เครื่องมือประเมินผลที่เชื่อถือได้ พร้อมทั้งช่วยครูปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น สอดคล้องกับ พาสนา ชลบุรพันธ์ (2560: ก) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการและนำเสนอรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและศึกษาความสามารถของครูในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การนิเทศการสอนประกอบด้วยกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ วางแผนการนิเทศการสอน ใช้สื่อเครื่องมือและเทคโนโลยีจัดกิจกรรมการนิเทศการสอน และประเมินผลการนิเทศการสอน และกลไกสนับสนุนการนิเทศการมี 3 ด้าน ได้แก่ การใช้เทคนิคและวิธีการนิเทศการสอน การมีส่วนร่วมการนิเทศ การการวิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศการสอน

3. นำเสนอแนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

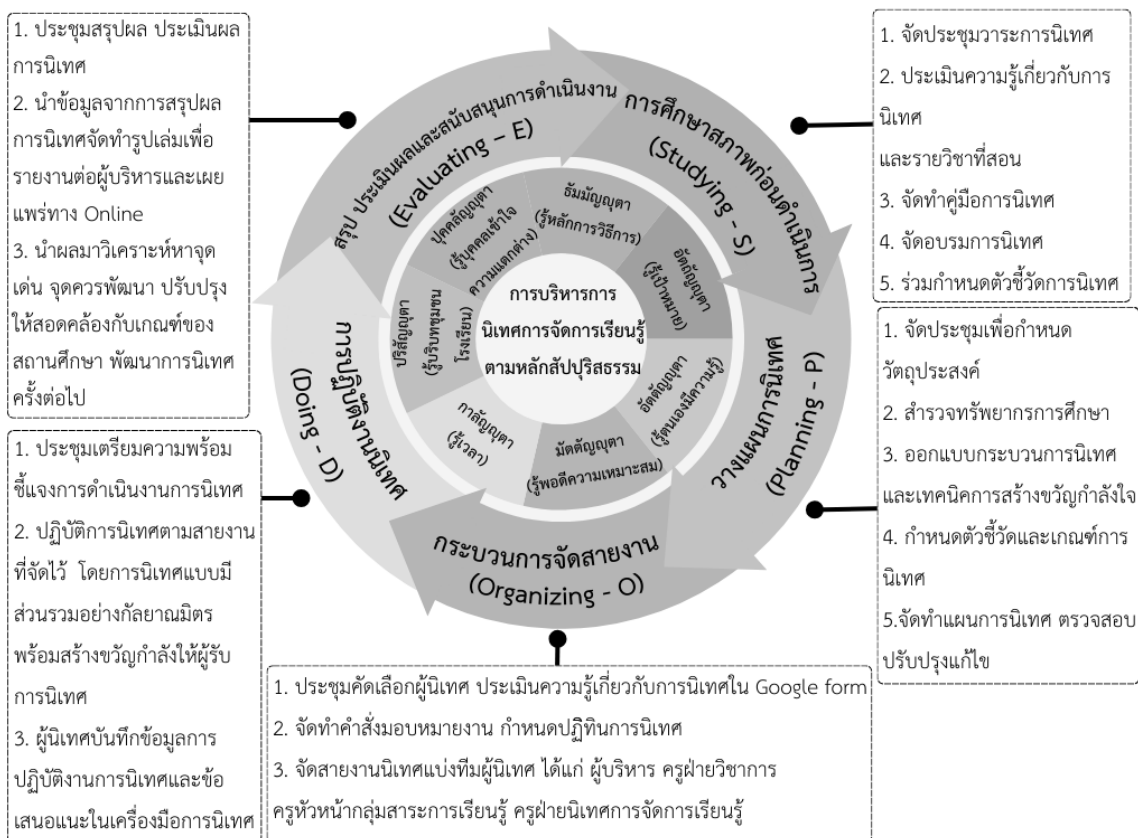
แนวทางการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ทุกองค์ประกอบ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงหลักการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง มีคุณธรรม เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

การบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม จะต้องดำเนินงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ โดยผู้นิเทศต้องมีความรู้ ทักษะต่างๆ ในการนิเทศ ต้องสนับสนุนสำรวจความพร้อมและความต้องการ แนะนำ สร้างขวัญกำลังใจให้ผู้รับการนิเทศ พร้อมทั้งจัดสายงานเพื่อปฏิบัติงานนิเทศแล้วนำมาข้อมูลสรุปผลและประเมินผล ร่วมแสดงความคิดเห็นในการนิเทศครั้งต่อไป เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด สอดคล้องกับ อนงค์ จันทรหอม (2560: ก) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบล ยางหักอำเภอปากท่อจังหวัดราชบุรี พบว่า 1) ควรมีการประเมินผลงานจากผู้ที่ได้รับมอบหมายและการจัดกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) สำรวจความต้องการของครูในการเลือกวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ตรงกับ ความต้องการและตรงเป้าหมายของการทำงานที่กำหนดไว้ในโครงการ 3) ควรจัดระบบงานที่มีความสำคัญอย่างเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 4) ควรประชุมคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสำรวจความต้องการ และความจำเป็นการใช้ทรัพยากรในแต่ละโครงการและสรุปเป็นมติของโรงเรียน และควรมีการจัดสรรทรัพยากร ให้แก่บุคลากรหรือโครงการตามความต้องการที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม 5) ควรมีการประสานงานระหว่าง ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้เกิดความเข้าใจในการร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเวลาและกิจกรรมที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ 6) ควรมีการปรึกษาหารือในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติตามทางเลือกแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกัน ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564: ก) ศึกษารูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อ ส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาดำเนินการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 เครือข่ายความร่วมมือ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการนิเทศ องค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิผลของการนิเทศ และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) สถานศึกษาควรมีนโยบายและแผนงานเฉพาะในการกำหนดแนวทางในการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้

1.2) สถานศึกษาควรมีแนวทางในการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้ให้โรงเรียนในสังกัดได้นำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

1.3) สถานศึกษาควรมีการนิเทศการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1) ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสัปปริสธรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

2.2) ควรศึกษาเรื่องคู่มือการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักพุทธบูรณาการ

2.3) ควรศึกษาเรื่องการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยเครือข่ายสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กรองกาญจน์ สังข์ทอง. (2565). รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา
เครือข่ายชัยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.
- กาญจนา ชิตสิน. (2558). การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการจัดการการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จริยาภรณ์ เรืองเสน. (2561). แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยาย
โอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วารสารครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 3(6): 1-13.
- ทัศกร โนชัย. (2559). การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนวังสมบูรณ์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาบริหารการศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2550). *การบริหารงานวิชาการ (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- พระอรรถวิทย์ อินทวิโส (เดชเถลิงไพร). (2559). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาการ
บริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พาสนา ชลบุรีพันธุ์. (2560). รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะ
การคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. สาขาวิชา
การจัดการศึกษา, วิทยาลัยครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และไพศาล ชำนาญดี. (2559). การนิเทศการสอนครูผู้สอนโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนวิจัย*. สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา, สำนัก
หอสมุดกลาง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร. (2560). แนวทางการนิเทศการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้น
สรณะทางสาขาวิชาชีพด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนต้นแบบการจัดทักษะ
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *รายงานวิจัย*. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.
- อนงค์ จันทรหอม. (2560). กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ
จังหวัดราชบุรี. *การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

Development of a Skill Training Set for Reading Comprehension of Thai Literature Ngao Pa Using the 5W1H Technique for Prathomsuksa 4 Students under Catholic Education Council of Thailand under Office of Private Education Commission Chonburi Province

ผกามาศ ดวงช้าง*

Pakamas Duangchang

นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์

Nantawat Pattaragorranan

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Curriculum and Instruction

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

Corresponding author, e-mail: phakamard086@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 29 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 16 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 22 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (2) หาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยเทคนิค 5W1H (3) เปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ (4) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ การวิจัยนี้เป็นแบบกึ่งทดลองแบบสองกลุ่ม ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี จำนวน 847 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนมารีวิทย จำนวน 265 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้วิจัยประกอบด้วย (1) ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) (2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 5W1H มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.91$) (3) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบปกติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$) (4) แบบทดสอบวัดทักษะ มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อใช้ได้ ($IOC = 1.00$) และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี ($KR-20 = 0.81$) และ (5) แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อใช้ได้ ($IOC = 0.67-1.00$) และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี ($\alpha = 0.79$) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความก้าวหน้า และการทดสอบค่าทีแบบอิสระต่อกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทยเรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ $82.17/84.67$ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยเทคนิค 5W1H มีค่า (E.I.) เท่ากับ 0.5978 (3) ผลการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยเทคนิค 5W1H มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และ (4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยเทคนิค 5W1H มากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะ, การอ่านจับใจความสำคัญ, เทคนิค 5W1H, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Abstract

This research article aims to study (1) Develop of a skill training set for reading comprehension of Thai literature Ngao Pa using the 5W1H technique for Prathomsuksa 4 students to meet the specified efficiency criteria of 80/80; (2) Determine the effectiveness index (E.I.) of the training set for reading comprehension using the 5W1H technique; (3) Compare the learning outcomes between the use of the training set for reading comprehension with the 5W1H technique and conventional teaching methods; and (4) Compare students' satisfaction with the training set for reading comprehension using the 5W1H technique versus conventional teaching methods. Research methodology was quasi-experimental design with two groups. The population consists of 847 Prathomsuksa 4 students under Catholic Education Council of Thailand, studying in the second semester of the academic year 2567, affiliated with Office of Private Education Commission, Chonburi Province. The sample group comprises 265 Prathomsuksa 4 students from Maryvit School in the second semester of the academic year 2567, selected through simple random sampling. The research instruments include: (1) a skill training set for reading comprehension of Thai literature Ngao Pa using the 5W1H technique with a mean score at the highest level ($\bar{x} = 4.80$); (2) a lesson plan for organizing learning activities using the 5W1H technique, with a mean score at the highest level ($\bar{x} = 4.91$); (3) a lesson plan for organizing conventional learning activities, with a mean score at a high level ($\bar{x} = 4.49$); (4) a skill assessment test with all items having acceptable content validity ($IOC = 1.00$) and a reliability level classified as good ($KR-20 = 0.81$); and (5) a satisfaction questionnaire with content validity for all items ($IOC = 0.67$ to 1.00) and reliability at a good level ($\alpha = 0.79$). The statistical methods used for data analysis include percentage, mean, Standard Deviation, normalized Gain, and independent t-test.

The research results were found as follows: (1) efficiency of the training set for reading comprehension in Thai literature Ngao Pa using the 5W1H technique for Prathomsuksa 4 students was 82.17/84.67, meeting the set criteria; (2) effectiveness index (E.I.) of the training set for reading comprehension using the 5W1H technique was 0.5978; (3) learning outcomes using the training set for reading comprehension with the 5W1H technique had significantly higher than those of conventional teaching methods at the .01 level of significance; and (4) students' satisfaction with the training set for reading comprehension using the 5W1H technique was significantly higher than that with conventional teaching methods at the .01 level of significance.

Keywords: Training Set, Reading Comprehension, 5W1H Technique, Prathomsuksa 4 Students.

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 37) ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในชีวิตรจริง ผู้เรียนจำเป็นต้องอ่านออก วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านได้ เพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันและต่อยอดการเรียนรู้ในอนาคต

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาทุกระดับ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน ทั้งจุดประสงค์ของผู้เขียน ลำดับเหตุการณ์ และสาระสำคัญ การอ่านยังช่วยพัฒนาทักษะอื่นๆ เช่น การเขียน และการคิดวิเคราะห์ หากไม่สามารถจับใจความจากเรื่องที่อ่านได้ ผู้เรียนจะไม่เข้าใจเนื้อหาและจุดประสงค์ของผู้เขียน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการสื่อสาร เช่นเดียวกับ (สิรินรัตน์ น้อยเจริญ, 2564: 4) ที่กล่าวว่าปัญหาการอ่านต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็ว เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ หากนักเรียนมีทักษะการอ่านต่ำจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง

จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมารีวิทย ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนยังไม่ถึงเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด (มารีวิทย, 2566: 38) เนื่องจากปัญหาด้านการอ่านจับใจความ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์หรือตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ รวมถึงไม่สามารถตีความหมายโดยนัยของคำหรือสำนวนจากเรื่องที่อ่านได้ อีกทั้งผู้เรียนขาดการเอาใจใส่และขาดการฝึกฝนทักษะการอ่านจับใจความ ซึ่งตามกฎหมายแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ของธอร์นไดค์ มีหลักการว่าหากผู้เรียนได้รับการฝึกฝนบ่อยๆ หรือทำเรื่องเดิมซ้ำๆ จะทำให้เกิดความชำนาญ แต่ถ้าไม่ได้รับการฝึกฝนก็จะไม่เกิดความชำนาญในเรื่องนั้น ซึ่งนับได้ว่าปัญหาการอ่านจับใจความเป็นปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ผู้เรียนมีความชำนาญในการอ่านจับใจความมากยิ่งขึ้น จากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะทางการอ่านจับใจความ เพราะผู้เรียนสามารถอ่านเรื่องราวที่มีเนื้อหาซับซ้อนมากขึ้นได้ เริ่มสรุปข้อมูลจากการอ่าน และตอบคำถามที่ต้องใช้เหตุผลได้ หากผู้เรียนมีทักษะการอ่านจับใจความที่ดีตั้งแต่ระดับชั้นนี้ จะสามารถต่อยอดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่างๆ ดีขึ้นตามไปด้วย เพราะทักษะการอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ

เทคนิค 5W1H เป็นแนวทางการตั้งคำถามตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ประกอบด้วย ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสังเคราะห์คำตอบจากการอ่านและถ่ายทอดความรู้ด้วยสำนวนของตนเอง การนำเทคนิค 5W1H มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น และพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ดวงพร เพ็ญฟู, 2560: 774) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่านซึ่งหลังการใช้ชุดกิจกรรม พบว่า ผู้เรียนสามารถอ่านจับใจความได้ดีขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่า เทคนิค 5W1H ช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความและความเข้าใจในเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญจากวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เพื่อช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความและพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของผู้เรียน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

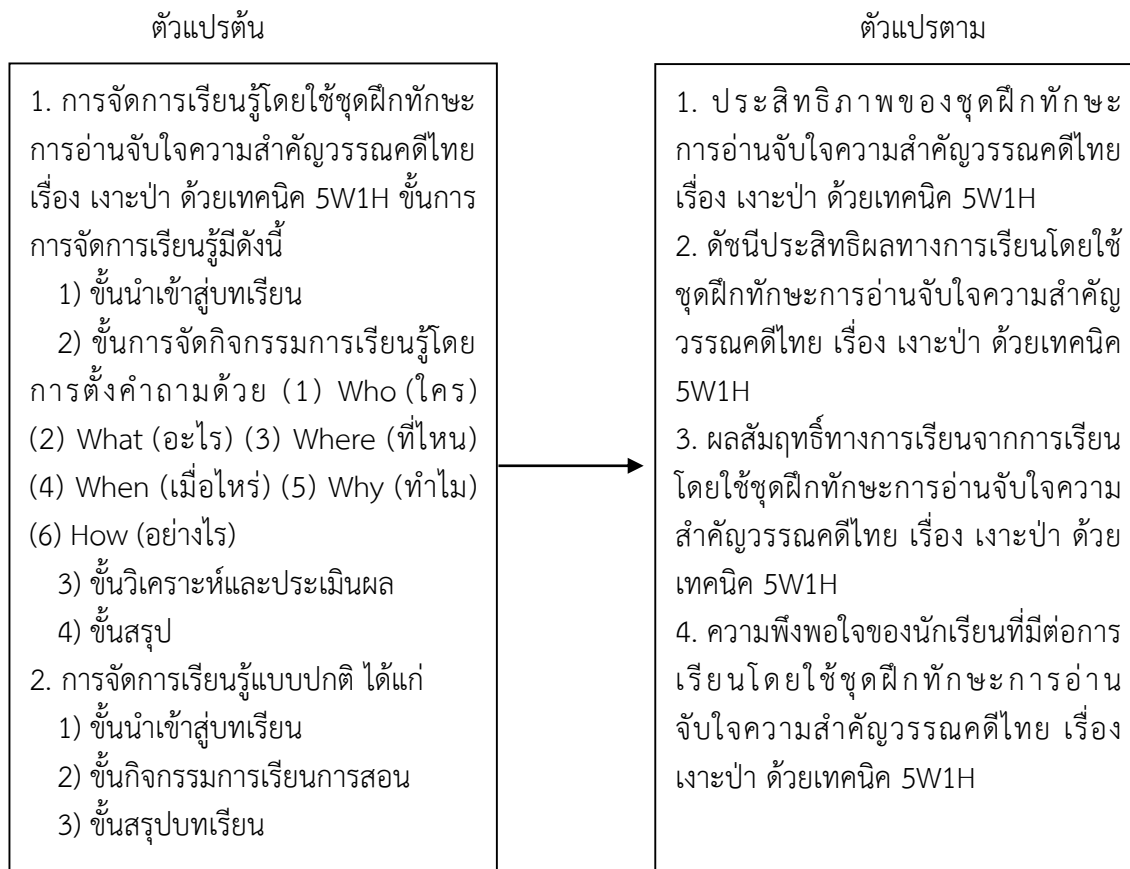
1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H
3. เพื่อเปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. ดัชนีประสิทธิผลชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H มีค่ามากกว่า 0.5
3. การเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
4. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H มีความพึงพอใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) แบบสุ่มสองกลุ่ม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนการทดลอง (Two Group Pretest - Posttest Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้รูปแบบวิจัยดังนี้

R	T ₁	X	T ₂
	T ₃	~X	T ₄

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

R แทน การสุ่มแบบอย่างง่าย

T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ของกลุ่มทดลอง

T₂ แทน การทดสอบหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ของกลุ่มทดลอง

T₃ แทน การทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มควบคุม

T₄ แทน การทดสอบหลังเรียนของกลุ่มควบคุม

X แทน การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า

~X แทน การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 ในเครือโรงเรียนมารีวิทยาสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี จำนวนนักเรียนทั้งหมด 847 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมารีวิทยาสภาการศึกษา 2567 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 265 คน ได้มาจากการสุ่มแบบอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า จำนวน 8 ชุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) และมีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82.17/84.67

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H จำนวน 8 แผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.91$)

3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า จำนวน 8 แผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$)

4. แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อใช้ได้ (IOC = 1.00) และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี (KR-20 = 0.81)

5. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อใช้ได้ (IOC = 0.67-1.00) และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี ($\alpha = 0.79$)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขออนุญาตเข้าทำการเก็บการทดลองจากคณะศึกษาศาสตร์ ดำเนินการขออนุญาตเพื่อทำการทดลองและการวิจัย

2. ทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวิธีการดำเนินการทดลอง จุดประสงค์การทดลอง และวิธีการประเมินผลการเรียน

3. ให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนก่อนเรียน

4. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ตามลำดับที่กำหนดไว้จากนั้นชี้แจงการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า แก่ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง

5. เก็บคะแนนระหว่างทำการทดลองของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกชั่วโมง

6. ให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีข้อคำถามเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนหลังเรียน

7. ให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยการหาประสิทธิภาพ (E1/E2)

2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H วิเคราะห์โดยใช้สูตรการหาความก้าวหน้าตามวิธี Normalized Gain (E.I.)

3. เปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 70-71)

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
-----------	-------------	---

ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
-----------	-------------	-------------------------------------

ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
-----------	-------------	---

ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
-----------	-------------	--------------------------------------

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
-----------	-------------	--

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แล้วเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 70-71)

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 82.17 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 84.67 สรุปได้ว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82.17/84.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ
ด้านกระบวนการ (E ₁)	160	82.17
ด้านผลลัพธ์ (E ₂)	30	84.67
ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ E ₁ /E ₂ เท่ากับ 82.17/84.67		

ตอนที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.88 และหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.67 ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า เท่ากับ 0.5976 แสดงว่าหลังจากการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 59.76 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H

จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	ผลรวมของคะแนน แบบทดสอบวัดทักษะ (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนน แบบทดสอบวัดทักษะ (หลังเรียน)		ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)	
		คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
30	30	557	61.88	762	84.67	0.5976	59.76

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 25.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.04 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 19.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 2.98 สรุปได้ว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

คะแนน	n	$\bar{x}$	S.D.	t-test	Sig.
การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H	33	25.61	3.04	8.02**	0.00
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	33	19.67	2.98		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 4.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 0.52 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 4.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 1.67 สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H โดยรวมและรายด้านทุกด้านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ความพึงพอใจ	การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H		การจัดการเรียนรู้แบบปกติ		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S. D.	$\bar{X}$	S. D.		
1. ด้านเนื้อหาสาระ	4.58	0.61	3.79	0.99	7.31**	.000
2. ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้	4.80	0.41	4.28	0.91	4.97**	.000
3. ด้านสื่อ/นวัตกรรม	4.73	0.55	3.91	0.77	8.53**	.000
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.71	0.50	4.24	0.88	4.10**	.000
รวมเฉลี่ย	4.71	0.52	4.06	1.67	10.82**	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภากาชาดคาทอลิกแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 82.17/84.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ หมายความว่า ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำชุดฝึก คิดเป็นร้อยละ 82.17 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.67 แสดงว่าผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูง ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญจากการอ่านได้มากขึ้น เป็นผลจากการออกแบบชุดฝึกที่มีลักษณะเป็นใบความรู้และตามด้วยแบบฝึกหลังเรียนที่ใช้เทคนิค 5W1H เข้าร่วมกับชุดฝึก ซึ่งเทคนิคดังกล่าว ช่วยสร้างกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ เพื่อหาความสัมพันธ์ของเหตุและผลที่เกิดขึ้นจากเรื่อง โดยฝึกผู้เรียนให้คิดเป็นลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจาก ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร เมื่อผู้เรียนได้คำตอบแล้ว จึงนำคำตอบนั้นมาเรียบเรียงเป็นข้อความของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุการณ์จนนำไปสู่การจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ดวงพร เฟื่องฟู (2566) ที่พัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความ ผลวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84/87.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และสอดคล้องกับ ยุวดี โทท่า (2564) ที่พัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความ ผลวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.28/88.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.5976 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนได้จัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ โดยเริ่มจากการฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามและตอบคำถาม การใช้เทคนิค 5W1H ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชื่อมโยงของผู้เรียน โดยช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อเรื่องได้อย่างมีระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถ

แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของเรื่องราวได้อย่างละเอียด เช่น ตัวละคร เหตุการณ์ สถานที่ และแรงจูงใจ ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ รวมถึงนำข้อคิดที่ได้รับจากเรื่องไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความคิดของตนเองผ่านการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการตอบคำถาม ประกอบกับผู้สอนให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนหลังจากการใช้ชุดฝึก ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ชนกพร สุริโย (2562) ที่พัฒนาชุดฝึกทักษะใช้ร่วมกับเทคนิค 5W1H ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มีค่าเท่ากับ 0.7151

3. การเปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการร่วมกันแสดงความคิดเห็น และช่วยกันตั้งคำถามและตอบคำถามตามหลักการของ 5W1H รวมถึงผู้เรียนมุ่งมั่นในการทำชุดฝึกแต่ละชุด อีกทั้งผู้สอนได้มีการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และคอยอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น การใช้เทคนิค 5W1H ช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางการจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านมากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เนื่องจากผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ตามลำดับขั้น จากการใช้คำถาม ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร ทำให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น และเข้าใจเนื้อหาในภาพรวมได้ดีมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุภาพร เหล่ารอด (2566) ที่พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 STEPs ร่วมกับเทคนิค 5W1H ผลวิจัยพบว่า ทักษะการอ่านจับใจความหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ ลัดดา จันทรเพ็ญ (2567) ที่พัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ โดยเทคนิค 5W1H ผลวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากชุดฝึกช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการอ่านจับใจความสำคัญมากขึ้น กล่าวได้ว่า เทคนิค 5W1H ช่วยพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนให้สามารถแยกแยะใจความหลักและใจความรองของเนื้อหาได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยวิธีการตั้งคำถามและตอบคำถามที่ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร รวมไปถึงช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียน โดยการที่ผู้เรียนนำข้อมูลจากการตอบคำถามมาเรียบเรียงเป็นภาษาของตนเอง และนำมาอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ อีกทั้งชุดฝึกยังมีสีสันสวยงาม กระตุ้นผู้เรียนให้อยากเรียนรู้ ประกอบกับกิจกรรมที่ผู้สอนได้จัดขึ้นทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ รัตนาภรณ์ กันทะยวง (2564) ที่พัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค 5W1H กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค 5W1H โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $p = 0.43$)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ดังนั้น ผู้สอนควรนำชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวรรณคดีไทย เรื่อง เงาะป่า ไปใช้กับผู้เรียนห้องอื่นๆ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

2. ควรนำเทคนิค 5W1H มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม หรือมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความในวรรณคดีไทยระดับประถมและมัธยม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการจับใจความสำคัญของผู้เรียน

3. ควรศึกษาการใช้ตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการอ่านตีความ การอ่านวิเคราะห์ เป็นต้น มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 5W1H เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนกพร สุริโย. (2562). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 5W1H ประกอบแบบฝึก กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดวงพร เพื่องฟู. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. วิทยาลัยครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มารีวิทย์. (2566). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2566. *รายงานผลการประเมินตนเอง*, ชลบุรี: โรงเรียนมารีวิทย์.
- ยุวดี โททำ. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค 5W1H. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 2(4): 53-65.
- รัตนภรณ์ กันทะยวง. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค 5W1H กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *การค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. วิทยาลัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ลัดดา จันทร์เพ็ญ. (2567). การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุทรา โดยเทคนิค 5W1H. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 21(1): 1-12.
- สิรินรัตน์ น้อยเจริญ. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุภาพร เหล่ารอด. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 STEPs ร่วมกับเทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(6): 196-208.

การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย
สถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 3

The Development of Competencies of Teachers According to Iddhipada
Dhamma 4 in Cha-Uat Educational Network 3 Nakhon Si Thammarat
Primary Educational Service Area Office 3

อลิษา บรรจงสุทธิ*

Alisa Banchongsut

เกษมา ศรีสุวรรณ

Kasama Srisuwan

พระครูสุเมธปริยัติคุณ

Phrakrusumetpariyatkhun

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: praealisa99@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 16 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 25 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 11 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ครูมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ และครูนำความรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการบูรณาการเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน 2) ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครู 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการจัดการเรียนรู้ 2. สมรรถนะการพัฒนาตนเอง 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ และ 5. ด้านการบูรณาการความรู้ 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่ม

เครือข่ายสถานศึกษาช่อวอด 3 มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา

คำสำคัญ: สมรรถนะครู, การพัฒนาสมรรถนะครู, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research article aims to: 1) study the competency conditions of teachers in the Cha-uat 3 Educational Network Group, 2) explore approaches for developing teacher competencies based on the Four Iddhipada (Path of Accomplishment) principles and 3) propose guidelines for developing teacher competencies following these principles. This qualitative research collected data through in-depth interviews with 15 stakeholders, in-depth interviews with 5 experts, and focus group discussions with 7 distinguished professionals. The research instruments included interview guides and focus group evaluation forms, with data analyzed using descriptive analysis.

The research findings revealed that: 1) the competency conditions of teachers in the Cha-uat 3 Educational Network Group showed that teachers implemented learner-centered learning management, adopted innovative teaching techniques, demonstrated proficiency in using technology and information in their work, upheld integrity in their professional duties, and integrated diverse disciplines into their teaching practices. 2) Teachers in the Cha-uat 3 Educational Network Group applied the Four Iddhipada principles in enhancing their competencies across five areas: 1. learning management, 2. self-development competency, 3. ethics and morality, 4. technology and information skills, and 5. knowledge integration. 3) The proposed guidelines for developing teacher competencies based on the Four Iddhipada principles were found to be appropriate, feasible, and beneficial for enhancing teacher competencies in educational institutions.

Keywords: Teacher Competency, The Development of Competencies of Teachers, Iddhipada Dhamma 4.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เป็นการสนองความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และก้าวทันต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้านมากยิ่งขึ้น ทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ ส่งเสริมด้านพหุปัญญาให้กับผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 2) เพราะครูเป็นบุคคลที่ส่งผลต่อการพัฒนาของผู้เรียน ทั้งทางร่างกาย

สติปัญญา รวมถึงปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะครูให้ดีและมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง สมรรถนะครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน 6 สมรรถนะ (คู่มือการประเมินสมรรถนะของครู, 2553: 25) นอกจากครูจะมีหน้าที่หลักในการสอนแล้ว ครูจะต้องรับผิดชอบงานอื่นอีกมากมาย และในปัจจุบันครูยังต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมายทั้งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้ครูต้องมีการปรับตัวให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงและรับมือกับปัญหาด้านพฤติกรรมและศักยภาพของผู้เรียนที่มากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักของอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรม แห่งความสำเร็จจึงเป็นหลักของคุณธรรมที่สำคัญยิ่งที่ครูควรนำไปยึดถือและปฏิบัติ เพื่อให้ครูได้มีความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านได้อย่างเต็มศักยภาพ

หลักของอิทธิบาท 4 เป็นหนึ่งในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดความสุขและความสำเร็จในการบริหารองค์กร มี 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ คือ ความพอใจ 2. วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียรไม่ทอดทิ้ง 3. จิตตะ คือ ตั้งจิตจดจ่อรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยการฝึกฝน ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4. วิมังสา คือ ไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2539: 271-273)

ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 ได้นำทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มาใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาซึ่งมีเป้าประสงค์ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศ มีสมรรถนะตามศักยภาพที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีระบบการวัดผลและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิสัยทัศน์ที่สูงขึ้นมีการใช้สื่อเทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2566) การที่จะทำให้เป้าประสงค์ดังกล่าวบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้นั้น ครูทุกคนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักของอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จมาช่วยเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาสมรรถนะครูให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีให้นักเรียนและองค์กรได้รับการพัฒนาจนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้

เพื่อให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในด้านของการกำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา และให้ครอบคลุมในส่วนของนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และนำหลักของอิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู เพื่อให้ครูเป็นผู้ที่มีศีลธรรม ประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานและพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนที่ส่งผลทำให้เกิดความสงบสุขและความเจริญแก่ครูผู้ประพฤติปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ขึ้น ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ก่อให้เกิดความสุขในสังคมของการทำงาน

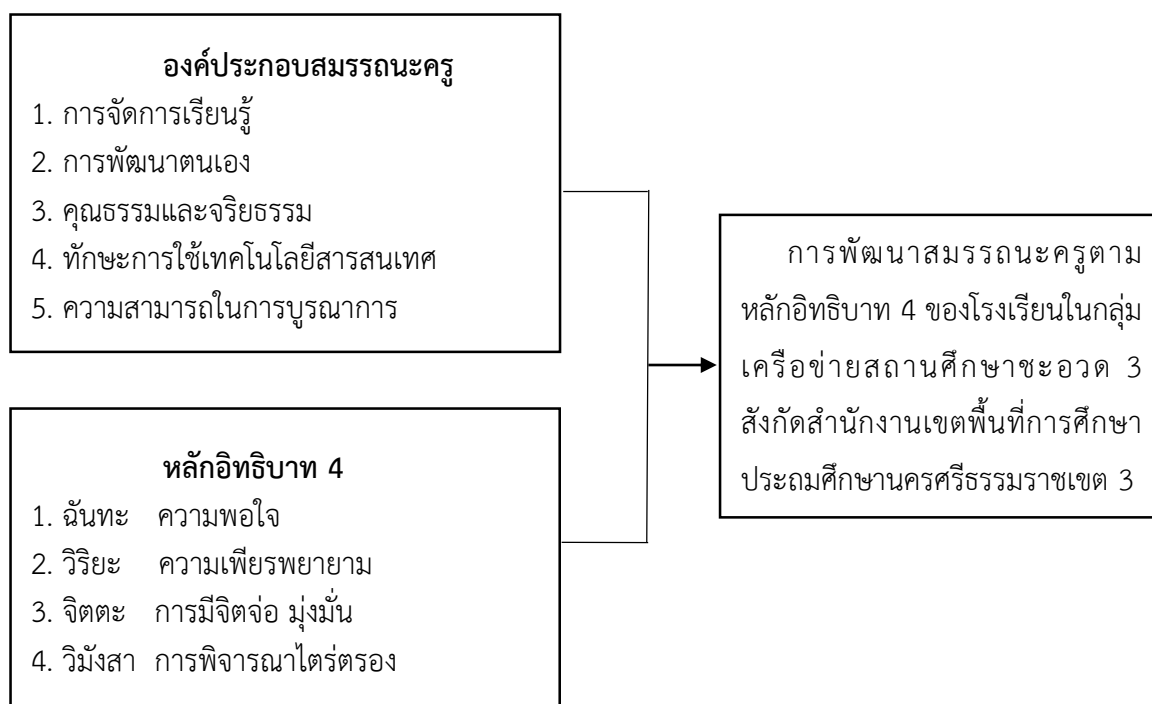
และนำสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของงานในองค์กร ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลัก
อิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและสามารถพัฒนาสมรรถนะครูในด้านต่างๆ
ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่ม
เครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่ม
เครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 3” ได้วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูจากนักวิชาการพบว่า สมรรถนะครู
ประกอบด้วย 5 ประการ คือ 1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2. การพัฒนาตนเอง 3. คุณธรรมและ
จริยธรรม 4. ทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ 5. ความสามารถในการบูรณาการ และหลักอิทธิบาท 4
ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ 2. วิริยะ 3. จิตตะ และ 4. วิมังสา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาสรุป
เป็นกรอบแนวคิด การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา
ชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 7 คน และ ครูหน้าฝ่ายงานจำนวน 8 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูหัวหน้าฝ่ายงานจำนวน 1 คน และพระสงฆ์จำนวน 1 รูป ซึ่งมีสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 2 คน นักวิชาการด้านการศึกษานานาชาติจำนวน 1 คน ศิกษานิเทศก์จำนวน 2 คน ครูหัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 1 คน และพระสงฆ์จำนวน 1 รูป ซึ่งมีสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอ ใช้เครื่องมือบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการพัฒนาสมรรถนะครู ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

5.2 การศึกษาแนวทาง นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

5.3 การนำเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า สภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 นั้นครูมีการ วางแผน ประชุม อบรม และสัมมาอย่างสม่ำเสมอ มีการพัฒนาและปรับปรุงสมรรถนะครูในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูได้มีการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเริ่มจากการศึกษา บริบทและข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน มีการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ ครูมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการเลือกใช้ วิธีการสอนและสื่อสอนที่หลากหลาย มีวิธีการที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน และมีการวัด และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ครูมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ในด้านการวัดผลและประเมิน ที่หลากหลาย ครูขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และการขาดความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการช่วยกันส่งเสริมหรือพัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถที่หลากหลาย ทำให้การจัดการ เรียนรู้เกิดความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนรู้ลดน้อยลงความร่วมมือกับ ผู้ปกครองในการช่วยกันส่งเสริมเพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาของผู้เรียนร่วมกัน ในทุกๆ ด้าน สมรรถนะการ พัฒนาตนเอง พบว่า ครูได้รับการประชุม อบรม และสัมมา อย่างสม่ำเสมอ ครูมีการพัฒนาทักษะในการ สื่อสารมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านทักษะสื่อสารกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ทักษะการนำเสนองาน มีการใช้เทคโนโลยี ในการค้นคว้าข้อมูล เรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ และครูมีความสามารถในการติดต่อประสาน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดี ครูมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาตนเอง เนื่องจากมีงานนโยบายมากจนเกินไป และขาดทรัพยากรสนับสนุนในการพัฒนาตนเอง สมรรถนะทักษะ การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ พบว่า ครูมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน และ แพลตฟอร์มออนไลน์ในการปฏิบัติงาน นำเสนองาน จัดทำใบกิจกรรม สอนนักเรียน และนำมาใช้ในการ สร้างแบบทดสอบและการประเมินผลได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีความสามารถในการอบรมออนไลน์ ประชุม ออนไลน์ และมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และติดต่อประสานงานกับ ผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศของครู ครูขาดการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัยมาใช้กับผู้เรียน ครูบางคนส่วนขาดความรู้และ ทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยี โรงเรียนหลายแห่งไม่มีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เพียงพอ สมรรถนะคุณธรรมและ จริยธรรม พบว่า ครูมีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ มีความ รับผิดชอบทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ ครูมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในด้าน คุณธรรมจริยธรรม และในด้านการใช้ชีวิต ครูมีความรัก ความเมตตาให้กับผู้เรียน มีความยุติธรรม เป็นที่ ปรีกษาที่ดีให้กับผู้เรียนและคอยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้เรียนรวมถึงเพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินด้านคุณธรรมและจริยธรรมของครูนั้นส่งผลให้ ครูได้รับความเชื่อมั่นจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้ แก่ผู้เรียน ครูเกิดจากครูหลายคนต้องรับผิดชอบงานที่มากเกินไป ทำให้ครูมีความเครียด ความกดดันจากการทำงาน ซึ่งอาจนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และ สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ พบว่า ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและเทคนิคในการทำมือ ปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี รวมไปถึง คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังมีความสามารถ แก้ปัญหาได้ดีมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ และ มีความสามารถในการนำความรู้และทักษะกับไปใช้ในชีวิตจริงได้มากยิ่งขึ้น และที่สำคัญที่ครูจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนได้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เมตตา เข้าใจผู้อื่น และเกิดความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งและกันมากยิ่งขึ้น ครูมีปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการ

ความรู้ ครูได้ไม่จัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการที่มีคุณภาพ นอกจากนี้แล้วบางโรงเรียนมีข้อจำกัดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อมาใช้ในการบูรณาการ และผู้เรียนมีระดับความสามารถที่หลากหลาย จึงทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการได้อย่างเต็มศักยภาพ

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูร่วมกันประชุมร่วมกันเพื่อศึกษานโยบายการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาบริบทของข้อมูลพื้นฐานของชุมชน แล้วนำความรู้ที่ได้มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล (วิริยะ) ครูมีความมุ่งมั่นในการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ๆ ศึกษาวิจัย รวมถึงบทความวิชาการ และทฤษฎีต่างๆ ในการพัฒนาผู้เรียนและครูมีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม และการร่วมกันตอบคำถาม และมีความจดจ่อในการใช้กระบวนการ PLC ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยการนิเทศจากผู้บริหาร รวบรวมความคิดเห็นจากคณะครูและผู้เรียน แล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (วิมังสา) สมรรถนะการพัฒนาตนเอง ครูมีการเข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนาที่ทางหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วยความยินดีและเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความจดจ่อในการคิดค้นสื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน หมั่นศึกษาเทคนิคการสอนและวิธีในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (จิตตะ) ครูมีความเพียรพยายามในการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน มีความทุ่มเทในการค้นคว้าข้อมูลจากสื่อต่างๆ และใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนให้ความหลากหลายสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน (วิริยะ) แล้วนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไขนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไข (วิมังสา) สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ครูมีการเข้าร่วมอบรมประชุม และสัมมนาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูมีความเพียรพยายามในการนำโปรแกรมพื้นฐานและเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่มาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมุ่งมั่นในการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กรอย่างต่อเนื่อง และนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการสร้างแบบทดสอบและวัดผลประเมินผลผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศของครูให้มีคุณภาพก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม ครูมีการเข้าร่วมการพัฒนาสมรรถนะครูรวมถึงเข้าร่วมอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมด้วยความเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียนและชุมชน ปฏิบัติตนมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คณะครูและผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีจิตจดจ่อในการนำหลักของคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร รวมถึงประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสมตามคุณลักษณะของวิชาชีพครู (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลในด้านการนำคุณธรรมและจริยธรรม มาใช้ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานในองค์กร และนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงด้านคุณธรรมและจริยธรรมในด้านต่างๆ ให้ดีมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ ครูมีการศึกษาความรู้จากสื่อออนไลน์ การอบรมสัมมนา และจากเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้เกี่ยวกับนำความรู้ความสามารถในศาสตร์ต่างๆ มาใช้ในการบูรณาการให้กับผู้เรียนด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทในการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการจากการสอนแบบข้ามวิชา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความจดจ่อในการพัฒนาแผนการสอนให้มีบูรณาการความรู้กับเนื้อหาที่หลากหลายวิชา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับครูในกลุ่มเครือข่าย (จิตตะ) ครูมีการประเมินตนเองในด้านการบูรณาการด้วยวิธีการวัดผลและประเมินผลจากความสามารถในด้านการเชื่อมโยงความรู้ของผู้เรียน แล้วนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและวางแผนเพื่อความสามารถในการบูรณาการของครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (วิม้งสา)

ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน และ 5) การติดตามและประเมินผลมีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา เขต 3 พบว่า มีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบริการอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนทำให้ครูสามารถนำความรู้และทักษะของสมรรถนะดังกล่าวไปพัฒนางานในองค์กรและพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารและคณะมีการประชุมร่วมกันเพื่อศึกษาบริบทและข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน มีการเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรม และออกแบบกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านต่างๆ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายของชุมชน ผู้ปกครอง และคณะครูเพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีการวัดผลประเมินผล จึงทำให้สภาพสมรรถนะครูในแต่ละด้านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิน แลงค์นิล (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่มีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุดคือ ความสัมพันธ์กับชุมชน เนื่องจากมีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน โดยการใช้โปรแกรมโค้ช (Coaching Program) เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนที่เน้นการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราพร มหาพรหม (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 คือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะด้านการยึดมั่นความถูกต้องและจริยธรรม องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน องค์ประกอบที่ 4 สมรรถนะด้านการบริการเป็นเลิศ องค์ประกอบที่ 5 สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 7 สมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 8 การบริหารจัดการชั้นเรียน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4

ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูร่วมกันประชุมร่วมกันเพื่อศึกษาบริบทของข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูเข้าร่วมอบรมการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบโครงงาน แล้วนำความรู้ที่ได้มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความมุ่งมั่นในการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ๆ รวมถึงมีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม และมีความจดจ่อในการใช้กระบวนการ PLC ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (วิมังสา) 2) สมรรถนะการพัฒนาตนเอง ครูมีการเข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนา ที่ทางหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วยความยินดีและเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความเพียรพยายามในการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนให้หลากหลายสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความจดจ่อในการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองมีการวางตัวที่เหมาะสม และประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง(จิตตะ) ครูนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไขนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไข (วิมังสา) 3) สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ครูมีการเข้าร่วมอบรม ประชุม และสัมมนาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูมีความเพียรพยายามในการนำโปรแกรมพื้นฐานและเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่มาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีจิตจ่อในการพัฒนาความสามารถในการนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการสร้างแบบทดสอบและวัดผลประเมินผลผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน แล้ววางแผนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศของครูให้มีคุณภาพก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) 4) สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม ครูมีการเข้าร่วมการพัฒนาสมรรถนะครู รวมไปถึงเข้าร่วมอบรมคุณธรรมและจริยธรรมด้วยความเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียนและชุมชน มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้กับผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีจิตจ่อในการนำหลักของคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร รวมถึงประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสมตามคุณลักษณะของวิชาชีพครู (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลในด้านการนำคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติตน และปฏิบัติงานในองค์กร แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงด้านคุณธรรมและจริยธรรมในด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น (วิมังสา) 5) สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ ครูมีการศึกษาความรู้จากสื่อออนไลน์ การอบรม สัมมนา และจากเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้เกี่ยวกับนำความรู้ความสามารถในศาสตร์ต่างๆ มาใช้ความสามารถในการบูรณาการให้กับผู้เรียน (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการจากการสอนแบบข้ามวิชา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความจดจ่อในการพัฒนาแผนการสอนให้มีบูรณาการความรู้กับเนื้อหาที่หลากหลายวิชา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับครูในกลุ่มเครือข่าย (จิตตะ) ครูมีการประเมินตนเองในด้านการบูรณาการด้วยวิธีการวัดผลและประเมินผลจากความสามารถในด้านการเชื่อมโยงความรู้ของผู้เรียน แล้วนำผลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงและวางแผนเพื่อความสามารถในการบูรณาการของครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู ส่งผลให้ครูมีแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงสมรรถนะครูในแต่ละด้านได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอุทัย จาจรุญ (แก่นจำปา) และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานตาม

หลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ในการวางแผน นั้นผู้บริหารควรได้รับการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานต่างในองค์กรและรวมถึงงานนโยบายขององค์กรด้วยความเต็มใจ และพัฒนาบุคลากรด้วยการจัดให้มีการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอยู่เสมอ ด้านวิริยะ (การปฏิบัติตามแผน) บุคลากรควรมีความเพียรพยายามในการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้เกิดความชำนาญในหน้าที่ด้วยการเรียนรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ พยายามในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนเองปฏิบัติอย่างเต็มศักยภาพและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านจิตตะ (การตรวจสอบ) องค์กรควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และด้านวิมังสา (ปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรด้วยการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม และมีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิฑูรย์ วิฑูรย์เมธี (จันทร์เต็ม) (2561) ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรทางงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการภาระ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ควรมีความเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการภาระงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

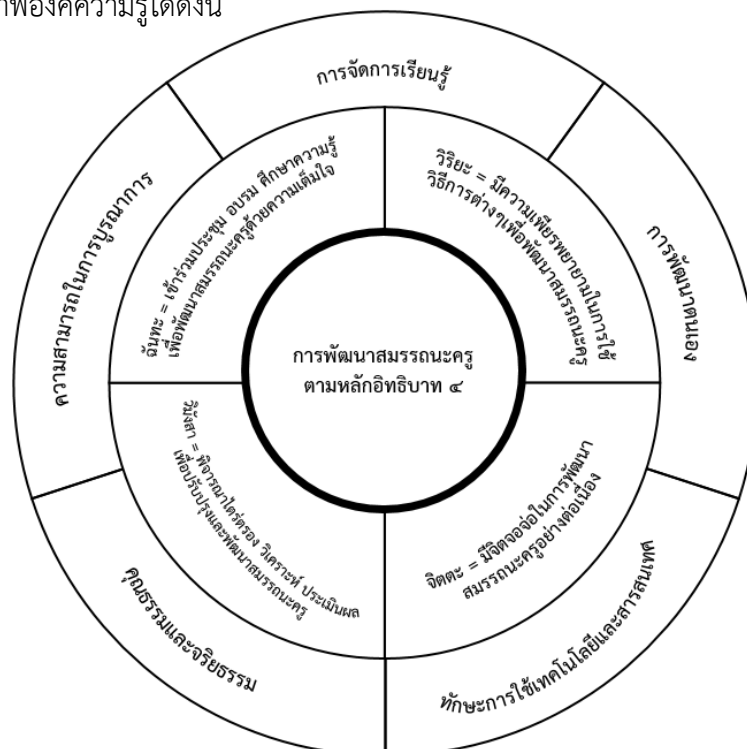
ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า ผลการนำเสนอแนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า มีการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู จึงส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะครูในแต่ละด้านมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หวัน จำปานิน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพุทธบูรณาการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการพัฒนาตนเองที่ใช้กระบวนการตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ พบว่า ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ พอใจในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านวิริยะ พบว่า มีความมุ่งมั่นแสวงหาความรู้และมีความเสียสละต่อผู้รับบริการรวมถึงมีความรับผิดชอบ ด้านจิตตะ พบว่า มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้รับบริการ มีความตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย และด้านวิมังสา พบว่า การรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ใช้สถิติตรวจสอบข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนางานกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการพัฒนาตนเองตัวชี้วัดการศึกษาค้นคว้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษบา ชมที (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษามีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตร รู้จักประชุมวางแผน ร่วมมือกัน คอยสนับสนุนการทำงาน of ครูด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน

จะต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ บำรุงรักษาสื่อการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมใช้งาน อยู่เสมอ จัดทำสื่อการสอนอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะด้านความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและความสามารถในการคำนวณ รวมทั้งปลูกฝังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีใจรักในการทำงาน และเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน มีการกำกับติดตาม การใช้หลักสูตรอยู่เสมอด้วยความเอาใจใส่ นำผลการการวัดประเมินผลมาปรับปรุง พัฒนา ต่อยอดอยู่เสมอ สนับสนุนการใช้สื่อจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริม ทักษะด้านการสื่อสาร ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีกับชุมชนและในมิติของบุคลากรทางการศึกษามีการใช้ เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็ว ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกัน สรุปผลของงานและประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาปรับใช้กับการบริหารงานวิชาการ ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ ดำเนินการ ตรวจสอบการใช้สื่อการเรียนรู้อุ้ พิจารณาการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดหา สื่ออย่างรอบคอบ สุจริต โปร่งใส ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ทัวถึง และนิเทศ ติดตามตรวจสอบการจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการสอน และการจัดหาและพัฒนา สื่ออย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ได้

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย สถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ใช้หลัก อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ฉันทะ: ความพอใจ 2) วิริยะ : ความเพียรพยายาม 3) จิตตะ: การมีจิตจ่อ มุ่งมั่น และ 4) วิมังสา: การพิจารณาไตร่ตรอง มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครู 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2) สมรรถนะการพัฒนาตนเอง 3) สมรรถนะคุณธรรมและ จริยธรรม 4) สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ โดยสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาสมรรถนะครู 1) ในด้านฉันทะ ครูเข้าร่วมประชุม อบรม ศึกษาความรู้ด้วยเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการด้วยความเต็มใจ 2) ในด้านวิริยะ มีความเพียรพยายามในการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ 3) ในด้านจิตตะ ครูมีจิตจ่อ มุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการอย่างต่อเนื่อง และ 4) วิมังสา ครูมีการพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ ประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3” ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้วยวิธีการต่างๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2) โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 ควรนำแนวการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ควรนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครูให้กับโรงเรียนในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1) โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ที่นำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ ผู้บริหารจะต้องมีการประชุมกับคณะครูในการชี้แจงรายละเอียด วางแผน และกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2) สถานศึกษาที่นำแนวการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ไปใช้ควรมีการติดตาม วัดผลและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้อย่างต่อเนื่อง

3) ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นสามารถนำงานวิจัยการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในสถานศึกษาได้ โดยเริ่มจากศึกษาบริบทของสถานศึกษา และศึกษาสภาพปัญหาของสมรรถนะครู

แล้วนำวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปปรับประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3” ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา
- 2) ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษา
- 3) ควรศึกษาเรื่องการจัดทำคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กนิณ แลงค์นิล. (2560). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มนโยบายและแผน สพป.นศ.3. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570). นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3.
- บุษบา ชมที. (2566). การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1”. *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ*. (29 ธันวาคม 2565): 2.
- พระมหาวิวัฒน์ วิฑฒนเมธี (จันทร์เต็ม). (2561). การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุทัย จารูมโน (แก่นจำปา). (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภ่อู้อทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 13(1): 42.
- ภัทรพร มหาพรหม. (2563). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- หวิน จำปานิน. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพุทธบูรณาการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *ดุชนิพนธ์ปริญาพุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์ดิต*. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของ
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่**

**The People's Participation and model Participation Affecting Local
Development of Wang Chin District Community
Development Office Phrae Province**

สุวิกรานต์ เขมิต*

Suwikran Khamed

ธเนศพล อินทร์จันทร์

Thanetphon Inchan

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Master of Public Administration,

Public Administration field, Faculty of Public Administration, Phitsanulok University

Corresponding author, e-mail: adm.pk.2527@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 12 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 26 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 4 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่ในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ จำนวนทั้งหมด 5478 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 373 คน ใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46 ปีขึ้นไป มีระดับประถมศึกษา มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,001-15,000 บาท การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับ มาก และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก และการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับ มาก ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า ตัวแปรทั้ง 2 ตัว ได้แก่ การมีส่วนร่วม และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The research on public participation and participation patterns affecting local development of Wang Chin District Community Development Office, Phrae Province aims to study the level of public participation and participation patterns in local development of Wang Chin District Community Development Office, Phrae Province and to compare public participation and participation patterns affecting local development of Wang Chin District Community Development Office, Phrae Province by collecting data from a sample group of people in Wang Chin District, Phrae Province, totaling 5478 people, 373 samples were obtained using Taro Yamane's formula by using descriptive statistics including mean, percentage and standard deviation.

The research results found that most of the sample were female, aged 46 years and over, had primary school education, were self-employed, and had an average monthly income of 10,001-15,000 baht. The public participation in local development of Wang Chin District Community Development Office was at a high level overall, and the public participation patterns in local development of Wang Chin District Community Development Office were at a high level overall. The analysis results concluded that the two variables, namely participation and the public participation model has a positive relationship with local development of Wang Chin District Community Development Office, Phrae Province, with statistical significance at 0.05.

Keywords: Participation, Public participation model, Local development.

บทนำ

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเสมือนสะพานเชื่อมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารปกครองประเทศอย่างจริงจัง โดยการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความรู้ความสามารถ

ความรับผิดชอบของประชาชน ตลอดจนนำไปสู่การปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ เพื่อนำสู่การร่วมกันกำหนดนโยบายสาธารณะและนำไปสู่การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน (นัชชา ทิพนเตร, 2565) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่นจะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง และลดความขัดแย้งต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ภาครัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น หลักการในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเริ่มมาจาก

บทเรียนของความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชน ชนบท ที่ไม่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาแบบยั่งยืน

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธีซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา เช่น การรับฟังความคิดเห็น การเกี่ยวข้อง หรือการสร้าง ความร่วมมือหรือการเสริมอำนาจแก่ประชาชน ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่าย และความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ความสามารถความรับผิดชอบของประชาชน การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาลักษณะแบบประชาชนมีส่วนร่วม ก็จะเกิดการ บริหารงานแบบธรรมาภิบาล (good governance) ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูง โครงการ กิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ (วัชรภรณ์ พรหมพลเมือง และพิชัยรัฐ หมั่นดั่ง, 2559); (นัชชา ทิเนตร, 2565)

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ เป็นหน่วยงานท้องถิ่นหนึ่งยังส่งเสริมในการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ เป็นสำนักงานอำเภอวังชิ้น ปัจจุบันอำเภอวังชิ้นมี 7 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลวังชิ้น ตำบลแม่ป้าก ตำบลนาพูน ตำบลสรอย ตำบลป่าสัก ตำบลแม่พุง และตำบลแม่เก็ง มีประชากร จำนวน 45,372 คน (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566) ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2552 มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมรูปแบบการมีส่วนร่วม และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งประชากรชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพค้าขายและบริการร้อยละ 15 รับจ้างร้อยละ 5 และรับราชการร้อยละ 1 จากสภาพเศรษฐกิจในเขตเทศบาลตำบลวังชิ้น ประกอบอาชีพหลักได้ 2 ประเภท คือ การเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ และการอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับผลผลิตทางการเกษตร ในตำบล ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในตำบลจะมีส่วนทำให้การพัฒนาชุมชน เป็นในทิศทางที่ประชาชนต้องการ เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนในท้องถิ่นและเทศบาล ที่สามารถสร้างความรู้สึกสำนึกในท้องถิ่น การปลูกฝังความเป็นเจ้าของพื้นที่ ที่พร้อมจะร่วมกันแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่เป็นหน่วยงานท้องถิ่นหนึ่งที่มีประชากรจำนวนมาก และมีประชากรกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งคนต่างพื้นที่เข้ามาทำงาน และคนในพื้นที่เองก็ออกไปทำงานต่างถิ่นเหลือไว้เพียงผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้าน และทั้งยังขาดความไม่ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของประชาชน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตน ซึ่งหน่วยงานท้องถิ่นยังขาดการชักจูงและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จากสภาพการณ์ดังผู้วิจัยกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ เพื่อนำระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมมาปรับใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางให้การพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่นสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อยู่ในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ประชากรกลุ่ม ตัวอย่าง 373 คน จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นของประชาชน ผลการวิเคราะห์

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการรับฟังความคิดเห็น ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านความร่วมมือ และด้านการเสริมอำนาจ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคุณภาพชีวิตประชาชน ด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ในครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน โดยใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

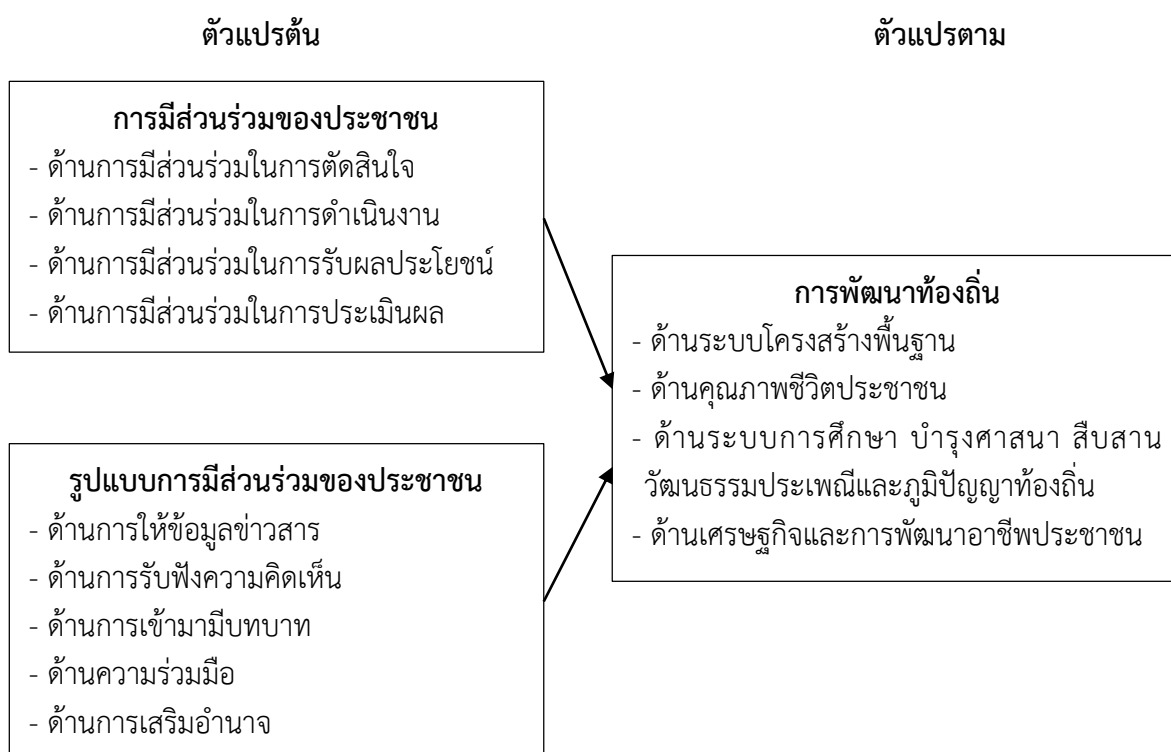
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ในการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ สถิติเชิงพรรณน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ทดสอบด้วยสถิติ Independent Sample t-Test ในกรณีที่ตัวแปรอิสระไม่เกิน 2 กลุ่ม และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมากกว่า 2 กลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ LSD (Least significant difference test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 50.10 และเพศชาย จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 49.90 มีอายุระหว่าง 46 ปีขึ้นไป มีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20 มีระดับประถมศึกษา จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,001-15,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$, S.D.= 0.79) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านการประเมินผล ($\bar{x} = 3.93$, S.D.= 0.89) รองลงมาเป็นด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 3.84$, S.D.=0.85) ด้านการดำเนินงาน ($\bar{x} = 3.76$, S.D.= 1.16) และสุดท้ายด้านการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.60$, S.D.= 0.99) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น ทั้ง 5 ด้านในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับ มาก ($\bar{x} = 3.79$, S.D.= 0.65) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีอำนาจ ($\bar{x} = 3.91$, S.D.= 0.78) รองลงมาเป็นด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.84$, S.D.= 0.91) ด้านการมีบทบาท ($\bar{x} = 3.78$, S.D.= 0.89) ด้านความคิดเห็น ($\bar{x} = 3.74$, S.D.= 0.90) และด้านการร่วมมือ ($\bar{x} = 3.68$, S.D.= 0.87) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

การพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$, S.D.= 0.81) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{x} = 4.06$, S.D.= 0.92) รองลงมาเป็น ด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ($\bar{x} = 4.09$, S.D.= 0.92)

ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ($\bar{x} = 4.04$, S.D.= 0.96) และด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน ($\bar{x} = 3.99$, S.D.= 0.93) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วม มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

การมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ มีค่า Sig เท่ากับ .00 สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า ตัวแปรทั้ง 2 ตัว ได้แก่ การมีส่วนร่วม และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ทำให้สมมติฐานได้รับการยอมรับ ซึ่งหากตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กัน ค่า VIF จะมีค่าเป็น 1 จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.551 ซึ่งค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 (Stevens, 2009) และค่าการยอมรับ (Tolerance) อยู่ระหว่าง .645 โดยตัวแปรอิสระที่เหลือมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยไปจนถึงปานกลาง

สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ ค่า Sig. ที่ได้จากการทดสอบมีค่าเป็น .00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าระหว่าง 1.551 ซึ่งต่ำกว่า 10 ตามที่มีการกำหนดเกณฑ์ไว้ในงานวิจัยของ Stevens (2009) ทำให้สามารถยืนยันได้ว่าไม่มีปัญหาการเกิดมัลติคอลิเนียริตี้ในข้อมูล

Tolerance มีค่าระหว่าง 0.645 ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่เหลือในระดับน้อยถึงปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นและมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย จะส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

การยอมรับสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์สนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลบวกต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ และตัวแปรที่เกี่ยวข้องไม่มีปัญหาความสัมพันธ์สูงเกินไป ซึ่งทำให้ผลการวิเคราะห์นี้มีความน่าเชื่อถือ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46 ปีขึ้นไป มีระดับประถมศึกษา มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,001-15,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพันธ์ กลั่นทปุระ และปฎิภาณ ชัยเสนา (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลลำพัน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ศึกษาตามเพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิทย์ สิทธิณิสัยสุข (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ สมรส รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินผล ร่องลงมาเป็นด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินงาน และสุดท้ายด้านการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิณณทัต บณขุนทด และคณะ (2562) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และงานวิจัยของ พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวัน) (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรพงศ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ (2564) ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ระดับแนวทางการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชัน ทั้ง 5 ด้านในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีอำนาจ รองลงมาเป็นด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีบทบาท ด้านความคิดเห็น และด้านการร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระกิตต์ เอกอัครวิจิตร (2566) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) 5 ระดับ คือ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับรับฟังความคิดเห็น ระดับเข้ามามีบทบาท ระดับสร้างความร่วมมือและระดับเสริมพลังอำนาจ

4. การพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นด้านระบบการศึกษา บำรุงศาสนา สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน และด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิณณทัต บนขุนทด และคณะ (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรพงศ์ พูลสวัสดิ์ และคณะ (2564) แนวทางการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของประชาชน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

5. การทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนฯ อยู่ระดับเข้มแข็งมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน กระบวนการจัดการชุมชน การมีส่วนร่วม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลทางบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัชชา ทิพนตร (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วม

ของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณี (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอนาทอง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอนาทอง จังหวัดชลบุรี ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่า การวิจัยนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมุ่งเน้นที่การประเมินผล การรับผลประโยชน์ การดำเนินงาน และการตัดสินใจตามลำดับ รูปแบบการมีส่วนร่วมก็มีแนวโน้มสูงในหลายด้าน เช่น การมีอำนาจ การให้ข้อมูลข่าวสาร การมีบทบาท และความคิดเห็น การพัฒนาท้องถิ่นได้รับผลกระทบในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา การบำรุงศาสนาและวัฒนธรรม คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากผู้ศึกษาในพื้นที่ต่างๆ นอกจากนี้ การทดสอบสมมติฐานยังพบว่า มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่ได้

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยสามารถจัดทำเป็นตารางเปรียบเทียบเพื่อแสดงผลลัพธ์ได้ โดยแบ่งเป็น 2 ด้านหลัก ๆ ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และ รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดแพร่

ด้าน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น
การตัดสินใจ	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันในโครงการต่างๆ	ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนจนถึงการปฏิบัติจริง
การดำเนินการ	การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม	การลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ เช่น การปลูกป่า หรือการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
การตรวจสอบและประเมินผล	การติดตามผลและประเมินผลโครงการ	ประชาชนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลกระทบจากโครงการต่างๆ เช่น การตรวจสอบคุณภาพน้ำ
การสนับสนุนทรัพยากร	การสนับสนุนในด้านทรัพยากรหรือการมีส่วนร่วมในโครงการ	การบริจาคทรัพยากร เช่น เวลา เงินทุน หรือวัสดุในการพัฒนาโครงการ
การสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูล	การมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูล	การประชาสัมพันธ์หรือการจัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลให้กับชุมชน เช่น การจัดประชุมหรือเวิร์กช็อป

การเปรียบเทียบนี้จะช่วยให้เห็นภาพรวมของการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ดังกล่าว และยังสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาโครงการในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงระดับความเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมและรูปแบบการมีส่วนร่วม สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานด้านพัฒนาท้องถิ่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ระดับมาก เพื่อรับทราบถึงปัญหาและความต้องการที่ประชาชนกลุ่มต้องการให้ดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในแต่ละกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลในด้านบทบาทหน้าที่ในหมู่บ้านชุมชน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนจะทำให้มีความเข้าใจความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามการวิจัยในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อาชีพ ควรเพิ่มตัวเลือกของผู้ว่างงาน/ไม่มีงานทำ เนื่องจากการลงพื้นที่จริงและพบว่า มีประชาชนบางส่วนที่ไม่มีงานทำหรืออยู่ระหว่างว่างงาน

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเอ พรินต์.

คำนิง สิงห์เอี่ยม. (2560). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 13(1), 343-359.

นัชชา ทิพนตร. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา มหาวิทยาลัยปทุมธานี. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์*. 9(8), 395-413.

ปณณทัต บณขุนทด, ริริ์ พิมมานุรักษ์, ธนัษพร หาได้ และ สันติ คู่กระสังข์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬานาคร*. 6(1), 209-222.

ปาริชาติ มณี. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทองจังหวัดชลบุรี. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา*.

- พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวัน). (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขารัฐประศาสนศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พีรพงศ์ พูลสวัสดิ์, ดิเรก นุ่นกล้า, ไพรัตน์ ฉิมหาด, สามิตร อ่อนคง. (2564). ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ายาง อำเภอยางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 6(2), 479-490.
- วัชรภรณ์ พรหมพลเมือง และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1*. มหาวิทยาลัยราชธานี.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*. 11(1), 39-50.
- วีระกิตต์ เอกอัครวิจิตร, สุเนตร ธนศิลป์พิชิต, ไพฑูรย์ มาเมือง. (2566). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง. *วารสารภักดีชุมพลปริทรรศน์*. 1(1), 22-32.
- สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. *งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจเอกชน*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). *การปกครองอำเภอวังขึ้น จังหวัดแพร่ ข้อมูลประชากรอำเภอวังขึ้น จังหวัดแพร่*.แพร่: สำนักงานกรมการปกครองจังหวัดแพร่
- อรนันท์ กลั่นทุประ และปฏิภาณ ชัยเสนา. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลลำพัน อำเภอท่าใหม่. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*. 5(2), 69-80.

รูปแบบภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Agile Leadership Style of Secondary School Administrators under the
Office of the Basic Education Commission

ธนิตฐนันท์ ศรีภูมิมา*

Tanitnun Sripumma

สุธาสนี แสงมุกดา

Suthasinee Saengmookda

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Program in Educational Administration

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail: tanitnun99@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 2 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 18 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 4 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างรูปแบบภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 342 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 684 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินและรับรองรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น ค่าดัชนี KMO และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) ความคล่องแคล่วในด้านบริบท (2) ความคล่องแคล่วในด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (3) ความคล่องแคล่วในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และ (4) ความคล่องแคล่วในภาวะผู้นำของตนเอง 2) รูปแบบภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) ความคล่องแคล่วในด้านบริบท (2) ความคล่องแคล่วในด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

(3) ความคล่องแคล่ว ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ (4) ความคล่องแคล่วในภาวะผู้นำของตนเอง และ 3) ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำอาไฉย์ของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: องค์ประกอบของภาวะผู้นำอาไฉย์, รูปแบบภาวะผู้นำอาไฉย์, ภาวะผู้นำอาไฉย์

Abstract

This research aimed to 1) study the components of agile leadership of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission, 2) create an agile leadership model of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission, and 3) assess the appropriateness and feasibility of the agile leadership model of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission. This research used a mixed-method research methodology. The sample group included 342 secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. Each school provided 2 informants, consisting of a school administrator and a teacher, for a total of 684 informants. Applied tools in the research included a semi-structured questionnaire, an assessment and validation form, and statistics used in data analysis including frequency, percentage, mean, standard deviation, reliability, KMO index, and confirmatory factor analysis (CFA) using a statistical computer program.

The results of the research revealed that 1) The components of agile leadership of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission consisted of 4 components including (1) contextual agility, (2) stakeholder agility, (3) creative initiative agility, and (4) personal leadership agility. 2) The agile leadership style of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission consisted of 4 components including (1) contextual agility, (2) stakeholder agility, (3) creative initiative agility, and (4) personal leadership agility. And 3) The evaluation result of the appropriateness and feasibility of the agile leadership style of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission showed that the appropriateness was at the highest and the feasibility was at the highest.

Keywords: The components of agile leadership, the agile leadership model, agile leadership.

บทนำ

การทำงานในโลกปัจจุบันเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว องค์การทุกองค์กรและเกือบทุกสายงาน ต้องมีการเพิ่มขีดความสามารถและปรับตัวด้วย “ความรวดเร็ว” เพื่อให้เท่าทันต่อกระแสของยุคดิจิทัล ความอยู่รอด และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบัน (กิตติยาภรณ์ เติมกระโทก, 2564) การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ส่งผลกระทบต่อการศึกษา รวมไปถึงการบริหารการศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความผู้นำที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูง มีการพัฒนาตนเอง และปรับเปลี่ยนองค์กร

ให้เดินหน้าไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งต้องมีการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องเกิดจากภาวะผู้นำที่มีอยู่ภายในซึ่งภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้นำแบบ Agile ต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็ว กล้ายอมรับว่าตัวเองไม่รู้ ทั้งความคิดว่าตัวเองเก่ง และเชี่ยวชาญจากประสบการณ์ที่เคยทำสำเร็จมาก่อน ผู้นำเช่นนี้เป็นเหมือนน้ำที่ไม่เคยเต็มแก้ว สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาแม้ในสถานการณ์ที่แปลกใหม่ คาดเดายากและไม่คุ้นเคย สามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันได้ ปัจจุบันการคิดแก้ปัญหาได้ไม่เพียงพอกับการทำงานในยุคดิจิทัลอีกต่อไป ผู้นำต้องสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหา โดยใช้ตรรกะ เหตุผลมาประเมินปัญหา รวมทั้งตีความข้อมูลต่างๆ รอบด้านที่ได้รับออกมา เพื่อตัดสินใจและประเมินสิ่งที่น่าเป็นประเด็นในขณะนั้นอย่างแม่นยำและทันท่วงที เพราะการคิดที่ถูกจุดนำมาสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง ดังนั้น ทักษะ Critical Thinking จำเป็นอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยี และการสื่อสารเข้าถึงได้ง่าย กระแสข้อมูลข่าวสารไหลเข้ามาให้เราทุกคน เพื่อให้ทันคนอื่น รับมือกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำจึงต้องพัฒนาทักษะนี้ให้มีติดตัวไว้ การโค้ชโดยมุ่งเน้นไปที่วิธีการแก้ปัญหากลายเป็นทักษะสำคัญที่ผู้นำแบบ Agile ต้องฝึกฝน เป็นการโค้ชเพื่อกระตุ้นความเข้าใจ ความเป็นจริงของสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งวิธีคิดที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สนับสนุนให้มีความ คิดสร้างสรรค์ทางเลือกและวิธีจัดการกับสถานการณ์นั้นๆ ด้วยตนเอง ผู้นำแบบ Agile ที่มีศักยภาพต้องเข้าใจเครื่องมือใหม่ๆ ใช้งานเทคโนโลยีเป็นรู้เท่าทันสถานการณ์ ตัดสินใจอย่างรอบด้าน ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ และมีประสิทธิภาพ (อริญญา เกลิงศรี, [ออนไลน์])

ภาวะผู้นำแบบ Agile ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแนวคิดของการบริหารยุคใหม่ประกอบด้วย ความคล่องตัว 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดบริบท 2) ด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ และ 4) ด้านการเป็นผู้นำของตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดของการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในทุกๆ ด้าน ซึ่งการบริหารด้วยความคล่องตัวจะช่วยลดขั้นตอนการทำงานและงานด้านเอกสารที่ไม่จำเป็นลง เกิดการสื่อสารระหว่างผู้บริหารกับครูที่มีความใกล้ชิด ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ส่งผลต่อการทำงานที่ตรงตามวัตถุประสงค์ เกิดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการดำเนินงานทุกด้าน ส่งผลต่อยอดไปยังตัวผู้เรียนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบ Agile จะทำให้ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นไม่หยุดนิ่งในการพัฒนา เกิดการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและนำผลไปแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบการดำเนินงานใหม่ๆ ที่มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของทั้งครู ผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา และท้ายที่สุดส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายเป็นที่ยอมรับของสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (อภิวัฒน์ มรรคผล และอุไร สุทธิแย้ม, 2566)

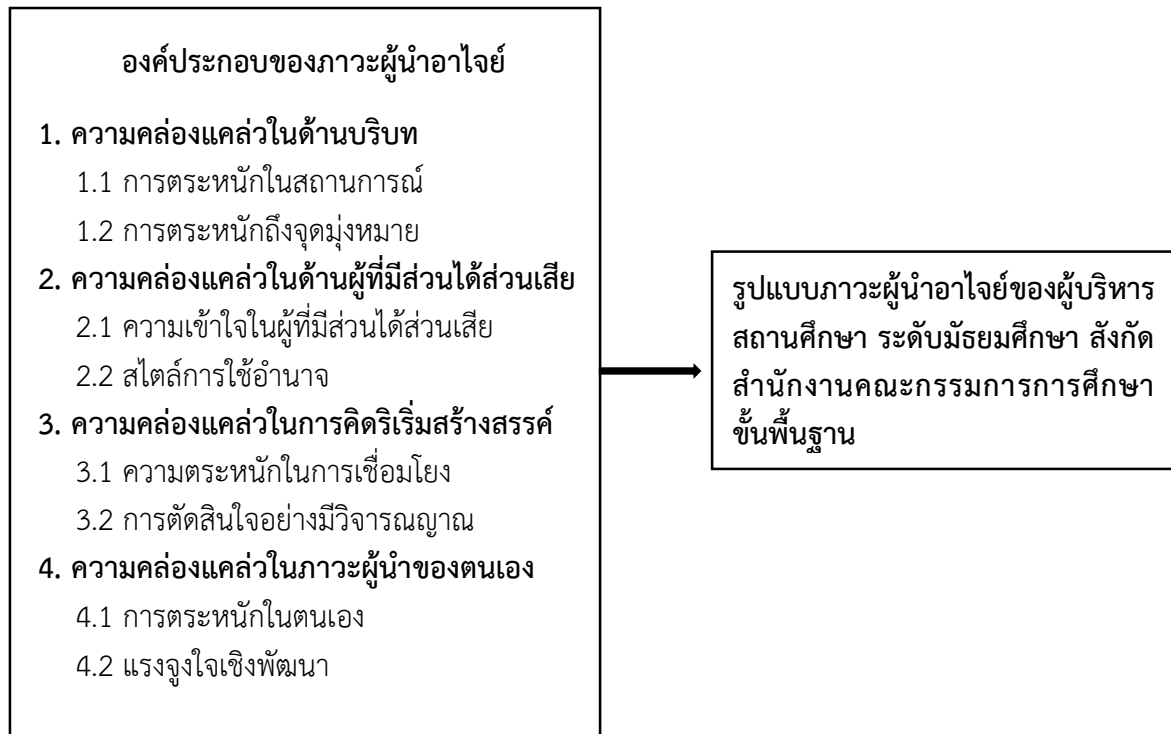
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำอ้าใจ และได้สรุปนำแนวคิดของนักวิชาการเพื่อกำหนดในการสร้างกรอบแนวคิด โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามวิธีการ ขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำอ้าใจ

การศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานการพัฒนาสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปีเกี่ยวกับภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาสรุปและสังเคราะห์เป็นข้อคำถามขององค์ประกอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำอ้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

1.4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (index of item - objective congruence) ซึ่งพิจารณาค่า IOC ซึ่งพิจารณาค่าที่มีมากกว่า 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

1.5 ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 15 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน รวบรวมข้อมูลทั้งหมดวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .986

1.6 นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับหน่วยวิเคราะห์ คือ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 342 โรงเรียน แบ่งเป็น 6 ภาค คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 92 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคเหนือ 58 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก 40 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคกลาง 58 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก 40 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ 54 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครู รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 684 คน

1.7 นำข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน เพื่อให้ได้ร่างรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำร่างรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม และการใช้ภาษา

2.2 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จัดทำร่างรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินรูปแบบเพื่อเป็นการประเมินและรับรองรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยนำรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประเมินความน่าเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาประเมินภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามประเด็น ดังนี้ คือ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมต่อไป โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์และ

มีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้ความสามารถงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ

3.2 การสรุปผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลการสรุปการประเมินรูปแบบมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแล้วสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ของการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโอกาสต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อได้รับการตอบกลับของแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหาค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1981) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2) ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy) ใช้วิเคราะห์เนื้อหาความเหมาะสมของข้อมูลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าที่เหมาะสมจะต้องมากกว่า .05 และค่า KMO จะเท่ากับ 1 เมื่อตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายได้ด้วยตัวแปรอื่น โดยปราศจากความคลาดเคลื่อน และเป็นการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นซึ่งสามารถแปลความหมาย ดังนี้ (Hair และคณะ อังถึงใน, สุภมาส และคณะ, 2557)

- .80 ขึ้นไป เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบดีมาก
- .70 - .79 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบดี
- .60 - .69 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบปานกลาง
- .50 - .59 เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบน้อย
- น้อยกว่า .50 ไม่เหมาะสมที่จะนำข้อมูลชุดนี้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ

3) ค่าสถิติทดสอบของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) มีนัยสำคัญทางสถิติ (sig 0.00 < 0.01) แสดงว่าเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

4. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบและกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อหาน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างองค์ประกอบ แล้วทำการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยที่เป็นโมเดลเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสาม เนื่องจาก มีข้อจำกัดของโปรแกรมในการวิเคราะห์ที่ยอมให้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองเท่านั้น ดังนั้น การวิเคราะห์จึงแยกเป็นสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง เพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบ ขั้นตอนที่สองเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เพื่อพัฒนาองค์ประกอบ โดยถือว่าผลการวิเคราะห์ที่ได้จะใกล้เคียงกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสาม (Bartholomew, Knotts & Moustaki, 2011) โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง เพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบจากโมเดลการวัดขององค์ประกอบสัองค์ประกอบและได้ตรวจหาความเหมาะสมขององค์ประกอบในแต่ละโมเดลการวัดของแต่ละองค์ประกอบก่อน โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับโมเดลการวัดของแต่ละองค์ประกอบ เพื่อพิจารณาว่ามีค่าต่างจากศูนย์หรือไม่ ถ้าไม่มีความสัมพันธ์กันแสดงว่าไม่มีองค์ประกอบร่วมกัน จึงไม่มีประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์ เกณฑ์การพิจารณา คือ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2539)

(2) ค่าสถิติของ Bartlett's ซึ่งเป็นค่าสถิติทดสอบสมมติฐานเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับเมทริกซ์เอกลักษณ์ โดยพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity และความน่าจะเป็นว่ามีความสัมพันธ์เหมาะสมกันเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปหรือไม่ โดยพิจารณาจากเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2539)

(3) ค่าจากดัชนีไกเซอร์ ไมเยอร์ ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measures of Sampling Adequacy : MSA) ซึ่ง Kim and Muelle (1978, อ้างถึงใน สมเกียรติ ทานอก, 2539) ได้เสนอไว้ว่า ถ้าค่าดัชนีมากกว่า 0.80 แสดงว่าดีมาก และถ้าค่าดัชนีน้อยกว่า 0.50 แสดงว่าไม่เหมาะที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

หากผลการทดสอบพบว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลการวัดแต่ละองค์ประกอบ และนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้สร้างสเกลตัวบ่งชี้ เพื่อให้ได้ตัวแปรใหม่สำหรับนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองต่อไป

2. การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งแรกยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยต้องปรับโมเดลเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติในการตรวจสอบ ดังนี้

(1) ค่าไค-สแควร์ (Chi-square statistics: χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าต่ำมากหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าไร

แสดงว่าข้อมูลโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ระดับการยอมรับ คือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > .01$) เป็นสิ่งชี้ว่าโมเดลองค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2539)

(2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-square : Relative χ^2) เป็นอัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระ (χ^2/df) ค่าไค-สแควร์มักมีความอ่อนไหวต่อขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ กรณีที่ขนาดกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่หลายๆ เมื่อทำการทดสอบค่าไค-สแควร์มีแนวโน้มทางปฏิเสธสมมติฐานด้วย เหตุนี้ในการใช้เกณฑ์การประเมินโดยพิจารณาจากค่าไคสแควร์เพียงค่าเดียวจึงอาจยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ ดังนั้น ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-square : Relative χ^2) ควบคู่กันไป โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ จะต้องมีค่าน้อยกว่า 3.00 และถ้าค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ ยิ่งเข้าใกล้ 0 มากเท่าไร แสดงว่าโมเดลนั้นยังมีความกลมกลืน สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้นเท่านั้น

(3) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากโมเดลก่อนและหลังปรับโมเดลกับฟังก์ชัน ความกลมกลืนก่อนปรับโมเดล ค่า GFI มีค่ามากกว่า .95 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก และหากค่า GFI มีค่ามากกว่า .90 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Byrne, 2010)

(4) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index: AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดของช่วงอิสระ (DF) ซึ่งรวมถึงจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง หากค่า AGFI มีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2539)

(5) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) หรือค่า CFI ใช้เปรียบเทียบโมเดลเชิงสมมติฐานว่ามีความสอดคล้องสูงกว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มากน้อยเพียงใด ดังนั้น หากค่า CFI หากมีค่ามากกว่า .95 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก และหากค่า CFI มีค่ามากกว่า .90 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งแสดงว่าโมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Kline, 2010)

(6) ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่กลมกลืนของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ซึ่งค่า RMSEA ต่ำกว่า .05 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2539)

(7) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual: SRMR) หรือค่า SRMR เป็นค่าบอกความคลาดเคลื่อนของโมเดล หากค่า SRMR มีค่าน้อยกว่า .05 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก และหากค่า SRMR มีค่าอยู่ระหว่าง .05 - .079 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งแสดงว่าโมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Byrne, 2010)

(8) ค่าดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (Normed fit index: NFI) เป็นดัชนีที่พัฒนาขึ้นโดย เบนท์เลอร์ และโบแนท ซึ่งค่า NFI อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยที่ถ้าค่า NFI ตั้งแต่ .95 ถือว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ค่า NFI มีค่าเข้าใกล้ 1 จะบอกถึงความสอดคล้องของข้อมูลกับโมเดลมากขึ้นเท่านั้น (Schumacker & Lomax, 2004)

(9) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Tucker Lewis Index : TLI) ค่าดัชนีทักเคอร์ลูอิส มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ถ้าดัชนีนี้มีค่าตั้งแต่ .95 ขึ้นไป แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นระดับโมเดลที่ควรจะถูกยอมรับ (Schumacker & Lomax, 2004)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์การตัดสิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ สรุปค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ แล้วจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสนอต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความคล่องแคล่วในด้านบริบท 2) ความคล่องแคล่วในด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ความคล่องแคล่วในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 4) ความคล่องแคล่วในภาวะผู้นำของตนเอง

2. ผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความคล่องแคล่วในด้านบริบท 2) ความคล่องแคล่วในด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ความคล่องแคล่วในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 4) ความคล่องแคล่วในภาวะผู้นำของตนเอง

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความคล่องแคล่วในด้านบริบท

2) ความคล่องแคล่วในด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ความคล่องแคล่วในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 4) ความคล่องแคล่วในภาวะผู้นำของตนเอง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตตา ธนะภูมิชัยและ อรุณ สุทธิแย้ม (2566) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบบอโลจิสต์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานบุคคล ตามการรับรู้ ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และ 4) ด้านการเลื่อนขั้นและการประเมินผล การปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ศิริรินทร์า สระบัวบาล (2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง โปรแกรม การเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบบอโลจิสต์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากวัตถุประสงค์ข้อ 2) โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบบอโลจิสต์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ความคล่องแคล่วในด้านบริบท Module 2 ความคล่องแคล่วในด้านผู้ที่มี ส่วนได้ส่วนเสีย Module 3 ความคล่องแคล่วในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ Module 4 ความ คล่องแคล่ว ในภาวะผู้นำของตนเอง ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ปาฐ ไกรวิญญู (2561) ได้กล่าวไว้ว่า กรอบแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำอย่างคล่องแคล่ว ประกอบด้วย การพัฒนา นักเรียนในด้านดังต่อไปนี้ 1) การตระหนักในสถานการณ์ 2) การตระหนักถึงจุดมุ่งหมาย 3) ความเข้าใจ ในผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) สไตล์การใช้อำนาจ 5) ความตระหนักในการเชื่อมโยง 6) การตัดสินใจอย่างมี วิจารณญาณ 7) การตระหนักในตนเอง 8) แรงจูงใจเชิงพัฒนา เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ภูวนาถ เบ็ญจวรรณ (2563) ได้กล่าวว่า การศึกษาลักษณะของผู้หน้าที่เหมาะสมกับรูปแบบการทำงานแบบ คล่องตัว จะต้องมียุทธศาสตร์และความสามารถในการทำงานประสบความสำเร็จ ดังนี้ 1) ความสามารถด้าน การสื่อสาร 2) ทักษะในการโน้มน้าวและจูงใจ 3) ทักษะในการโค้ช 4) การจัดการกับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ อภิวัฒน์ มรรคผล และอรุณ สุทธิแย้ม (2566) ได้สรุปผลการวิจัยภาวะผู้นำแบบ Agile ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความคล่องตัวในการกำหนดบริบท 2) ด้านความคล่องตัวในด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ด้านความคล่องตัวในการริเริ่มสร้างสรรค์ และ 4) ด้านความคล่องตัวในการเป็นผู้นำของตนเอง

2. ผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำอย่างใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำอย่างใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความคล่องแคล่วในภาวะผู้นำของตนเอง ได้แก่ ความตระหนักในตนเอง และแรงจูงใจเชิงพัฒนา 2) ความคล่องแคล่วในด้านบริบท ได้แก่ การตระหนักในสถานการณ์ และการตระหนักถึงจุดมุ่งหมาย 3) ความคล่องแคล่วในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ ความตระหนักในการเชื่อมโยง และการตัดสินใจ อย่างมีวิจารณญาณ และ 4) ความคล่องแคล่วในด้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ความเข้าใจในผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และสไตล์การใช้อำนาจ

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำอย่างใจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี รายละเอียด ดังนี้

ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาได้จริง อีกทั้งรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบและตามหลักการพัฒนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและผลการศึกษาหรืองานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำอำนวยการ และมีการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำอำนวยการเพื่อนำมาয়กร่างรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ คีฟส์ (Keeves, 1988) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า เป็นสิ่งที่แสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะและจุดมุ่งหมายสำคัญของการทดสอบแบบจำลองนั้นเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแบบจำลองในการปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2547) กล่าวว่า การทดสอบแบบจำลองมีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแบบจำลอง เมื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง สำหรับการทดสอบแบบจำลองทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มีวิธีการที่นิยมใช้และงานวิจัยของ จันทิมา บุญอนันต์วงศ์ (2561), มุทิตา อินกล้า (2565), ศิริพนธรา สาระบัวบาล (2566) พบว่ามีการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเพื่อสามารถนำไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาไปเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาไปเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษา ไปเป็นแนวทางพัฒนา อบรม/ส่งเสริม ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กิตติยาภรณ์ เต็มกระโทก. (2564). *Agile รวดเร็ว ว่องไว และได้ประสิทธิภาพ*. งานจัดการความรู้คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล.
- จันทิมา บุญอนันต์วงศ์. (2561). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2539). *ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาฐ์ ไกรวิญญู. (2561). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนา
นักเรียนให้มีภาวะผู้นำอย่างคล่องแคล่ว. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. คณะครุศาสตร์,
สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูวนาถ เบ็ญจวรรณ. (2563). การศึกษาลักษณะของผู้หน้าที่เหมาะสมกับรูปแบบการทำงานแบบคล่องตัว
(Agile). *สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต*. วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูทิตา อินกล้า. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับ
สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ชลบุรี ระยอง. *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วนิดตา ธนะภูมิชัย และอุไร สุทธิแย้ม. (2566). ภาวะผู้นำแบบบอโลล์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการ
บริหารงานบุคคลตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร.
วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(8): 1-14.
- ศิรินทรา สระบัวบาล. (2566). โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบบอโลล์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*.
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมเกียรติ ทานอก. (2539). การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมสำหรับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุกมาส อังคุโชติ และคณะ. (2557). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์:
เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. พิมพ์ครั้งที่ 4 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการ
พิมพ์.
- อภิวัฒน์ มรรคผล และอุไร สุทธิแย้ม. (2566). ภาวะผู้นำแบบ Agile ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2547). *บทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาในประเทศไทยที่คัดสรร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา สกศ.
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อรัญญา เถลิงศรี. *ผู้นำพันธุ์ใหม่ นำทัพปรับองค์กรเชิงรุก สู่ Agile Organization*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<https://www.thebusinessplus.com/people-management-agile-organization-seac/>.
[4 พฤศจิกายน 2567].
- Bartholomew, D., Knotts, M., & Moustaki, I. (2011). *Latent variable models and factor analysis:
A unified approach*. 3rd ed. West Sussex, UK: John Wiley & Sons.
- Best, J.W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Byrne, B.M. (2010). *Structural Equation Modeling with Amos: Basic Concepts, Applications,
and Programming*. 2nd ed. New York: Taylor and Francis Group.

- Keeves P.J. (1988). *Educational research, methodology and measurement: An international handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Kline, R.B. (2010). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. 3rd ed. New York: Guilford Press.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. 2nd ed. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียน
ในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

The Guidelines for Promoting Educational Service Based on Four
Sangahavattthu Dhammas of Suratthani 3 School Cluster under
The Secondary Educational Service Area Office
Suratthani Chumphon

ชญัญญ์ อินย์ญญะ*

Chaayanuth Inyunya

พระครูเขมธรรมโฆสิต

Phrakhrukhemathammakhosit

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: chaayanuth262020@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 15 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 25 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 9 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 ประกอบด้วย การบริการการแนะแนว การบริการสุขภาพ การบริการความปลอดภัยในโรงเรียน การบริการวิชาการและการบริการกิจกรรมนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนไม่เป็นระบบไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ขาดการประชาสัมพันธ์และประสานงานกับภาคีเครือข่ายมีบุคลากรไม่เพียงพอกับกิจกรรมในการให้บริการ สถานศึกษาต้องการวางแผนการจัดบริการการศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง 2) แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า การดำเนินการประกอบด้วย

การวางแผน การสร้างองค์ความรู้การจัดกิจกรรมบริการ และการติดตามและประเมินผล 3) การนำเสนอ และประเมินแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ต่อการนำไปใช้ในการจัดบริการการศึกษาในสถานศึกษา

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การจัดบริการการศึกษา, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research aims to (1) study the conditions of educational service provision in schools within the Surat Thani 3, (2) examine the guidelines for promoting educational service provision based on the Four Sangahavatthu Principles in these schools and (3) propose and evaluate the guidelines for promoting educational service provision based on the Four Sangahavatthu Principles. Data were collected through in-depth interviews with 15 stakeholders, in-depth interviews with 7 experts, and focus group discussions with 7 specialists.

The research findings are as follows: 1) The current state of educational service provision in schools within the Surat Thani 3 Educational Network includes guidance services, health services, school safety services, academic services, and student activity services. It was found that schools lack systematic student data management, fail to consider individual student differences, have insufficient public relations and coordination with network partners, and face a shortage of personnel for service activities. Schools require systematic and continuous planning for educational service provision. 2) The guidelines for promoting educational service provision based on the Four Sangahavatthu Principles involve planning, knowledge creation, service activity organization, and monitoring and evaluation. 3) The presentation and evaluation of the guidelines for promoting educational service provision based on the Four Sangahavatthu Principles revealed that experts in the focus group unanimously agreed that the proposed guidelines are appropriate, feasible, and beneficial for implementation in educational institutions.

Keywords: Promotion, Educational Service Provision, Four Sangahavatthu Principles.

บทนำ

การศึกษานั้นเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศชาติโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. 2542 ได้กำหนดให้มีกฎหมายทางการศึกษาจึงได้มีพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติได้กล่าวถึง การจัดการ ศึกษาในปัจจุบันต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพตามมาตรา 22 โดยให้ความรู้ความคิดและปลูกฝังคุณธรรม ให้สามารถดำรงชีวิต และประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข ปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาที่ดีได้มาตรฐานจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลเหล่านั้นได้พัฒนาตนเองและการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยที่รัฐและโรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้ครบทุกด้าน

ดังนั้น การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การจัดบริการทางการศึกษาจะช่วยพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) การจัดบริการทางการศึกษาเป็นงานที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนและงานฝ่ายต่างๆ ภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถให้การศึกษแก่นักเรียนได้ตลอดเวลา ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนตามความถนัดตามความสามารถ เป็นการช่วยแก้ปัญหาในโรงเรียนและเป็นการลดการสูญเปล่าทางการศึกษาแต่ยังมีกลุ่มนักเรียนอีกจำนวนมากที่รัฐยังไม่สามารถจัดบริการทางการศึกษาให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่จัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษาและเป็นรากฐานการศึกษาของคนไทย โดยมี 12 นโยบาย โดยการจัดการศึกษา 7 วาระเร่งด่วน โดยเฉพาะในข้อที่ 1 การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีความรู้ทักษะ และลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย และข้อที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งเน้นในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลักและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรได้กำหนดกรอบแนวคิดพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและเปิดรับสมัครให้โรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มีความสนใจ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ 1. ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษา ภาคบังคับได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคจนจบการศึกษาภาคบังคับ 2. ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ 4. ผู้เรียน ที่มีความสามารถพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 5. เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะออกจากระบบการศึกษา เด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย, นโยบายและจุดเน้น, 2566) แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษา ผู้นำขององค์กรจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารงานในทางการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพการใช้เครื่องมือในการบริหารงานที่เหมาะสมมีการใช้แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการมาแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น

การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจของผู้คน ผูกไมตรีเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1. ทาน (การให้ คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่ง) 2. ปิยวาจา หรือเพียรวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน สมนามาคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ) 3. อัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม) 4. สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนเหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย 13 โรงเรียน มีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันและการให้บริการทางการศึกษานั้นจะได้จากโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ได้จัดบริการต่างๆ ให้กับนักเรียน โดยถือได้ว่าเป็นบริการทางการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนส่วนหนึ่ง ที่โรงเรียนได้จัดขึ้นตามสภาพความพร้อมและบริบทของโรงเรียน ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการจัดบริการเกิดความไม่เสมอภาคและไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนปัญหาที่ตามมา คือ มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ต้องออกกลางคันเรียนไม่ครบตามหลักสูตร มีสาเหตุมาจากปัญหาและอุปสรรคทางด้านการเงินเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหายาเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพสภาพปัญหาดังกล่าวแม้ภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการจะพยายามแก้ไขมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการหนึ่งที่โรงเรียนจะแก้ไขและป้องกันปัญหาได้ คือ การจัดบริการทางการศึกษาในโรงเรียนที่มีลักษณะสอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปได้ เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนจบหลักสูตรได้ (สมชัย สุกสัณ, 2543)

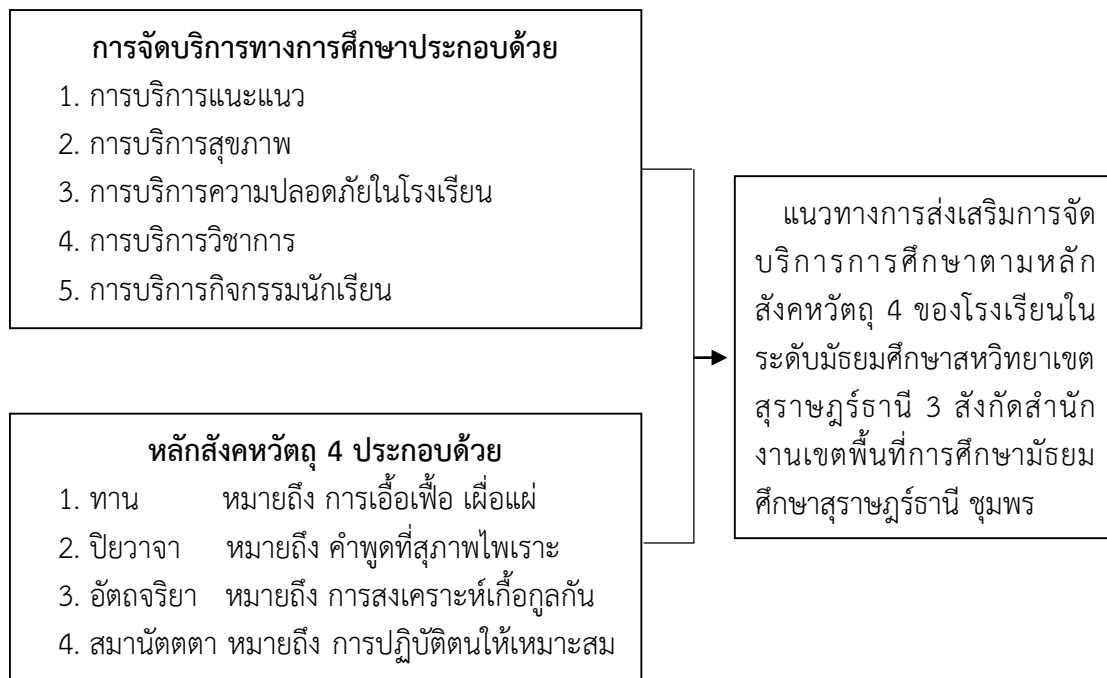
จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าการนำแนวทางส่งเสริมการจัดบริการการศึกษา โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการใช้ในการจัดบริการการศึกษาให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนจึงต้องมีการศึกษาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อช่วยเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนให้ได้อย่างแท้จริงจะเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้นักเรียนสามารถเรียนจบหลักสูตรตามที่มุ่งหวังและเป็นคนดี เป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัดบริการการศึกษา 5 องค์ประกอบ คือ 1. การจัดบริการแนะแนว 2. การจัดบริการสุขภาพ 3. การจัดบริการความปลอดภัยในสถานศึกษา 4. การจัดบริการวิชาการ 5. การจัดบริการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยมีวิธีการใช้แนวทางส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาอย่างเสมอภาคตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1. ทาน 2. ปิยวาจา 3. อตถจริยา 4. สมานัตตตา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูแนะแนว และตัวแทนนักเรียน
2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้าแผนงานและงบประมาณ ครูจิตวิทยาแนะแนว ครูรับผิดชอบงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน และครูหัวหน้ากิจกรรมนักเรียน
3. ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ศึกษาพิเศษ ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา นักวิชาการศึกษา พระภิกษุ/ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การนำเสนอและประเมินแนวทาง แบบประเมินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจคัดสรร IOC จำนวน 3 ท่านมีค่า IOC เท่ากับ 1
2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3
3. ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง แบบประเมินการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สัมภาษณ์เป็นรายคนและจดบันทึกข้อมูลการให้สัมภาษณ์
2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สัมภาษณ์เป็นรายคนและจดบันทึกข้อมูลการให้สัมภาษณ์
3. ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป
2. การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณา
3. การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า การศึกษาสภาพการบริการแนะแนวในโรงเรียนมีปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการแนะแนวนักเรียน การสื่อสารที่ไม่เป็นกัลยาณมิตร ขาดการติดตามผลและการประเมินอย่างจริงจัง การดำเนินการเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ การศึกษาสภาพการบริการสุขภาพในโรงเรียน โรงเรียนมีการจัดหรือการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพอนามัยตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติสุขนิสัยทางด้านสุขศึกษาแก่นักเรียน โรงเรียนไม่กำหนดบทบาท หน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอครูที่ดูแลด้านสุขภาพ การดำเนินการเกี่ยวกับการบริการความปลอดภัยในโรงเรียน

สภาพการบริการความปลอดภัยในโรงเรียน โรงเรียนให้บริการด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่เอื้อต่อความปลอดภัย ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรพัฒนาแนวทางปฏิบัติ ฝักระวังการป้องกัน และการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ควบคุมการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความไม่ปลอดภัย การดำเนินการเกี่ยวกับการบริการวิชาการ สภาพการบริการวิชาการในโรงเรียน โรงเรียนมีการให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำด้านวิชาการในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแก่นักเรียนตามบริบทของโรงเรียน ควรมุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนและมีกิจกรรมที่มีการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านกระบวนการคิดที่หลากหลายมีทักษะปฏิบัติเพิ่มประสบการณ์ มีสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนแหล่งเรียนรู้ไม่เป็นปัจจุบันขาดสื่อและอุปกรณ์การเรียน การดำเนินการเกี่ยวกับการบริการกิจกรรมนักเรียน สภาพการบริการกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน โรงเรียนวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจ ตามความพร้อมของนักเรียน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ทางด้านร่างกาย เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

ผลการศึกษาแนวทางการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า การจัดบริการการศึกษาประกอบด้วย 1) การบริการแนะแนว 2) การบริการสุขภาพ 3) การบริการความปลอดภัยในโรงเรียน 4) การบริการวิชาการ 5) การบริการกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนดำเนินการโดยประชุมครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ การดำเนินการการบริการแนะแนวกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนพัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียน วางแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลของนักเรียนอย่างเป็นระบบให้คำปรึกษา สงเคราะห์ช่วยเหลือนักเรียนด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยไม่หวังผลตอบแทนให้กับนักเรียน (ทาน) จัดอบรมหรือให้ความรู้ในเรื่องการบริการการศึกษา ทั้ง 5 บริการ ให้กับครูทุกคนในโรงเรียนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการบริการการศึกษามากยิ่งขึ้นประชาสัมพันธ์ เพื่อเชิญชวนให้นักเรียนที่มีปัญหาปรึกษาหาทางออกร่วมกันเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ให้ความรู้ที่พอเหมาะในการพูดคุยและให้กำลังใจ แสดงความเห็นอกเห็นใจประกอบด้วยเหตุและผล มิมีตรไมตรี รู้จักกาลในการพูดอย่างเหมาะสม ไม่พูดเสียดสีไปในทางที่ทำให้เกิดการบั่นทอนกำลังใจเพื่อให้เกิดความรักและสามัคคี แนะนำในสิ่งที่ประโยชน์ (ปิยวาจา) จัดให้มีบริการการศึกษาแบบ Online เพื่อความสะดวกและเป็นส่วนตัวกับนักเรียน แก้ปัญหาตามจุดมุ่งหมายของการให้บริการการศึกษาหรือการให้คำปรึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับบริบท สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทความเป็นอยู่ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงให้เกิดการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนในด้านคุณธรรม จริยธรรม แสดงอหิยาตย์น่ารักและน่านับถือ ประพฤติปฏิบัติดี (อถถจริยา) ติดตามผล ประเมินผลอยู่เป็นระยะเพื่อพัฒนาการของนักเรียน จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างทันที่เมื่อต้องการเพื่อช่วยแก้ปัญหาทั้งทางตรงและทางอ้อมให้สำเร็จ ตามเป้าหมายของสถานศึกษา ร่วมแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน (สมานัตตตา)

ผลการนำเสนอแนวทางการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการร่วมสนทนากลุ่มทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

ในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3

อภิปรายผล

สภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า สภาพการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 ได้แก่ 1) การบริการแนะแนว 2) การบริการสุขภาพ 3) การบริการความปลอดภัยในโรงเรียน 4) การบริการวิชาการ 5) การบริการกิจกรรมนักเรียนการบริการแนะแนวในโรงเรียน โรงเรียนมีปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนอย่างเป็นระบบขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการแนะแนวนักเรียน การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจในการแนะแนว และมีภาระงานหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิตา บัวเจริญ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานแนะแนว ครูแนะแนวมีภาระงานสอนมาก และต้องรับผิดชอบหน้าที่อื่นๆ นอกเหนือจากงานแนะแนว คุณสมบัติของครูแนะแนวส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาด้านการแนะแนวโดยตรง ขาดความรู้ความเข้าใจขอข่ายเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมแนะแนวขาดการประชาสัมพันธ์งานแนะแนวไปสู่ชุมชน ขาดการส่งต่อนักเรียนนักศึกษาที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร พรหมมณี (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน โรงเรียนบ้านสวนสมบูรณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนบ้านสวนสมบูรณ์ คือ ครูยังขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การบริการแนะแนว 2) การบริการสุขภาพ 3) การบริการความปลอดภัยในโรงเรียน 4) การบริการวิชาการ 5) การบริการกิจกรรมนักเรียน โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา หรือเปื่อยวิเศษ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนผู้ไม่ตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูลหรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันเป็นการแนะนำช่วยเหลือ โดยกระบวนการการจัดบริการการศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิบัติจริงในสภาพที่เป็นจริง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดบริการการศึกษาให้กับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร อุ่นสถานนท์, (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา มีการตรวจสอบสภาพอาคารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ควรจัดให้มีป้ายหรือสัญลักษณ์เตือนในบริเวณที่จะเป็นอันตราย ควรจัดทำคู่มือ การบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ควรสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขรอบๆ สถานศึกษาและควรจัดประชุมวางแผนการดำเนินการด้านสุขภาพอนามัยของบุคลากรและผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกมล ทองยอด (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ

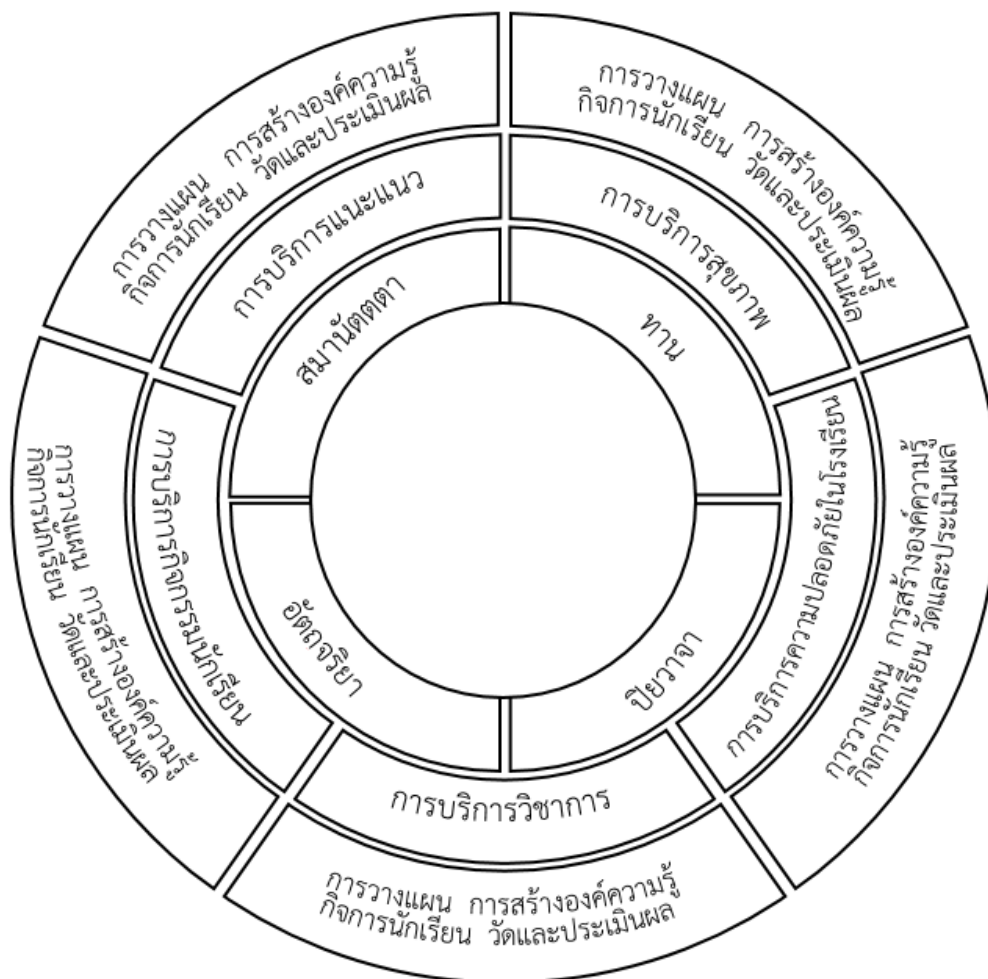

สถานศึกษาอื่น การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการ และการแนะแนวการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผล การเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการบริหารวิชาการที่เป็นการส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน

การนำเสนอและการประเมินแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การบริการแนะแนว 2) การบริการสุขภาพ 3) การบริการความปลอดภัยในโรงเรียน 4) การบริการวิชาการ 5) การบริการกิจกรรมนักเรียนโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา หรือเปยยวชชะ วาจาเป็นที่รกรวจากดุดตีมน์น้ำใจ 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ วางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าหลักสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ ซึ่งกันและกันเป็นการแนะนำช่วยเหลือ โดยกระบวนการการจัดบริการการศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิบัติจริง ในสภาพที่เป็นจริงและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดบริการการศึกษาให้กับนักเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักและเข้าใจตนเอง พัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัย ของ เทียนชัย เจริญสุข (2566) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูผู้สอน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานแสดงความคิดเห็น ในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนงบประมาณ และกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แก่นักเรียนอยู่เสมอ กำหนดนโยบายให้บุคลากรใช้คำพูดที่ไพเราะ อ่อนหวาน ด้วยความจริงใจ สนับสนุน ส่งเสริมการใช้คำพูดที่แสดงถึงความรัก ความสามัคคี และให้กำลังใจ เปิดโอกาสให้นักเรียน และชุมชน พัฒนา ปรับปรุงและใช้สื่อเทคโนโลยีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง จัดการสภาพแวดล้อมบริเวณสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการใช้หลัก คุณธรรม บริการข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

องค์ความรู้ที่ได้

แนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีการศึกษาเรื่องการจัดบริการการศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริการแนะแนว 2) การบริการสุขภาพ 3) การบริการความปลอดภัยในโรงเรียน 4) การบริการวิชาการ 5) การบริการกิจกรรมนักเรียนและหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา หรือเปยยวชชะ วาจาเป็นที่รกรวจากดุดตีมน์น้ำใจ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคี 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ วางตนเหมาะสมแก่ฐานะ โดยมีองค์ความรู้ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การสร้างองค์ความรู้ 3) กิจกรรมบริการ 4) การติดตาม และประเมินผล

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรมีนโยบายในการขับเคลื่อนการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ให้กับโรงเรียนในสังกัด

1.2 โรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรนำแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้และดำเนินการอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ

1.3 สถานศึกษาควรมีการดำเนินส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร นำแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.2 สถานศึกษาที่นำแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ไปใช้ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้

2.3 สถานศึกษาอื่นสามารถนำแนวทางการส่งเสริมการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา

3.2 ควรศึกษาเรื่องการจัดบริการการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดบริการการศึกษา

3.3 ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการจัดบริการการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กรกมล ทองยอด. (2562). การบริหารวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เทียนชัย เจริญสุข. (2566). การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย.
- ปณิดา บัวเจริญ. (2564). การบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, บัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประภาพร พรหมมณี. (2565). การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน โรงเรียนบ้านสวนสมบูรณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- สมชัย สุกสั. (2543). การศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการจัดสวัสดิการการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในทัศนะของผู้เรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรและผู้บริหาร: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียน กลุ่มที่ 8. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพมหานคร, กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม แห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (อัดสำเนา).

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *วิถีนาคต วิถีคุณภาพ*. กลุ่มวิจัยและพัฒนา นโยบายและจุดเน้น. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากร
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

The Relationship between Job Motivations and Academic Effectiveness
of Educational Personnel under Samutsakhon Primary Education
Service Area Office

วิภาวรรณ วิมุติ*

Wiphawan Wimoot

ณัฐพล เนื่องชมภู

Nattaphon Nuangchomphu

ในตะวัน กำหอม

Naitawan Kumhom

วาสนา เลิกเปลียน

Wasana leikpeliyn

สาขาวิชาบริหารการศึกษา

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Department of Educational Administration,

Faculty of Social Sciences and Education Thongsook College

Corresponding author, e-mail: wiphaphueng@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 18 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 19 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 29 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 2) ระดับประสิทธิผลงานวิชาการ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 329 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีอันดับที่หนึ่ง คือ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน รองลงมา คือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และอันดับสุดท้าย คือ ลักษณะของงานตามลำดับ ประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีอันดับที่หนึ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และอันดับสุดท้าย คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามลำดับ ความสัมพันธ์

ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, ประสิทธิภาพงานวิชาการ, บุคลากรทางการศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the level of job motivations, 2) study the level of academic effectiveness, and 3) study the relationship between job motivations and academic effectiveness of educational personnel under Samutsakhon Primary Education Service Area Office. The sample used in this research was 385 educational personnel in Samutsakhon Primary Education Service Area Office. The research instrument used for data collection was a 5 rating scale questionnaire with IOC index between 0.80-1.00, the total reliability of 0.99. The statistics included percentage, mean, and standard deviation. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were as follows: 1) Overall job motivations of educational personnel was at a high level. When considering each aspect, the ranking showed that career success was ranked first, followed by career advancement and work itself, respectively. 2) The overall of the academic effectiveness of educational personnel was also at a high level. When considering each aspect, development of learning processes was ranked first, followed by measurement, evaluation and transfer of learning outcomes and development and use of media technology for education, respectively. 3) The relationship between job motivations and academic effectiveness of educational personnel under Samutsakhon Primary Education Service Area Office, overall, had a positive correlation at a high level, with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: Job Motivations, Academic Effectiveness, Educational Personnel.

บทนำ

แรงจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เนื่องจากแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นได้ เพราะแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคลากรสามารถที่จะปฏิบัติงานภายใต้วัฒนธรรมองค์กรที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ถ้าได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่ดีและเหมาะสม ก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจทำงานอยู่กับองค์กรต่อไป องค์กรจะได้รับประโยชน์จากบุคลากรในด้านคุณภาพของผลการปฏิบัติงานและสามารถพัฒนาองค์กรไปได้ดีอีกด้วย นอกจากแรงจูงใจส่งผลดีต่อการทำงานแล้วในอีกทางหนึ่งมีโอกาที่จะก่อให้เกิดผลเสียได้ด้วยเช่นเดียวกันหากบุคลากรได้รับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่พอใจในการปฏิบัติงาน มีความท้อแท้ ขาดกำลังใจ รู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งที่ทำ ทั้งนี้การขาดประสิทธิภาพในการทำงานก่อให้เกิดช่องว่างในการแสวงหารายได้โดยมิชอบหรือเกิดการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อกอบโกยผลประโยชน์

ส่วนตัวส่งผลเสียอันร้ายแรงแก่องค์กร ดังนั้นหากบุคลากรได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่เหมาะสม บุคลากรก็จะทุ่มเทกำลังและสติปัญญา เสียสละกำลังกาย อุทิศเวลาให้กับการทำงานทำให้การปฏิบัติงานขององค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วรรณ อารณ, 2557)

นอกจากนี้ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานคือ ผลสำเร็จอันเป็นผลเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งตามแนวความคิดสมัยใหม่ในการจัดกิจการงานจะเริ่มต้นที่การตั้งจุดสำเร็จของงาน นั่นคือมีการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของผลสำเร็จที่ต้องการ ถ้าใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้ามาดำเนินการในโครงการหรืองานใดน้อยที่สุด และผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้การดำเนินโครงการนั้นจะมีประสิทธิผลสูงสุด แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าโครงการใดแม้ว่าจะสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้เหมือนกันก็ตาม แต่ใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้ามามากกว่าโครงการอื่นๆ โครงการนั้นก็จะไม่ใช่โครงการที่มีประสิทธิผลสูงสุด (วชิรวัชร งามละม่อม, 2559)

ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู พยายามสร้างความพอใจ ความผูกพัน และความตระหนักในหน้าที่และความสำคัญของอาชีพของตน ผลักดันให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถและการจะทำให้ครูปฏิบัติงานได้ดี ขึ้นอยู่กับขวัญและกำลังใจที่ดีของครู ที่ส่งผลต่อทัศนคติในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนการสอน (สุพรรณิกา รุจิณชัยกุล, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องอีกปัจจัยหนึ่ง คือ การใช้แรงจูงใจกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องรู้จักตระหนักถึงความสำคัญของการใช้แรงจูงใจ แรงจูงใจมีความสำคัญต่อการบริหารงาน เนื่องจากผู้บริหารจะต้องทำงานให้ประสบความสำเร็จได้โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น บุคลากรทางการศึกษาเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจ แรงจูงใจจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกของคนในการปฏิบัติงาน ซึ่งการใช้แรงจูงใจจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน เมื่อได้รับแรงจูงใจแล้ว ศักยภาพในตัวบุคลากรการศึกษาในสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ มีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน การสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนการสอน คุณภาพผู้เรียน เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีความต้องการทางด้านแรงจูงใจในแต่ละคน ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและทำได้ยาก เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษา มาจากครอบครัว เพศ วัย หรือหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกัน ดังนั้น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานย่อมแตกต่างกันไปด้วย ตามทัศนคติและแรงจูงใจที่ไม่เท่ากันของแต่ละคน ส่งผลต่อการตอบสนองต่อนโยบายของโรงเรียนหรือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการจึงทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาในปัจจุบัน (ณัฐธิดา หม้อทอง และคณะ, 2564)

ดังนั้น หากครูผู้สอนได้รับการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ดีก็จะสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานวิชาการอีกทางหนึ่ง เนื่องจากงานวิชาการเป็นพันธกิจหนึ่งของสถานศึกษา ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 36 (ศุภโชติ บุญไฉ, 2566) เป็นงานที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จากการศึกษาของ Smith, et al. (1961, อ้างถึงใน ศุภโชติ บุญไฉ, 2566) ในด้านการใช้เวลาในการบริหารและการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานใน ความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคลากรและงานบริหารกิจการนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน งานบริหารอาคารสถานที่ งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน และงานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5 จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้

ว่าการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่สำคัญมาก โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของการศึกษาในสถานศึกษา (ปริยาพร วงศ์อนันต์โรจน์, 2555) อาจกล่าวได้ว่า งานด้านวิชาการ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียน และพัฒนาการทางด้านการดำเนินชีวิต โดยมีเป้าหมาย คือ ให้นักเรียนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (รุ่งฤดี นนทภา, 2560) หากครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ช่วยให้สถานศึกษาเจริญก้าวหน้า และยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน จึงได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูประบบบริหารการจัดการศึกษาทุกส่วนและทุกระดับที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษายุคใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้เล็งเห็นและสนองนโยบาย โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยตั้งเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 เน้นเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลัก จากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าได้คะแนนเฉลี่ย ไม่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการที่ตั้งเป้าไว้ ส่งผลให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพต่ำทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ประสิทธิผลของโรงเรียนทางด้านวิชาการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2567: 64)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปใช้ เป็นแนวทางในการการสร้างความแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อันจะส่งผลถึงประสิทธิผลของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ในครั้งนี้ผู้ศึกษากำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 1,852 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ด้วยการใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1967, อ้างถึงใน ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553: 75) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 329 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือในการศึกษาโดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม จำนวน 329 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด ได้แก่ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าที่เลือกตอบเป็น 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) (อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประสิทธิผลงานวิชาการตามแนวทางงานวิชาการ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการพัฒนาและ การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าที่เลือกตอบเป็น 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) (อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้องหรือเรียกว่า IOC โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาลงความเห็นว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .99

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 329 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด ด้วยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมดในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2567

3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากรกรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้ ใช้เกณฑ์ของเบสต์ดังนี้ (Best, 1986: 182)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ของเบสต์ ดังนี้ (Best, 1986: 182)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยการใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553: 85)

0.91 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

0.71 – 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

0.31 – 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

0.01 – 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีอันดับที่หนึ่ง คือ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 4.36$) ความรับผิดชอบ การได้รับการยอมรับนับถือ และอันดับสุดท้าย คือ ลักษณะของงาน ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีอันดับที่หนึ่งคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.35$) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน

การศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย คือ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r_{xy}=0.950$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลงานวิชาการ เรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($r_{xy3}=0.841$) รองลงมาคือ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($r_{xy5}=0.824$) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และอันดับสุดท้าย คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($r_{xy1}=0.686$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีอันดับที่หนึ่ง คือ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 4.36$) ความรับผิดชอบ การได้รับการยอมรับนับถือ และอันดับสุดท้าย คือ ลักษณะของงาน ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ ศรีคุ้ม, ธวัชชัย ทุมทอง (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร กับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีแรงจูงใจในการทำงานภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ หม่องศิริ (2560) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่มเมือง ฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา หม้อทอง และคณะ (2564) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้แรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนรัตนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า การใช้แรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

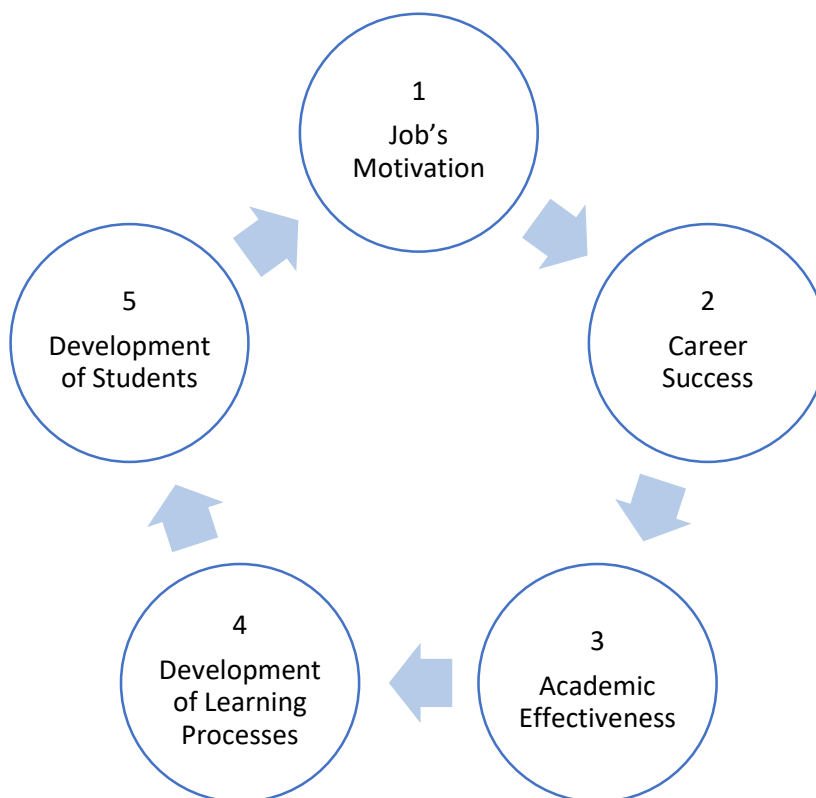
2. ประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีอันดับที่หนึ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.35$) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย คือ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ หม่องศิริ (2560) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่มเมือง ฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล เจริญวัย (2561) ศึกษาปัจจัยที่

ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภโชติ บุญไว (2566) ศึกษาการสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r_{xy}=0.950$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลงานวิชาการ เรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($r_{xy3}=0.841$) รองลงมา คือ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($r_{xy5}=0.824$) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และอันดับสุดท้าย คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($r_{xy1}=0.686$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธิดา หม้อทอง และคณะ (2564) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้แรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนรัตนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้แรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านการนิเทศ ด้านสภาวะการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านเงินเดือนค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ หม่องศิริ (2560) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย “ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา” พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการ สามารถจัดเป็นระบบแนวคิดที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ซึ่งสามารถสรุปเป็น โมเดล JCADD ย่อมาจาก Job's Motivation, Career Success, Academic Effectiveness, Development of Learning Processes, Development of Students ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่สะท้อนถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการ โดยสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 JCADD MODEL

จากแผนภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า JCADD MODEL ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

J - Job's Motivation (แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน) อธิบายได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ดีช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานระหว่างบุคลากรและผู้บริหาร ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงาน, การได้รับการยอมรับนับถือในองค์กร, การได้รับมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ, การมีส่วนร่วมของบุคลากร, ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

C - Career Success (ความสำเร็จในหน้าที่การงาน) อธิบายได้ว่า ความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจในงาน การได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงาน

A - Academic Effectiveness (ประสิทธิผลงานวิชาการ) อธิบายได้ว่า ประสิทธิผลงานวิชาการปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการ คือ มีการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นไปตามความคาดหวังของรัฐบาล ผู้ปกครอง และชุมชน มีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมโดยยึดกระบวนการและนักเรียนเป็นสำคัญ ปรับพฤติกรรมการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

D - Development of Learning Processes (การพัฒนากระบวนการเรียนรู้) อธิบายได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

D - Development of Students (การพัฒนาผู้เรียน) อธิบายได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดจากประสิทธิผลงานวิชาการที่ประสบความสำเร็จ เป็นเพราะการเอาใจใส่ของครูผู้สอน รวมถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาส และยอมรับในความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน โดยการมอบหมายงานอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากรแต่ละคน ควรสร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากรที่ได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงาน เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำกับบุคลากรได้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติอย่างเหมาะสม ควรสนับสนุนให้บุคลากรที่มีความมุ่งมั่น และตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย และควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรเกี่ยวกับการเรียนการสอน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ ควรมีการจัดทำการเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น นอกจากนี้ควรมีการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพและติดตามตรวจสอบ อีกทั้งควรมีการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการอย่างเพียงพอ

3) ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสามารถนำผลจากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมด้านการบริหารงานภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นการให้ขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างทุ่มเท มีทัศนคติที่ดีต่องานและโรงเรียนและกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความรัก และศรัทธาต่อองค์กรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้มีประสิทธิผลในระดับดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา

2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถมีผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี: ไทยเนรมิตดิจิตอลโปรดักส์.

ณัฐธิดา หม้อทอง, สมหญิง จันทุไทย และจันทรัตน์ ภคมาศ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้แรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนรัตนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. *วารสารครุศาสตร์*. 4(2), 50-62.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- มนิรัตน์ ศรีคุ้ม, ธวัชชัย ทุมทอง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรกับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 15(1), 157-174.
- รุ่งฤดี นนทภา. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารจัดการการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภโชค บุญไ. (2566). *การสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี*. *การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต*. การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*. ปทุมธานี: สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการจัดการ TRDM.
- วรพล เจริญวัย. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณ อารณ. (2557). *แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการรัฐสภาระดับปฏิบัติงาน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กลุ่มนโยบายและแผน เอกสารหมายเลข 9/2566. สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.
- สุพรรณิกา รุจิณชัยกุล. (2564). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อารีย์ หม่องศิริ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในกลุ่มเมือง ฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศะเชิงเทรา เขต 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Best, J. W. (1986). *Research in Education*. New Delhi: Prentice Hall.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่
อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

Factors affecting the happiness of employees at work in Thung Yai
Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District,
Phichit Province

รชต ประสานทอง

Rachata Prasanthong

ธเนศพล อินทร์จันทร์

Thanetphon Inchan

กรรณสิทธิ์ สะและน้อย

Kannasit Sa-laenoi

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Master of Public Administration,

Public Administration field, Faculty of Public Administration, Phitsanulok University

Corresponding author, e-mail: ank_poo_chin@hotmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 17 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 21 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 1 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาระดับต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร และ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 53 คนจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 30 คน มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อัตราเงินเดือน 15,001-20,000 บาท ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 1-5 ปี ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.20$, $SD = 0.28$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ความรักในงาน (Love of the work) รองลงมา คือ การเป็นที่ยอมรับ (Recognition) การติดต่อสื่อสาร (Connection) และความสำเร็จในงาน (Work achievement) และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน ความสุขในการทำงานของบุคลากร

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุข, การทำงานของบุคลากร, องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่

Abstract

This research aims to 1. Study the level of happiness at work of personnel of Thung Yai Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District, Phichit Province and 2. Study the personal factors affecting the happiness at work of personnel of Thung Yai Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District, Phichit Province. This is a quantitative research. The data were collected from the sample group, which is personnel of Thung Yai Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District, Phichit Province. The sample group consists of 53 people. The data will be analyzed using descriptive statistics, including mean, percentage, and standard deviation, and hypothesis testing.

The research results found that the personnel of the Thung Yai Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District, Phichit Province were mostly female, 30 people, aged between 31-35 years, had a bachelor's degree, a salary of 15,001-20,000 baht, and had been working for 1-5 years. The happiness of the personnel of the Thung Yai Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District, Phichit Province, in all 4 dimensions, was at a high level, with an average value of ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.28$). When considering each aspect, it was found that Love of the work was second, followed by Recognition, Communication, and Work achievement. The results of the hypothesis testing found that personal factors, gender, age, education level, salary, and working period were different. The happiness of the personnel of the Thung Yai Subdistrict Administrative Organization, Pho Prathap Chang District, Phichit Province, in all 4 dimensions, was significantly different at the .05 level.

Keywords: Factors affecting happiness, personnel performance, Thung Yai Subdistrict Administrative Organization.

บทนำ

ในประเทศไทยกระแสการทำงานอย่างมีความสุขได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น การสร้างความรู้สึกลงในเชิงบวกให้บุคลากรมีความรู้สึกถึงการทำงานที่มีความสุข การได้มีส่วนร่วมในการทำงาน หน้าที่การงานเจริญเติบโตก้าวหน้า มีความมั่นคงในงาน กระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย สนุกกับงาน มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน และมีสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุขในการทำงาน ลดความเครียดและความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร (ภัทรดนัย ฉลองบุญ, 2561) เพราะมนุษย์ต่างต้องการมีชีวิตที่ดี สมบูรณ์ด้วยปัจจัยสี่ เนื่องจากการทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตของคนเราเป็นอย่างยิ่ง การที่คนเราส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่กับการทำงานไม่น้อยกว่าแปดชั่วโมงต่อวัน หรือเรียกได้ว่าที่ทำงานเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังที่สอง (ขวัญฤดา สุรินทร์, 2556)

ดังนั้น ความสุขถือเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำให้คนสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพเมื่อคนมีความสุขกับการทำงาน และในสถานที่ทำงานแล้ว ย่อมมีพฤติกรรมในทางบวก สามารถขับเคลื่อนหรือนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กร แต่หากคนในองค์กรไม่มีความสุขในการทำงาน หรือในสถานที่ทำงานแล้ว ย่อมมีพฤติกรรมไปในทิศทางลบ เช่น ไม่ตั้งใจปฏิบัติงาน ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ขาดงาน ลางานบ่อย หรืออาจลาออก (จตุพร ไชยราช, 2561) จึงควรมีสภาวะการทำงานที่เหมาะสม อันจะทำให้เกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานก็เป็นส่วนหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสุข การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือการพัฒนาคุณภาพของบุคคลให้มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม (สิรินทร แซ่ฉั่ว, 2553)

ปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้นั้น คือ บุคลากร ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน หรือนำมาใช้แทนคนในการปฏิบัติงาน แต่ก็ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้วัดความสำเร็จได้ คนที่ปฏิบัติงานในองค์กรต่างหากที่จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ เพราะคนเป็นผู้วางแผน วางแนวคิด ดังนั้น ถ้าคนมีคุณภาพ มีความสุขในการทำงานก็จะประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย เห็นได้ว่าการเอาใจใส่ต่อสถานที่ทำงานให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ เพราะหากสถานที่ทำงานน่าอยู่คนทำงานก็มีความสุข อยากไปทำงานและแสดงผลงานให้ออกมาดี ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (ศุภวัฒน์ วิรักษะโม, 2553) จะเห็นได้ว่า การทำงานไม่เพียงแต่การสร้างผลงานและสร้างผลลัพธ์ต่อองค์กรแต่เพียงเท่านั้น แต่การทำงานยังต้องคำนึงไปถึงคุณภาพชีวิตของบุคลากรในองค์กร สวัสดิการ ค่าตอบแทน และรวมไปถึงความสุขในการทำงาน จะเห็นได้ว่าการทำงานได้อย่างมีความสุขนั้นจึงเป็นสิ่งที่บุคลากรทุกคนในองค์กรปรารถนา การทำงานในองค์กรที่ทำให้บุคลากรรู้สึกมีความสุขก็จะช่วยสร้างความรู้สึกรักผูกพัน ความสนุกสนาน และความรู้สึกที่ไม่ดีระหว่างการทำงานก็จะหมดไปกลายเป็นการมีส่วนร่วมในที่ทำงาน ความสุขในการทำงาน จึงเป็นภาวะอารมณ์ที่สะท้อนความยินดี ความพึงพอใจและความคิดเชิงบวกในผลลัพธ์ของเป้าหมายในการทำงานที่บุคคลเกิดการรับรู้ด้วยตนเองและเกิดความพึงพอใจต่อผลลัพธ์นั้นไม่ว่าผลลัพธ์ของเป้าหมายในการทำงานนั้นจะออกมาในรูปแบบใดก็ตาม โดยความสุขในการทำงานต้องมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจต่อคุณธรรมและจริยธรรมในเชิงปฏิบัติและการตัดสินใจของตนในการทำงานด้วย ดังนั้น การที่บุคลากรเกิดความสุขในการทำงานก็จะเป็นผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เมื่อบุคลากรมีความสุข ก็จะทำให้งานที่ทำออกมามีความสุข รวมไปถึงความสุขก็จะทำให้เป้าหมายขององค์กรประสบความสำเร็จเร็วขึ้นอีกด้วย

ดังนั้น การสร้างความสุขในการทำงานจึงนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กร มุ่งเน้นให้ทุกคนในองค์กรมีความสุขในการทำงาน ความสุขที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดการรังสรรค์ทางความคิดงานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความตึงเครียดจากการทำงาน ความขัดแย้งกันในองค์กร ความสุขที่เกิดขึ้นจากการทำงานเปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงให้พฤติกรรมพนักงานสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาในแนวโน้มที่ดีขึ้นซึ่งความสุขเป็นพลังงานอย่างหนึ่งที่ทำให้ชีวิตมีสีสันและรู้สึกได้ถึงการถูกเติมเต็มในชีวิตในโลกของการทำงานก็เช่นเดียวกันชีวิตการทำงานจำเป็นต้องมีความสุข เพราะนั่นเป็นการพิสูจน์ว่าผลงานที่เราทำออกมาจะมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ความสุขทำให้เรารู้สึกว่าอยากจะทำทุกวันวันทำงานมีคุณค่าทำอย่างไรจึงมีความสุขในการทำงาน พนักงานหลายคนมักจะเกิดข้อสงสัยว่าทำอย่างไรจึงมีความสุข เพราะงานที่ทำแต่ละวันนั้น ล้วนเต็มไปด้วยความเครียดและความกดดัน การจะเป็นพนักงานที่มีสุขภาพจิตดีและมีความสุขนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย แต่หากลองพิจารณาจะเห็นว่าความสุขในที่ทำงานนั้น

สร้างได้ไม่ยาก เพียงแต่พนักงานต้องปรับทัศนคติ ลดความกดดันที่มีในการทำงานให้น้อยลง เพียงเท่านั้น ก็จะเป็นพนักงานที่มีความสุขและมีสุขภาพจิตที่แข็งแรง (นันทนา ละม่อม และพิชญาดา พันผา, 2561)

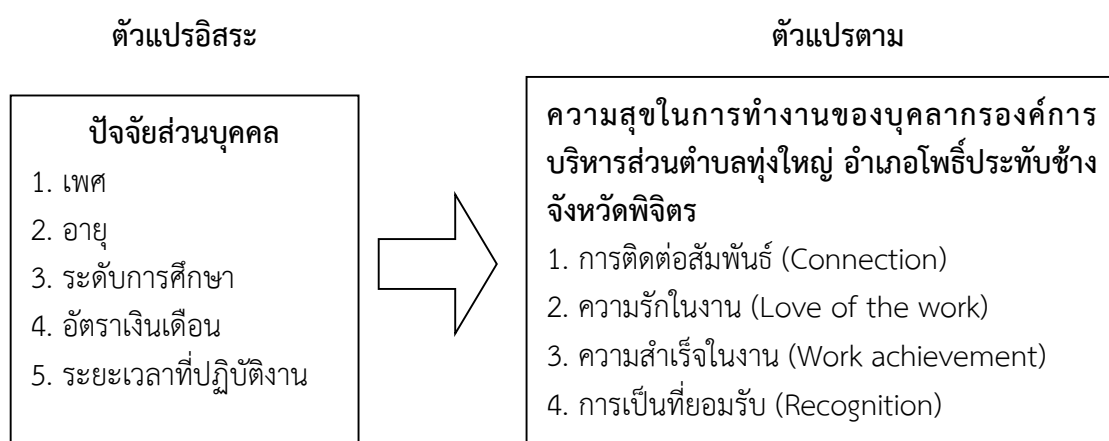
จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร มีภารกิจในด้านการพัฒนามากมาย ซึ่งการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ในองค์กรนั้น จะต้องอาศัยการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี สำเร็จตามกำหนดระยะเวลา โดยปัจจัย สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคลากรปฏิบัติงานได้สำเร็งนั้นต้องเริ่มต้นมาจากความสุขในการ ปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการ ทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนาองค์กร และเสริมสร้างแรงจูงใจในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรต่อไป เพราะถ้าบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร มีความสุขในการทำงานแล้วนั้น นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพและ ประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้นแล้วนั้นก็จะสามารถที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ หน่วยงาน และให้บริการ รวมไปถึงตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งตามหลักจำแนกตามวิธีการดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) รวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ในลักษณะปลายปิดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 53 ชุด โดยผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะดำเนินการส่งให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยตลอดจนลักษณะของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสืบค้นข้อมูลที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ต่างๆ จากอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรการตอบแบบสอบถามผู้วิจัยได้ดำเนินการดูแลและควบคุม รวมถึงการอธิบายรายละเอียดที่ผู้ตอบแบบสอบถามสงสัยด้วยตนเอง และเมื่อได้รับแบบสอบถามแล้ว และผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน โดยใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรในการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ สถิติเชิงพรรณน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรทดสอบด้วยสถิติ Independent Sample t-Test ในกรณีที่ตัวแปรอิสระไม่เกิน 2 กลุ่ม และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมากกว่า 2 กลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ LSD (Least significant difference test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำนวน 63 คน (ข้อมูลบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร, พศจิกายน 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จังหวัดแพร่ 53 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย

1) ตัวแปรต้น (Independent Variables) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อัตราเงินเดือน (5) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความสุขในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย (1) การติดต่อสัมพันธ์ (Connection) (2) ความรักในงาน (Love of the Work) (3) ความสำเร็จในงาน (Work Achievement) (4) การเป็นที่ยอมรับ (Recognition)

3. ขอบเขตด้านสถานที่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

เกณฑ์การแปรผล

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การแปรผลค่าเฉลี่ย โดยนำค่าคะแนนของผู้ตอบในแต่ละแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปรผลการดำเนินงานปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร กำหนดค่าเฉลี่ยใช้สูตรการหาค่าอันตรภาคชั้น

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 และเพศชาย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมา 25-30 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมา ปวส. จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 มีอัตราเงินเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมา อัตราเงินเดือน 10,000-15,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 1-5 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10 รองลงมา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 6-10 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.20$, $SD = 0.28$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ความรักในงาน (Love of the work) อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.64$) รองลงมา คือ การเป็นที่ยอมรับ (Recognition) อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.68$) การติดต่อสื่อสาร (Connection) ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.96$, $SD = 0.62$) และความสำเร็จในงาน (Work achievement) ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.95$, $SD = 0.66$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. เพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อายุ พบว่า ความแปรปรวนความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรใน ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งค่า sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำแนกตามอายุ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ระดับการศึกษา พบว่า ความแปรปรวนความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรใน ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งค่า sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรใน ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. อัตราเงินเดือน พบว่า ความแปรปรวนความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งค่า sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำแนกตามอัตราเงินเดือน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน พบว่า ความแปรปรวนความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งค่า sig. = .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 30 คน มีอายุระหว่าง 31 -35 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อัตราเงินเดือน 15,001 – 20,000 บาท ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 1 – 5 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนชนก ชูพรรคเจริญ (2562) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานเอกชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี สถานภาพโสด สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. มีอายุงานในที่ทำงาน ปัจจุบัน 1 - 5 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 20,000 บาท

2. ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอฟุ่ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.20, SD = 0.28) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ความรักในงาน

(Love of the work) รองลงมา คือ การเป็นที่ยอมรับ (Recognition) การติดต่อสื่อสาร (Connection) และความสำเร็จในงาน (Work achievement) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวี สุขห่อง (2560) ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จในงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ ด้านความรักในงาน และด้านการติดต่อสัมพันธ์ และงานวิจัยของ จิรภัทร โพธิ์บาทะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีพบว่า 1. ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสำเร็จในงาน การเป็นที่ยอมรับ ความรักในงาน และการติดต่อสื่อสาร

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

เพศ อายุ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภณิดา บุญทวี (2561) ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7 กรมสรรพากร พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นต่อความสุขในการทำงานด้านความพึงพอใจในงาน และความกระตือรือร้นในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลางเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอายุงานที่แตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานสท.กท.7 ที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายได้ต่อเดือน ส่วนงานที่ปฏิบัติและประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ ปรีดาภรณ์ ศุทธิเวทิน (2564) ได้ศึกษาเรื่องความสุขในการทำงานของบุคลากรส่วนกลางกรมส่งเสริมสหกรณ์ พบว่า บุคลากรส่วนกลาง กรมส่งเสริมสหกรณ์ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน ทำให้ความสุขในการทำงานโดยภาพรวมต่างกันและบุคลากรส่วนกลาง กรมส่งเสริมสหกรณ์ที่มีอายุ และประเภทบุคลากรต่างกัน ทำให้ความสุขในการทำงานโดยภาพรวมไม่ต่างกัน นอกจากนี้ปัจจัยด้านการติดต่อสัมพันธ์ และปัจจัยด้านความสำเร็จในงาน มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรส่วนกลาง กรมส่งเสริมสหกรณ์

องค์ความรู้ที่ได้รับ

โดยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยได้ดังนี้ ระดับความสุขในการทำงาน การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้เราเข้าใจถึงระดับความสุขในการทำงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานทราบถึงสถานะปัจจุบันในการสร้างความพึงพอใจและความสุขในการทำงานในที่ทำงานของตน

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน การศึกษายังได้พิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน เช่น อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน หรือสถานะทางครอบครัว ซึ่งอาจมีผลต่อการรับรู้ความพึงพอใจหรือความสุขในการทำงาน

การจัดการทรัพยากรมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน การศึกษาสามารถช่วยให้ผู้นำและผู้บริหารทราบถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมการทำงาน เช่น

การสื่อสารที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน การให้กำลังใจและการยอมรับผลงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสุขในการทำงาน

การส่งเสริมการพัฒนาและการฝึกอบรมจากการศึกษาอาจช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการของบุคลากร การมีโอกาสรู้และเติบโตในอาชีพ ซึ่งสามารถเพิ่มความพึงพอใจและทำให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าและความพึงพอใจในการทำงาน

การสนับสนุนจากผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารที่สนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สามารถส่งผลให้พวกเขารู้สึกมีคุณค่าและมีความสุขในการทำงาน

องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มความสุขในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่และองค์กรอื่นๆ ต่อไปได้ ซึ่งอาจจะประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน เช่น ปัจจัยทางด้านการทำงาน, ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน, สภาพแวดล้อมการทำงาน, และปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ, ประสบการณ์การทำงาน, ตำแหน่งงาน เป็นต้น

การจัดทำตารางเปรียบเทียบสามารถทำได้โดยการแยกประเภทของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน และเปรียบเทียบระดับความสุขตามปัจจัยต่างๆ เพื่อสรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงาน เช่น

ปัจจัย	ผลกระทบต่อความสุขในการทำงาน
อายุ	ความสุขในงานอาจเปลี่ยนแปลงตามช่วงอายุ เช่น คนอายุน้อยอาจมีความสุขในด้านการพัฒนา และการเรียนรู้มากกว่า
ประสบการณ์การทำงาน	บุคลากรที่มีประสบการณ์มากอาจมีความสุขในการทำงานที่สูงกว่า เนื่องจากมีความเข้าใจในงานที่ทำ
ตำแหน่งงาน	ตำแหน่งสูงอาจทำให้บุคลากรมีความสุขมากขึ้นจากการได้รับความเคารพและโอกาสในการตัดสินใจ
สภาพแวดล้อมการทำงาน	สภาพแวดล้อมที่ดี เช่น บรรยากาศที่เป็นมิตรและการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานมีผลต่อความสุขในการทำงาน
ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน	ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานส่งผลให้บุคลากรมีความสุขมากขึ้น

ตารางเปรียบเทียบระดับความสุขตามปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานนี้มีรายละเอียดเพิ่มเติมจะช่วยให้เห็นภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานในเชิงลึกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการพัฒนา นโยบายที่ส่งเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

1.2 การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความสุข เช่น การปรับปรุงสภาพการทำงาน และการส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและการทำงาน

1.3 นโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการตัดสินใจ และการพัฒนาทักษะในการทำงานเพื่อเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสุขในการทำงาน เช่น การฝึกอบรมพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์ และกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร

2.2 การปรับปรุงโครงสร้างการทำงานให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรในทุกช่วงชีวิตการทำงาน

2.3 การสร้างช่องทางสื่อสารที่ตรงระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1. ควรศึกษาและเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ หรือเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและพัฒนาความสุขในการทำงานของบุคลากรต่อไป

3.2. ควรศึกษาและเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลโดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

- ขวัญฤตา สุรินทร์. (2556). ความสุขในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย. *การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- นันทนา ละม่อม และพิชญดา พันผา. (2561). การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อความสุขในการทำงานระหว่างพนักงานเทศบาลและพนักงานจ้างของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 58(4), 1-25.
- จตุพร ไชยราช. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยพะเยา. *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จิรภัทร์ โพธิ์บาทะ. (2565). ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรีดาภรณ์ ศุทธิเวทิน. (2564). ความสุขในการทำงานของบุคลากรส่วนกลาง กรมส่งเสริมสหกรณ์. *สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภณิดา บุญทวี. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7 กรมสรรพากร. *สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการจัดการ, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัทรดนัย ฉลองบุญ. (2561). ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*. 6(พิเศษ), 590-598.
- มนชนก ชูพรรคเจริญ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานเอกชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมเชิงนวัตกรรม, สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.

- วิภาวี สุขหรั่ง (2560) ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. *งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภวัฒน์ วิรักษะโม. (2553). ความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลหนองเบน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. *รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิรินทร แซ่ฉั่ว. (2553). ความสุขในการทำงานของบุคลากรเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสื่อและกลุ่มงานสร้างสรรค์เพื่อการใช้งาน. *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาการพัฒนาศาสตร์มนุษยและองค์การ, คณะพัฒนาศาสตร์มนุษย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

**วัฒนธรรม: พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
กับการบูรณาการการสอนวิชาประวัติศาสตร์**

**Culture: Historical Development, Identity and Wisdom of Prachuap Khiri
Khan Province with Integration of Teaching History Subject**

ศิริชัย บุญเพ็ง

Sirichai Boonpeng

ณัฏฐ์ ยันต์ทอง

Thanat Yanthong

ในตะวัน กำห่อม*

Naitawan Kumhom

กฤษฎา นิยมทอง

Kritsada Niyomthong

สาขาวิชาบริหารการศึกษา

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Department of Educational Administration,

Faculty of Social Sciences and Education Thongsook College

Corresponding author, e-mail: ntawan@hotmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 18 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 21 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 1 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความโดดเด่น และภูมิปัญญาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่โรงเรียนในกลุ่มกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่าง 1) กลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สถานที่และการเติบโตของชุมชน จำนวน 10 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ที่เป็นครูและนักเรียน จำนวน 30 คน 3) กลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีภูมิหลังในการอาศัยอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 10 คน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต จัดประชุมกลุ่มย่อย และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลจากการวิจัยพบว่า 1. ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสำคัญในหลายมิติทางด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญา 2. มีการบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนกลุ่มกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 วัฒนธรรมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มีการบูรณาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ในส่วนของวิชาประวัติศาสตร์ ที่นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและวางแผนในประเพณีท้องถิ่นและทั้งหมดสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินได้

คำสำคัญ: พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์, ภูมิปัญญาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, การบูรณาการ การสอนวิชาประวัติศาสตร์

Abstract

The objective of this research is to 1) local history, prominence, and wisdom of Prachuap Khiri Khan Province 2) create a learning management plan that is related to the social studies, religion, and culture learning group at schools in the Kui group. Buri, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province Sample group 1) A group of people who have in-depth information about local history, economy, society, culture, and places and community growth, 10 people 2) Practitioner group There were 30 teachers and students. 3) A group of 10 general people with backgrounds living in Prachuap Khiri Khan Province. It was qualitative research. Use tools to collect data with surveys, interviews, observational forms, and small group meetings. And organizing workshops.

The results of the research showed that 1. Studied local history Identity and wisdom of Prachuap Khiri Khan Province It is important in many dimensions in terms of culture and wisdom 2. There is integration to promote learning management in the social studies learning group. Religion and culture Kui Buri Group School Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2, and the culture of Prachuap Khiri Khan Province has been integrated to promote learning in the social studies, religion and culture subject group in the subject area. History that students have knowledge Understanding and cherishing of local traditions, and all of them can pass the evaluation criteria.

Keywords: Historical development of identity, wisdom of Prachuap Khiri Khan Province, integration of teaching of history subjects.

บทนำ

ในประเทศหนึ่งๆ นั้น เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชาติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างชาติขึ้นมาได้ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นเกิดการรวมตัวขึ้นมาได้จะต้องมีจิตสำนึกในความรักชาติ รักบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้สามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนในชาติได้ โดยผ่านการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชาติจากรุ่นสู่รุ่นหรือการเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ และในภาคของการศึกษา ยังได้มีการบรรจุราย วิชาประวัติศาสตร์ลงในหลักสูตรการเรียน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนของชาติรับรู้ เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติ และเกิดจิตสำนึกในความรักชาติจึงนับได้ว่ารายวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อประเทศ สมควรที่จะให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการเรียนการสอน

จากพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถที่มีแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้า เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ณ ศาลาดุสิดาลัย เรื่องการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ความตอนหนึ่งว่า “...ประเทศไทยบรรพบุรุษของเราสละชีวิตมาเพื่อปกป้องผืน

แผ่นดินมาด้วยเลือดเนื้อ ด้วยชีวิตแต่เสียตายตอนนี้อยู่หลักสูตรการเรียนสอนไม่ได้เน้นให้เรียนประวัติศาสตร์แล้วนะฉันก็ไม่เข้าใจเพราะตอนที่ฉันเรียนอยู่ที่สวีเดนไม่มีประวัติศาสตร์อะไรเท่าไร แต่เราก็ต้องเรียนประวัติศาสตร์ของสวีเดนเมืองไทยนี้บรรพบุรุษเลือดทาแผ่นดิน กว่าจะมาถึงให้พวกเราอยู่นั่งอยู่กันสบาย มีประเทศชาติเรากลับมาให้เรียนประวัติศาสตร์ ไม่รู้ว่าใครมาจากไหน เป็นความคิดที่แปลกประหลาด อย่างที่อเมริกาถามไปเขาก็สอนประวัติศาสตร์บ้านเมืองเขา ที่ไหนประเทศไหน เขาก็สอนแต่ประเทศไทยไม่มีไม่ทราบว่าเป็นดินนี้รอดไปอยู่จนบัดนี้เพราะใคร หรือว่ายังงั้น อันนี้น่าตกใจชาวต่างประเทศยังไม่ค่อยทราบว่านักเรียนไทยไม่มีการสอนประวัติศาสตร์ชาติเลย” (ไพเราะ สุตธรรม และ ลัดดา ศิลาน้อย, 2555)

จากพระราชเสาวนีย์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าควรที่จะให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ให้เยาวชนไทยมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย และที่สำคัญต้องให้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับแผ่นดินเกิดของตนเอง ให้เด็กมีสำนึกในความรักแผ่นดินเกิดของตนเองก่อนที่จะเรียนประวัติศาสตร์ของชาติและประวัติศาสตร์นานาชาติต่อไป โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

นอกจากนี้ ซี.พี. ฮิลล์ (C.P. Hill) (อ้างใน ฐานันท์ รักภูบาล, 2565) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไว้ว่า การสอนประวัติศาสตร์สามารถช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและมีการแสดงออกที่มั่นคงได้อย่างถูกต้องและแน่นอน ช่วยแยกแยะสิ่งที่มีสาระประโยชน์ออกจากกันอย่างเด่นชัด เป็นเสมือนบทเรียนที่สอนให้คนเข้าใจ เพื่อเตรียมรับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตสำหรับความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์นั้นมีมากมายเพราะประวัติศาสตร์เป็นเหตุการณ์ในอดีตที่มนุษย์สามารถนำมาเป็นบทเรียนให้แก่ปัจจุบัน โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเหตุการณ์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดการณ์อนาคต สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ภรณ์ กังวาน (2553) (อ้างใน วชิรพรรณ ทองวิจิตร และจิรพันธุ์ ศรีสมพันธุ์, 2553) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์นั้น มุ่งเน้นในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผลที่ตามมาคือครูรับบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดวิชา การปัญหาต่อมา คือ ปัญหาการวัดและประเมินผล ควรจะพิจารณาการเรียงความ เนื่องจากมีความสำคัญต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยจะส่งเสริมความสามารถให้อ่านเป็น คิดเป็น เขียนเป็น และมุ่งเน้นในการตั้งศักยภาพในการวิเคราะห์วิจารณ์ของผู้เรียน ที่จะให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ได้

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประวัติศาสตร์ความเป็นมา ในอดีตเป็นเพียงเมืองชั้นจัตวาเล็กๆ ที่รวมกันอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองเพชรบุรี พอถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้โปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองบางนางรม ที่ปากคลองบางนางรม แต่ที่ดินไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกจึงย้ายที่ว่าการเมืองไปตั้งที่เมืองกุย ที่มีความอุดมสมบูรณ์และการตั้งบ้านเรือนหนาแน่นกว่าครั้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2398 โปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองกุย เมืองคลองวาฬ และเมืองบางนางรมเข้าด้วยกัน โดยที่ตั้งเมืองยังคงตั้งอยู่ที่เมืองกุย (คืออำเภอกุยบุรีในปัจจุบัน) และโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองกุยเป็น เมืองประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ชื่อคล้องจองกันกับเมืองประจันตคีรีเขตซึ่งเดิม คือ เกาะกงที่แยกออกจากจังหวัดตราด ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2441 จึงย้ายเมืองมาอยู่ที่บ้านเกาะหลัก ต่อมาพระองค์ทรงจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล

เมืองประจวบคีรีขันธ์ เมืองขึ้นจัตวาซึ่งขึ้นตรงกับเมืองเพชรบุรี มีฐานะเป็นอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ สังกัดเมืองเพชรบุรี ในช่วงนี้เมืองปราณบุรีซึ่งมีอาณาเขตติดอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ด้านทิศเหนือและเคยมีฐานะเป็นเมืองขึ้นจัตวาขึ้นกับเมืองเพชรบุรี ก็ได้จัดตั้งเป็นอำเภอเมืองปราณบุรี สังกัดเมืองเพชรบุรี ด้วย ส่วนเมืองกำเนิดนพคุณขึ้นตรงกับเมืองชุมพร ด้วยมีพระราชดำริสงวนชื่อเมืองปราณไว้ (เมืองเก่าที่ตั้งอยู่ที่ปากน้ำปราณบุรี) ต่อมา วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการให้รวมเอาอำเภอเมืองปราณบุรี อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ เมืองเพชรบุรี และอำเภอกำเนิดนพคุณ เมืองชุมพร ซึ่งเป็นเมืองขึ้นจัตวามาก่อน ตั้งเป็นเมืองปราณบุรี มีที่ทำการเมืองอยู่ที่ตำบลเกาะหลัก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเมืองปราณบุรีเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ เพื่อป้องกันการสับสนกับเมืองปราณที่ปากน้ำปราณบุรี หลังจากมีการยกเลิกระบบการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เมืองประจวบคีรีขันธ์จึงไม่ได้ขึ้นตรงกับเมืองเพชรบุรีและมณฑลราชบุรีภูมิภาคปัญหาท้องถิ่น เช่น ดนตรีไทย แพทย์แผนโบราณ นวดแผนโบราณ ครัวมวยไทย สิ่งประดิษฐ์พื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมะพร้าว งานจักสานในท้องถิ่น ขนมพื้นบ้าน สบู่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ยาแก้นุง ฯลฯ

บูรณาการการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัด การศึกษา นอกจากต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ คู่คุณธรรมแล้ว ยังต้องจัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้ ประวัติความเป็นมา สังคมการดำรงชีวิต เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนให้มีความรักความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคมสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวนี้ รวมทั้ง จะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอน สามารถนำสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ฉะนั้น ในการพัฒนาคนในชายแดนไทยต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายจากสภาพการณดังกล่าว จากความเป็นมาของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษาวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับการบูรณาการการเรียน วิชาประวัติศาสตร์เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนกลุ่มกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เรื่อง วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับการบูรณาการการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ในครั้งนี้ผู้ศึกษากำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนทั่วไปจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ 1. กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเชิงลึกในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประจวบคีรีขันธ์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สถานที่ตั้ง การขยายตัวของชุมชน จำนวน 10 คน ปรากฏท้องถิ่น ผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ พระผู้รู้ประจำท้องถิ่นที่เป็นที่นับถือของชุมชน ครู-อาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียนนักวิชาการอิสระ ผู้นำชุมชนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 2 กลุ่ม ผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ครู นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองกระทิง อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คน 3 กลุ่มบุคคลทั่วไป (Purposive Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ (Survey) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม, 2559: 53-56)

1. แบบสำรวจ (Survey) ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลฉบับที่กโดยแบ่งประเด็นการสำรวจต่างๆ ดังนี้

- 1.1 สำรวจสภาพพื้นที่
- 1.2 สำรวจเส้นทางการเดินทาง
- 1.3 สำรวจวิถีชีวิตชาวบ้าน
- 1.4 สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ
- 1.5 สำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวทางบก
- 1.6 สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ก่อนทำการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามชาวบ้านทั่วไป นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้สอบถามจากหน่วยงานทางราชการและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในบริบทพื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ และนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม ปรับปรุงจาก สิริวรรณ สิริวนิชย์ (2556, [ออนไลน์]) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคำตอบตามกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ชุด ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประจวบคีรีขันธ์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สถานที่ตั้ง การขยายตัวของชุมชน

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎี และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) จากผู้รู้ (Key Informants) และมีจุดสนใจในการสัมภาษณ์ในเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประจวบคีรีขันธ์: การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนกลุ่มกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อทำการ

สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนผู้วิจัยกำหนดประเด็น คำถาม ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ดังนี้ 1) ประวัติชุมชนในอดีตและสภาพปัจจุบันของชุมชน 2) วิถีชีวิต 3) ภาษา 4) ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม 5) ศีลธรรม จริยธรรม 6) สุนทรียศาสตร์ 7) อาหารการกิน 8) การแต่งกาย และ 9) ความรู้ทักษะอาชีพ

3. แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่ภายนอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5-10 คน ในพื้นที่ในการสนทนาผู้วิจัยจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นใบงานประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่นๆ

5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษ จำนวนพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 -10 คน ในประชุมเชิงปฏิบัติการ จะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่นๆ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน คือ

การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เรียกว่า การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 เรียกว่า การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้เก็บข้อมูลยึดหลัก “องค์รวม” (Holistic) ตามแนวคิดของ งามพิศ สัตย์สงวน (2539: 53-55, อ้างอิงใน ในตะวัน กำหอม. 2559: 53-56) ดังนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) ประมาณ 6 เดือน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือดังนี้

1. แบบสำรวจ ผู้วิจัยขอความร่วมมือและจัดส่งแบบสำรวจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interviews) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ทำการสัมภาษณ์ตามแนวแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีแบบ สัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ วีดิโอบันทึกภาพและเสียง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1.1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมอำเภอ ที่ทำการศึกษ จำนวน 2 คน (1.2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 5 ชุด

แต่ละชุดใช้ สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาเทศบาล/องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interviews) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interviews) เปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมาย โดยใช้ทฤษฎี

3. แบบสังเกต ผู้วิจัยสังเกตการจัดงานประเพณี ตามแบบสังเกต 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations) ผู้วิจัยได้เข้าไปพักอาศัยอยู่ในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมในชีวิตประจำวัน สังเกต ซักถามข้อมูลที่ต้องการ จดบันทึกโดยใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับเปิดเผยตัวเองว่าเป็นนักวิจัย

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non - participant Observation) ผู้วิจัยทำการสังเกตกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน โดยไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน แล้วจดบันทึกข้อมูลที่พบโดยใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มกับคน ชุมชนในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษ จำนวนพื้นที่ พื้นที่ที่ทำการศึกษาและเป็นพื้นที่ ประกอบด้วยผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและนักท่องเที่ยวมาร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้แบบบันทึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มกับคน ชุมชนในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา จำนวนพื้นที่ที่มาร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย กรอบประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: การบูรณาการประจวบคีรีขันธ์ การแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านหนองกระทิง อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แบบบันทึกเสียง วิดีโอบันทึกภาพและเสียงเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการจัดและทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจดบันทึก การอัดเทป และการบันทึกภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย แล้วดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามความมุ่งหมายและกรอบตามความคิดที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดของ ทรงคุณ จันทจร (2559: 131-144) ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ดังนี้

1) การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analysis Induction) เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อมูล จากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏที่มองเห็นจากการลงภาคสนาม เป็นต้นว่า กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาพัฒนาตลอดทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชนบประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่และหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลมาจัดจำแนกเป็นประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยและจึงวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี เพื่อมาอธิบายสภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงและบทบาทหน้าที่ขององค์ภายในชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกมากระทบชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมและทฤษฎีต่างๆ ในการวิเคราะห์ตามการมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดในการวิจัย เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมืองประจวบคีรีขันธ์ เดิมชื่อเมืองนารัง เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ครั้งที่ 2 เมืองนารัง ได้ถูกทิ้งร้าง จนถึงรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้สร้างเมืองใหม่ที่คลองบางนางรม แล้วย้ายที่ตั้งของเมืองไปตั้งที่เมืองกุย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้เปลี่ยนชื่อเมืองกุย เป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ แต่ตัวศาลาว่าการเมืองยังคงตั้งอยู่ที่อำเภอกุยบุรี ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รวมเมืองปราณบุรีเมืองประจวบ และเมืองกำเนิดนพคุณเข้าเป็น เมืองเดียวกัน พระราชทานนามเมืองว่า เมืองปราณบุรีตั้งที่ว่าการอยู่ที่อำเภอเกาะหลักส่วนเมือง ปราณบุรีเดิมให้คงเรียกว่าเมืองปราณมีฐานะเป็นอำเภอในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงเห็นว่าชาวบ้านยังคงเรียก เมืองปราณ สับสนกับชื่อ เมืองปราณบุรี ซึ่งทางราชการย้ายมาตั้งที่เมืองเกาะหลัก จึงทรงโปรดเกล้าให้เปลี่ยนชื่อเมืองปราณบุรีเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์จนถึงปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (ประเภทพระราชวัง และวัด) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 19 สถานที่ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นเสมือนอัตลักษณ์ของจังหวัดที่มีความโดดเด่น ทรงคุณค่าและสร้างความประทับใจกับนักท่องเที่ยวเสมอ

2. ประสิทธิภาพงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแห่งหนึ่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีอันดับที่หนึ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย คือ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ

3. เพื่อบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนกลุ่มกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หลักสูตรที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ประจวบคีรีขันธ์ในส่วนของหลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้มีการกำหนดให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาประวัติศาสตร์ประจวบคีรีขันธ์ไว้อย่างชัดเจน และรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบการบูรณาการในวิชาพื้นฐาน ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา และวิชาประวัติศาสตร์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นั้นหลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดหน่วยกิตและเวลาเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้ที่ 2 คาบ/สัปดาห์ คิดเป็น 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน ในการบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครูผู้สอนได้บูรณาการเนื้อหาของพระที่นั่งคูหาฤทธาสัน วัดพระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ และศาลหลักเมืองจังหวัด นครศรีธรรมราชลงไปด้วย ในการบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประจวบคีรีขันธ์ในปัจจุบันนั้น มีสาเหตุจากการที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ขาดแคลนบุคลากรและบุคลากรที่เคยรับผิดชอบจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเราเกษียณอายุราชการออกไปจึงไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประจวบคีรีขันธ์ในรูปแบบของวิชาเพิ่มเติมในปี 2566 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้จัดทำหลักสูตรประจวบคีรีขันธ์ศึกษา ตามดำริของผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และได้ส่งหนังสือขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าว แต่ด้วยโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีนโยบายให้บูรณาการหลักสูตรประจวบคีรีขันธ์ศึกษาลงในวิชาพื้นฐานเช่นเดียวกับที่มีการบูรณาการเนื้อหาประวัติศาสตร์

ประจวบคีรีขันธ์ในหลักสูตรอยู่แล้วทำให้ในปัจจุบันไม่มีหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาประวัติศาสตร์ประจวบคีรีขันธ์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่สำคัญบนถนนราชดำเนินตามขอบเขตของงานวิจัยในด้านเนื้อหา นั้นไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีพัฒนาการสูงขึ้นตาม สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์เริ่มจากการตั้งคำถามเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ โดยการรวบรวมหลักฐานต่างๆ ผ่านสถานที่ตัวบุคคล หรือเอกสาร นำมาวิเคราะห์ตามความน่าเชื่อถือและตีความข้อมูลตลอดจน จัดลำดับประเด็นเรื่องมาเรียบเรียงและอธิบายตามบริบททางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554; วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543; ลาวัณย์ วิทยาอุทมิฏ และคณะ, 2533; เณลิมา (มลิลา) นิตเชตต์ปรีชา, 2559) มีแนวโน้มสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองฝึกให้ใช้ความคิดและคิดให้เป็น จัดเป็นความคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการมีพื้นฐานความคิดจากการใช้การสังเกต การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การตีความ และการสังเคราะห์เพื่อค้นให้พบความจริงเกี่ยวกับสิ่งใดหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผู้เรียน ได้คิดได้ปฏิบัติทางการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น บูรณาการเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อชีวิตและสังคม รวมทั้งการจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย ดังที่ ศศิพัชร จำปา (2558) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง พบว่า การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นฯ หลังเรียนตามรูปแบบผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์สูงขึ้น มีสำนึกรักษ์ท้องถิ่นในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนประถมศึกษาตอนปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามที่สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาเจตคติศึกษาศาสตร์ท้องถิ่นมีองค์ประกอบ 3 ด้าน 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ 2) ด้านความรู้สึก 3) ด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่น 3 ด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความรู้สึก ตามด้วยด้านพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรเตรียมความรู้ด้านข้อมูลหลักฐานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควรคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น วิเคราะห์เนื้อหาสาระ จัดลำดับเนื้อหาสาระรวมทั้งเตรียมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นด้านชาติพันธุ์ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านประเพณีวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การศึกษาหลักฐานและเลือกหลักฐานที่มีความสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบรายบุคคลการตั้งคำถามตัวอย่างที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือประเด็นที่นักเรียนศึกษาและฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. การป้องกันอุปสรรคที่ไม่เข้าใจบริบทของชุมชน และสภาพแวดล้อมในชุมชนครูต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมในการลงพื้นที่ ด้านข้อมูลเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจากชุมชนและให้นักเรียนทำความเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อมของชุมชนก่อนลงพื้นที่จริง ครูดูแลความปลอดภัยความเหมาะสมในการลงพื้นที่ของนักเรียน

4. การให้นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบวีดิทัศน์ ครูต้องให้ความรู้และข้อมูลด้านลิขสิทธิ์การอ้างอิงที่ถูกต้องและสามารถเผยแพร่ความรู้ได้กฎหมาย

5. ครูควรมีการควบคุมเวลาให้เป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุผลการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เช่น ด้านการประกอบอาชีพเพื่อนักเรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติจนสามารถสร้างองค์ความรู้ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้หรือต่อยอดทางการศึกษาต่อไป

2. ควรศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น ด้านการประกอบอาชีพด้านประเพณีวัฒนธรรมเพิ่มเติม และสร้างประเด็นเชื่อมโยงองค์ความรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์หรือประยุกต์ใช้และต่อยอดความรู้ต่อไป

บรรณานุกรม

เฉลิม มลิลา นิตเชตต์ปรีชา. (2559). *เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐาปนีย์ รักภูบาล. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุและผลสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทรงคุณ จันทจร. (2553). *ทฤษฎีวัฒนธรรมและสังคม*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ในตะวัน กำหอม. (2559). *การวิจัยประยุกต์ทางวัฒนธรรม เล่มที่ 2*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทองสุข.

ลาวัญญ์ วิทยาอุทมิกุล และคณะ. (2543). *คู่มือการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

วชิรพรรณ ทองวิจิตร. (2555). *การพัฒนาแบบบบทเรียนแสวงรู้บนเว็บ (Web Quest) วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์*. กรุงเทพฯ: งานประชุมวิชาการ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2543). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

ศศิพัชร จำปา. (2559). *การพัฒนาแบบบบทเรียนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์*. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา*

ดุขฎิบัณติต, สาขาวิชาสังคมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2554). การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

สิริวรรณ สิริวนิชย์. (2566). แนวคิดและวิธีการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:<https://online.anyflip.com/xthag/uomd/mobile/index.html?fbclid=IwAR2M5hDRGdbsTXEBi8JSpaxpc51psbgliPR3zM7CdIlvaOMA0H4ylo7UqMs>. [10 มกราคม 2568].

การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

The Development of Teacher Potential in Instructional Management
Through Active Learning in Bansaiboung School under
Trang Primary Educational Service Area Office 2

เพลินพิสุทธิ์ ศรีจันทร์*

Ploenpisut Srijan

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

Teeraphong Somkhayai

สุเวศ กลัปศรี

Suwes Klubsri

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: beeploen3@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 12 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 24 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 9 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) พัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) ประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการติดตามผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินผล การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สถิติที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า ครูยังคงใช้การจัดการเรียนรู้แบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทันสมัย และการวัดและประเมินผล ยังคงเน้นที่ทำใบงานหรือการทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้เป็นหลัก 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) ผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า 1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีเยี่ยม 3. ผลการประชมสะท้อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระบุว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน 4. ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู อยู่ในระดับดีเยี่ยม 5. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู อยู่ในระดับมากที่สุด และ 6. ผลการประชมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ระบุว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

This research study aimed to: 1) to study the current situation and approaches to active learning management by teachers. 2) To develop guidelines for enhancing teachers' capacity in proactive learning management. 3) To evaluate the effectiveness of capacity development in active learning management among teachers at Bansaiboung School under Trang Primary Educational Service Area Office 2. This research employs an action research approach. The key informants include 14 stakeholders interviewed, 5 experts, and 34 individuals who provided follow-up data on teachers' capacity development in active learning management. The research instruments consist of in-depth interviews, expert interviews, and an assessment form for evaluating the development of active learning management capacity among teachers. Data analysis was conducted using mean, standard deviation, and percentage.

Research findings revealed that: 1) the environment of approaches to active learning management by teachers found that teachers primarily use lecture-based teaching methods, rely on outdated learning materials, and focus on worksheet-based assessments. 2) Guidelines for enhancing teachers' capacity in active learning management through implemented, incorporating workshops and instructional supervision to develop teachers' capabilities. 3) The results of developing teachers' capacity for active learning management found that: 1. Teachers' knowledge and understanding of active learning management significantly increased at the .001 level. 2. The evaluation of active learning lesson plans was at an excellent level. 3. The reflection meeting on writing active learning lesson plans indicated that the lesson plans contained all essential components. 4. The evaluation of teachers' active learning management was at an excellent level. 5. The satisfaction assessment of teachers' active learning management was at the highest level. 6. The reflection meeting on the results of teachers' learning activities indicated that students actively participated in learning activities, and teachers were able to manage learning effectively.

Keywords: Development of potential, Active Learning, Action Research.

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคม และประเทศชาติ โดยทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพกำลังคนให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ท่ามกลาง

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และช่วยให้ประเทศสามารถปรับตัวภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นนานาประเทศจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถเติบโตและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้แรงกดดันจากปัจจัยภายนอกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมสังคมที่ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนผลักดันประเทศให้ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ พร้อมกันนี้ การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมได้ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องกำหนดแนวทางในการพัฒนาและผลิตกำลังคนให้มีทักษะและสมรรถนะในระดับสูง ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถเฉพาะทางที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการปรับให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและผลิตกำลังคน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมทั้งองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพตามหลักพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และออกแบบการเรียนรู้ 2) จัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการสอน 3) วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 4) จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 5) สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) เตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม 7) ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย 8) นำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนผ่านการสอนเสริม และ 8) ใช้วิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กระตุ้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู พร้อมทั้งมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ที่ปรึกษา โค้ช และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกอาศัยเทคนิคและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถพัฒนาความเข้าใจตนเอง คติวิเคราะห์ สร้างสรรค์นวัตกรรม และเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทักษะของผู้เรียน หากครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้

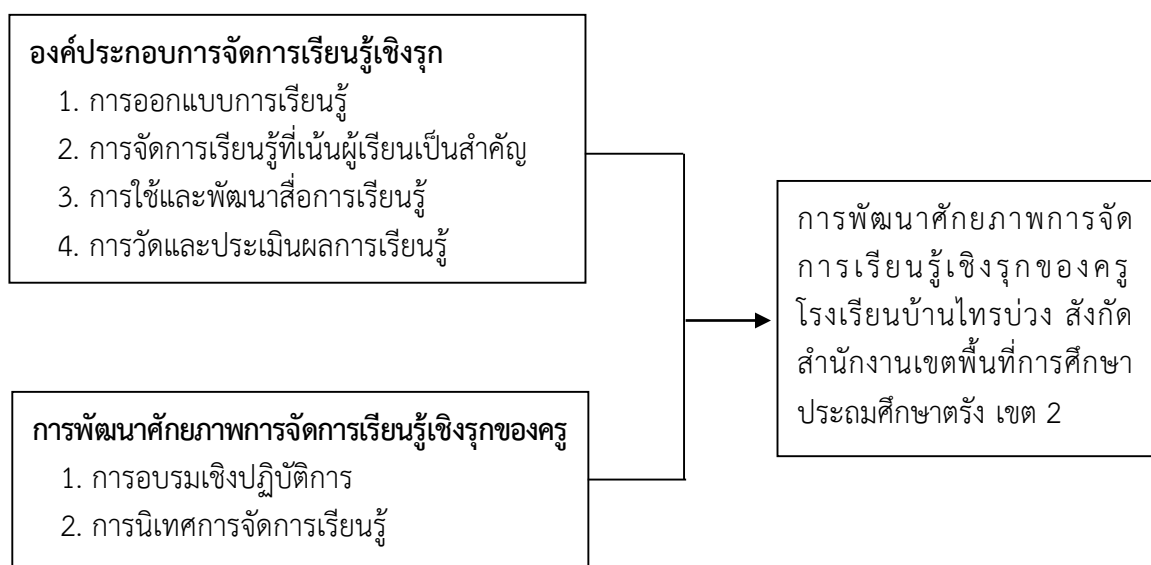
ทักษะการคิดวิเคราะห์ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมศักดิ์ สิงห์ยะบุศย์, 2550)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านไทรบ่วง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน โดยใช้เครื่องมือสังเกตชั้นเรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้อยังไม่ได้เป็นไปในลักษณะเชิงรุก ผู้เรียนไม่ได้เกิดกระบวนการคิด แก้ปัญหา หรือแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง (โรงเรียนบ้านไทรบ่วง, 2566) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้สามารถออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิบัติที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแนวทางที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้น จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูให้ครูมีความรู้ มีความเข้าใจมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน และ ครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 11 คน

1.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญ เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ งานวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการที่เชี่ยวชาญ เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการติดตามผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้

1) ขั้นตอนเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 11 คน

2) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หัวหน้างานบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 20 คน

3) ขั้นประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ ประกอบด้วย หัวหน้างานบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

2.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู แบบบันทึกผลการสะท้อน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 14 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามตัวแปรด้านหลักเกณฑ์และองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

3.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา

- 1) ขั้นตอนประเมินเชิงปฏิบัติการ ครูทำแบบทดสอบก่อนและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 2) ขั้นตอนนำความรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- 3) ขั้นนิเทศการจัดการเรียนรู้ การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู
- 4) ขั้นประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ การประชุมการสะท้อนผลการปฏิบัติของครู

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง วิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

4.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา

- 1) ขั้นตอนประเมินเชิงปฏิบัติการ การนำผลการทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการหาค่าเฉลี่ย และคิดเป็นร้อยละ เพื่อหาร้อยละความก้าวหน้าหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 2) ขั้นนิเทศการจัดการเรียนรู้ การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและ การนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยการรวบรวม เรียบเรียงและวิเคราะห์ผล กำหนดเกณฑ์การประเมินตามแนวทางการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสรุปผลการประเมิน และรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จัดความพึงพอใจในระดับต่างๆ ตามเกณฑ์ ที่กำหนด
- 3) ขั้นประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ ดำเนินการนำข้อมูลจากการสะท้อนผลการปฏิบัติมาสรุปเรียบเรียงและสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า

การออกแบบการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีอยู่ไม่สมบูรณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง แนวทางในการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก รวมถึงสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายควบคู่กับการให้แบบฝึกหัดแก่นักเรียน นักเรียนไม่ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างยิ่งยวด และไม่หลากหลาย แนวทางในการพัฒนา คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ของครูในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ พบว่า ครูไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ขาดทักษะและความรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการเลือกใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยขึ้นอยู่กับความสะดวกของครู แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูใช้ข้อสอบแบบอัตนัย แบบฝึกหัด เพื่อประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ยังไม่ครอบคลุมทุกด้านของการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ โรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ รวมถึงอบรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้

2. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีการพัฒนาด้วยวงจร PAOR 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 ได้กำหนด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) การวางแผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายการอบรมเชิงปฏิบัติการ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดหัวข้อหรือขอบเขตเนื้อหาการฝึกอบรม การสรรหาวิทยากร การคัดเลือกวิทยากร การจัดเตรียมเอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ การจัดเตรียมสถานที่ สไลด์ทัศนูปกรณ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ และการจัดเตรียมเครื่องมือประเมินผล

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Acting) ประกอบด้วย 1) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอน คือ ลงทะเบียนผู้เข้าอบรม พิธีเปิดการฝึกอบรม การแนะนำวิทยากร การทดสอบก่อน การฝึกอบรม การทดสอบหลังการฝึกอบรม และพิธีปิดการอบรม 2) ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมงต่อหน่วยการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การสังเกตและบันทึกผล (Observing) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบก่อน และหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) การประชุมสะท้อนผลการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2 ได้กำหนด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) การวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยกำหนด สัปดาห์การจัดการเรียนรู้ เพื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่การปฏิบัติ และการวางแผนการนิเทศ มีการจัดเตรียมเครื่องมือในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และจัดเตรียมเครื่องมือในการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Acting) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูได้จัดทำขึ้น

ขั้นที่ 3 การสังเกตและบันทึกผล (Observing) การดำเนินนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู โดยใช้แบบประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการเก็บข้อมูล และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินครูโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) เป็นการประชุมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

3. ผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2

1) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

การทดสอบ	จำนวนผู้เข้าอบรม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนการอบรม	14	20	10.57	1.70	15.46	0.000
หลังการอบรม	14	20	16.29	1.54		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.70 และคะแนนการทดสอบหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.54 ซึ่งคะแนนการทดสอบหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66

3) ผลการประชุมสะท้อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า

ด้านสาระสำคัญและจุดประสงค์ ครูได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนโดยระบุสิ่งที่ผู้เรียนต้องรู้ เข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย มีการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอย่างเหมาะสม

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมทุกกระบวนการเรียนรู้ เน้นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสร้างความหลากหลายและความน่าสนใจในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านสื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการระบุอย่างชัดเจนมีความหลากหลายและทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สื่อการเรียนรู้ถูกออกแบบให้ดึงดูดความสนใจผู้เรียน สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการวัดและประเมินผล วิธีการและเครื่องมือที่ใช้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย รวมถึงการกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่นักเรียนต้องดำเนินการเพื่อใช้ในการประเมินผล การเรียนรู้อย่างครบถ้วน

4) ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

5) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

6) ผลการประชุมสะท้อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พบว่า

ด้านผู้เรียน นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ครูสอน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น โดยแสดงออกถึงความกล้าที่จะตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีความสุขและรู้สึกสนุกสนานกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้น

ด้านครู ครูมีเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ใช้น้ำเสียงที่เหมาะสมในการสื่อสาร และมีการบริหารเวลาในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย โดยเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นยังสร้างความสนุกสนาน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม

ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้มีความหลากหลาย การนำสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยมาใช้ในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการวัดและประเมินผล ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การตอบคำถามในชั้นเรียน การทำกิจกรรมกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านบรรยากาศ บรรยากาศในชั้นเรียนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือและการสื่อสารที่ระหว่างครูกับนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาศภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า การออกแบบการเรียนรู้ มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีการปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นเรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูเน้นการสอนแบบบรรยาย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ พบว่า สื่อการเรียนรู้ไม่ได้มีการปรับปรุงพัฒนา ไม่นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูมีการวัดและประเมินผลรูปแบบเดิม ส่วนใหญ่ใช้ใบงาน แบบฝึกหัด การตรวจการบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่ครูต้องมีการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นหาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แต่ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนในรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน และขาดความเข้าใจในวิธีการหรือขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ถูกต้องทั้งหมด อีกทั้งยังมองว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีความยุ่งยาก และต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสละสิน ไสสะหวุ่น (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning

โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลาย พบว่า ครูยังคงใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อีกทั้งยังขาดการวางแผนกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมสำหรับปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้แก่ ครูขาดความรู้และความเข้าใจในแนวทางดังกล่าวขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศภายในยังขาดความเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา รื่นรวย (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการนิเทศสำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา 4 พบว่า ครูส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสอนโดยใช้กระดานและแจกใบงานสอนตามแบบเรียน และวัดผลจากแบบฝึกหัดท้ายบท การเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน อีกทั้งครูยังขาดความรู้ที่ชัดเจนในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และขาดทักษะในการผลิตสื่อการสอนที่ทันสมัย

2. ผลการพัฒนาพบว่าการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีการพัฒนาด้วยวงจร PAOR 2 วงรอบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Acting) ขั้นที่ 3 การสังเกตและบันทึกผล (Observing) ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) โดยในวงจรรอบที่ 1 ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และวงจรรอบที่ 2 ดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสอดคล้องกับการดำเนินงานในรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลหรือการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ โดยการวิจัยปฏิบัติการจะมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกต (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนนี้จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความชัดเจนและสามารถพัฒนาไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดำเนินการใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การสังเกต และ 4) การสะท้อนผลโดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 มุ่งเน้นการประชุมระดมความคิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตาม เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่วนวงจรรอบที่ 2 ดำเนินการในรูปแบบเดียวกัน แต่เพิ่มเติมการสะท้อนผลการพัฒนาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดำเนินการตาม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน, การปฏิบัติ, การสังเกตผล, และการสะท้อนผล โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ส่วนวงจรรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์การนิเทศแบบพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า

1) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูจำนวน 14 คน มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูได้รับการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากวิทยากรที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ครูผ่าน

การบรรยายและการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย สิมสีพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนบ้านน้ำพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ครูผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.4

2) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรไท แสงลุน (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3) ผลการประชุมสะท้อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสละสิน ไสสะหวัน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลาย พบว่า ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า ผลการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิฐา ราชคม (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภายหลังจากใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยอาศัยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิลาวดี ชนะมาร (2536) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6) ผลการประชุมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เต็มที่ กิจกรรมการสอนที่จัดขึ้นมีความหลากหลายและดึงดูดความสนใจผู้เรียน โดยเน้นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลาย มีนาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลยังใช้วิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้อุปกรณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ส่งผลให้บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความน่าสนใจ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยการจัดหรือส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นวิธีการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เช่น การจัดอบรม การให้ทุนสนับสนุน การเพิ่มพูนความรู้ และการจัดหาเทคโนโลยีหรือสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้รับโอกาสพัฒนาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยวางแผนการพัฒนาศักยภาพครูในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูในทุกระดับชั้น เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผ่านการอบรม การติดตามผล และการประเมินอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อแนวทางสำคัญที่จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเสริมสร้างศีลธรรมในตัวครูและนักเรียน

3.3 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จึงควรขยายการวิจัยไปยังระดับเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปพัฒนาในระดับพื้นที่ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ญาณิฐา ราชคม. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุปผา รื่นรวย. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการนิเทศสำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. *การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท*, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- พระสอละสิน ไสสะหวัน. (2563). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลาย วัดไชยะพุมมารามนะคอนโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิสมัย สิมสีพิมพ์. (2564). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนบ้านน้ำพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. 16(1): 135-137.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนบ้านไทรบ่วง. (2566). *รายงานผลการนิเทศการสอน พ.ศ. 2566*. ตรีง : โรงเรียนบ้านไทรบ่วง.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. *วารสารรัชตภาคย์*. 14(35): 135-148.
- ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศักดิ์ สิงห์ยะบุศย์. (2550). การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนบ้านแดงโนนสว่าง อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. *การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อรไท แสงลุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

The Administration of the Student Care and Support System by
Educational Personnels under the Office of Buengkan
Secondary Educational Service Area

อติวิทย์ เกษฐาน

Atiwit Kahathan

โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ

Sopee Wiwatchankit

ในตะวัน กำหอม*

Naitawan Kumhom

วาสนา เลิกเปลี่ยน

Wasana Leikpeliyn

สาขาวิชาบริหารการศึกษา

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Department of Educational Administration,

Faculty of Social Sciences and Education Thongsook College

Corresponding author, e-mail: ntawan@hotmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 18 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 20 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 31 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น มีค่า IOC เท่ากับ 1 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า (F-Test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และต่ำสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) เปรียบเทียบการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, บุคลากรทางการศึกษา, นักเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of the administration of the student care and support system by educational personnels and 2) to compare the administration of the student care and support system by educational personnels classified by gender, position and working experience. The sample of this research was 285 teachers and educational personnels in 2024 academic years. The research instrument was a questionnaire, which had an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 1 and a reliability coefficient of 0.89. The statistics for data analysis comprised percentage, mean, standard deviation and F-Test.

The results of the study found that 1) the overall level of personnel administration in the student support and assistance system was high. When examining individual aspects, forwarding students was rated the highest, followed by promotion of student development, while the lowest aspect was knowing students individually. 2) The comparison result of the overall and individual aspects of the administration of the student care and support system by educational personnels classified by gender, position, and working experience had found no significant difference at the level of 0.05.

Keywords: Student care and support System; Educational personnel, Student.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 49 ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ มาตรา 52 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 1-90) ซึ่งสาระในรัฐธรรมนูญดังกล่าว มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 6 การศึกษา นั้นต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 5) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรับปรุง 2560 ได้กล่าวไว้ว่า ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย เป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 3) และการจัดการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ คือ เก่ง ดี มีสุข สถานศึกษาจึงต้องจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนโดยการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม มีทักษะชีวิตที่ดีเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2)

ในปัจจุบันการศึกษาไทยของเด็กและเยาวชนไทยไม่ค่อยดีมากนัก อาจมีสาเหตุหนึ่งมาจากสังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการคมนาคม ด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เกมส์ และโซเชียลมีเดีย (Social Media) ต่างๆ อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ มากมาย ทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจ การคมนาคม การแพทย์ และการศึกษา ซึ่งในขณะเดียวกันมนุษย์ต้องใช้ชีวิตยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น จนเกิดปัญหาตามมาไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบ จราจรติดขัด สิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส เกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น โรคที่เกิดจากความเครียดเพราะค่าครองชีพในปัจจุบันสูงจนส่งผลให้ผู้ปกครองต้องทำงานหนักเพื่อให้มีรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลานตลอดจนปล่อยปละละเลยให้เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ทำให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น โดดเรียน หนีเรียน เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน สูบบุหรี่ และบุหรี่ยาเสพติด ขาดคุณธรรม จริยธรรมส่งผลให้ได้รับค่านิยมที่ผิดๆ ทำให้ขาดการควบคุมตนเองจนกลายเป็นเด็กก้าวร้าว ซึ่งปัญหาของเด็กและเยาวชนยิ่งทวีความรุนแรงและขยายกว้างมากขึ้น จนทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา (ศิวา ขุนชำนาญ, 2564: 41)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพเด็ก นักเรียนให้มีความพร้อมอย่างเป็นองค์รวม โดยการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กนักเรียนและแก้ปัญหาทางสังคมสถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความประพฤติให้เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียน โดยการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียน ซึ่งกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนการส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาและการส่งต่อไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม เด็กนักเรียนจะต้องได้รับการพิทักษ์ ปกป้อง คัดกรอง และดูแล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ, 2563: 4)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬหลายแห่งนั้น ยังมีปัญหานักเรียนโดดเรียน หนีเรียน เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน สูบบุหรี่และบุหรี่ยาเสพติด ขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดการให้คำปรึกษาและการแนะนำของผู้ปกครองกับนักเรียนยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน และภาวะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองส่งผลให้นักเรียนออกกลางคันไม่สามารถกลับเข้ามาสู่ในระบบการศึกษาได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬจึงนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการปกครองนักเรียนเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการส่งเสริมการป้องกันปัญหาและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านความสามารถทางการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว โดยดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ, 2566: 25)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบ และบุคลากรทุกฝ่าย

ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนในระดับสถานศึกษาในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสม และช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษามีมาตรฐานในการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลต่อการ พัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดยเป็นการการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 25 โรงเรียน จำนวน 970 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 โดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973: 727-728) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 283.21 คนและผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 285 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีลำดับและขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารงานและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด

2) สร้างแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ขอคำแนะนำ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อความรายข้อ ว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยให้ +1 คะแนน ถ้าลงความเห็นว่ายอมรับ ให้ 0 คะแนน ถ้าลงความเห็นว่ายอมรับไม่ได้ และให้ -1 คะแนน ถ้าลงความเห็นว่ายอมรับไม่ได้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) และเลือกข้อคำถามที่ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งข้อคำถามในแต่ละข้อได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามในแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1 ทุกข้อ ดังนั้น จึงสามารถนำมาใช้ได้ทุกข้อ

4) นำข้อคำถามที่คัดเลือกได้จากข้อ 3 มาสร้างเป็นแบบสอบถามการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ และนำไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำเครื่องมือไปตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach, 1990: 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.89 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 ดังนั้น จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

5) นำแบบสอบถามที่ได้จากตรวจสอบหาความเชื่อมั่นที่สมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะกรรมการสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

2. ผู้วิจัยส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 ฉบับ ด้วยตนเองและแบบออนไลน์ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบและรวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืนด้วยตนเองและแบบออนไลน์

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน และมีความสมบูรณ์จำนวน 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิธีหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามหลักของเบสท์และคาห์น (Best and Kahn, 1993: 247) ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดยวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบบรรยาย

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามเพศ ตามตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยการหาค่าเอฟ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 เป็นเพศหญิงมากที่สุด มีตำแหน่งครูมากที่สุด และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาตั้งแต่ 5-10 ปีมากที่สุด

2. การบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเรียงตามลำดับ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งต่อนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนติดตามผลการส่ง ต่อนักเรียนกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานักเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารดำเนินการให้ผู้ปกครองให้ความยินยอมในการส่งต่อผู้เรียนให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประสานความร่วมมือระหว่างครูแนะแนวกับครูที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหานักเรียน

2.2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่ปรึกษาได้จัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ โรงเรียนดำเนินการให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนทุกภาคเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นตามความสมัครใจและความถนัดของนักเรียน

2.3 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา รองลงมา คือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียนโดยการให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ คณะกรรมการดำเนินงานและผู้บริหารได้สร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน

2.4 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาดูแลและติดตามผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2.5 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคล รองลงมา คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียนในการให้ข้อมูลกับสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูที่ปรึกษา และผู้บริหารได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย เพศหญิง และ

LGBTQ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ตำแหน่งครูผู้ช่วย ตำแหน่งครู ตำแหน่งครูชำนาญการ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ และตำแหน่งบุคลากรที่ทำหน้าที่ด้าน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานด้าน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า ทุกช่วงประสบการณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำแนกรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1. ผู้บริหารควรจัดเวลาให้ครูได้มีกิจกรรมร่วมกับนักเรียน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น

2. ในการเยี่ยมบ้านนักเรียนควรมีการวางแผนการเยี่ยมบ้าน กำหนดเยี่ยมบ้านปีการศึกษาละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการปรับปรุงข้อมูลของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

3. โรงเรียนควรมีการให้ที่ปรึกษาจัดทำข้อมูล SDO ของนักเรียนรายบุคคลเข้าระบบเพื่อให้ สามารถส่งต่อไปยังครูท่านอื่นๆ และที่ปรึกษาในชั้นต่อไปได้

ด้านการคัดกรองนักเรียน

1. ควรเพิ่มแบบประเมินนักเรียนให้มีความหลากหลาย มีการนำโปรแกรมประเมินพฤติกรรม นักเรียนเข้ามาใช้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและทันต่อโลกปัจจุบัน

2. ควรมีการปรับปรุงข้อมูลของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และมีการส่งต่อข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคลให้กับครูที่ปรึกษา เพื่อให้ครูได้รับข้อมูลของนักเรียน และสามารถคัดกรอง นักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

3. ควรจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมและแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความถนัด เพื่อสังเกตพฤติกรรม ของนักเรียน

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

1. ครูควรสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะและ เสริมสร้างประสบการณ์ของตนเองให้เต็มตามศักยภาพ เช่น จัดโครงการส่งเสริมกิจกรรมชุมนุมตามความ สนใจและความถนัดของนักเรียนให้มากขึ้น

2. ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้นและพัฒนาทักษะตามความชอบของ นักเรียน

3. ควรจัดกิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อพัฒนาความสามารถ และสร้างคุณค่าให้กับนักเรียน

ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน

1. ควรมีการแนะแนวและพูดคุยกับนักเรียนบ่อยๆ เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาเพื่อหาวิธีป้องกันและการแก้ไขที่เป็นระบบ
2. ควรอบรมครูให้เข้าใจกระบวนการและเทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้น เพื่อสามารถให้คำปรึกษา แนะนำได้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและธรรมชาติของนักเรียน
3. ควรจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม และเห็นความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

ด้านการส่งต่อนักเรียน

1. ควรกำหนดแนวทางการส่งต่อนักเรียนให้ชัดเจน และให้ความรู้กับครูที่ปรึกษาในการส่งต่อเพื่อดำเนินการส่งต่อนักเรียนได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการ
2. ควรมีการชี้แจงผู้ปกครองให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา มีการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ หรือองค์กรภายนอกเพื่อให้มีการช่วยเหลือดูแล นักเรียนได้ถูกต้องต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวมและรายด้าน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งต่อนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ผลการวิจัยออกมาเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรฉาย ไทยรัตน์ (2561: 76) ที่ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่าภาพรวมของการวางแผนปฏิบัติการงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษารายด้านมีดังนี้

1.1 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนติดตามผลการส่งต่อนักเรียนกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา รองลงมา คือ ผู้บริหารดำเนินการให้ผู้ปกครองให้ความยินยอมในการส่งต่อผู้เรียนให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประสานความร่วมมือระหว่างครูแนะแนวกับครูที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะขาดความเข้มงวดในการกำกับติดตามงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของนิ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกาวรรณ แก้วโพธิ์ (2559: 90) ที่ได้ศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จากการศึกษาพบว่าผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่

ปรึกษาได้จัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ โรงเรียนดำเนินการให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนทุกภาคเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นตามความสมัครใจและความถนัดของนักเรียน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดโครงการ/กิจกรรมให้กับ นักเรียนโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงกับกลุ่มมีปัญหายังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี เตยอ่อน (2558: 74-76) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะ ช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

1.3 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา รองลงมา คือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียนโดยการให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ คณะกรรมการดำเนินงานและผู้บริหารได้สร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะชาววัดสุคอุกรณ์ที่ทันสมัย ขาดความเข้มงวดในการกำกับติดตามในการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ฉาย ไทยรัตน์ (2561: 105) ที่ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาตรวจสอบและติดตามผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูยังขาดการทบทวนเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิษากรณ์ เหล่าเขตกิจ (2560: 55-75) ที่ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรจากการศึกษาพบว่าสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคล รองลงมา คือ ผู้บริหารดำเนินการให้มีความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียนในการให้ข้อมูลกับสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูที่ปรึกษาและผู้บริหารได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียน

เป็นรายบุคคล ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูบางคนขาดความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจิตวิทยาแนะแนว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กังนันทน์ ไทยรัตน์ (2561: 76-105) ที่ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย เพศหญิง และ LGBTQ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กังนันทน์ ไทยรัตน์ (2561: 76-105) ที่ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่าภาพรวมของการวางแผนปฏิบัติการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากและจำแนกตามเพศพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ตำแหน่งครูผู้ช่วย ตำแหน่งครู ตำแหน่งครูชำนาญการ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ และตำแหน่งบุคลากรที่ทำหน้าที่ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นรายบุคคลตามระดับความสามารถของนักเรียน ครูมีการดำเนินการประเมินผลการจัดกิจกรรมและทำรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชาเป็นระยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิล (2564: 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถม ศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งการทำงานพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า ทุกช่วงประสบการณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูมีเทคนิควิธีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กรดา มลิล (2564 : 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

- 1.1 โรงเรียนควรดำเนินการอัปเดตข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอและควรมีการสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคล
- 1.2 โรงเรียนควรมีการจัดฝึกอบรมให้คณะครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำสารสนเทศและวางแผนดำเนินการในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการรู้จัก นักเรียนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.3 ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 1.4 ผู้ปกครอง ชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียนโดยการให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรทางการศึกษาหรือโรงเรียนในเครือข่ายหรือในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อนำผลการศึกษาของแต่ละเครือข่ายมาวิเคราะห์หรือเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.2 ควรศึกษารูปแบบวิธีการแปลกใหม่ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เปรียบเทียบกับวิธีการหรือแนวคิดเดิมแล้วนำมาวางแผนในการดำเนินงานต่อไป

บรรณานุกรม

- กรดา มลิล. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 8(2): 31-41.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทร์ฉาย ไทยรัตน์. (2561). การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นิชากรณ์ เหล่าเขตกิจ. (2560). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. *การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ปกาวรรณ แก้วโพธิ์. (2559). ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปราณี เตยอ่อน. (2558). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล). การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิวา ขุนชำนาญ. (2564). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. การประชุมหาดีใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ. (2563). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566 - 2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/PlpDi>. [11 พฤศจิกายน 2567]

การบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจัว
อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

Time Management in Providing Public Services of Pangiew Subdistrict
Administrative Organization, Si Satchanalai District,
Sukhothai Province

ดิลก ญาณปัญญา*

Dilok Yanpanya

รัตน์ชนก พรหมณศิริ

Ratchanok Phramsiri

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Master of Business Administration, Business Administration,

Faculty of Business Administration and Accountancy, Phitsanulok University

Corresponding author, e-mail: dilok_tae@hotmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 18 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 20 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 31 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจัว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ จำแนกตามสถานภาพทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าจัว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 371 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ได้ความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา สติติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่มีความแตกต่างก็ทดสอบความแตกต่างโดยวิธีการของเซฟเฟ

ผลจากการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการเวลา เป็นการใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับหลักธรรม ซึ่งเน้นที่การลดความทุกข์และการเจริญเติบโตทางจิตใจ การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพในภารกิจต่างๆ ก็ช่วยให้เกิดความสงบสุข และพัฒนาจิตใจให้มั่นคงในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจัว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจัว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน คือ ด้านการดำเนินการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนก

ตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน คือ ด้านการติดตามและประเมินผล มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเวลา, การให้บริการประชาชน, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aims to study the level of time management in providing public services of Pangiew Subdistrict Administrative Organization, Si Satchanalai District, Sukhothai Province. The research method was quantitative, classified by general status. The sample group used was 371 people. Data were collected using questionnaires. The reliability was obtained by using alpha coefficient. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation. One-way ANOVA. In case of differences, the differences were tested using Schaffer's method.

Research has shown that time management is the way to maximize your life, in line with the principles of Dhamma, which emphasize reducing suffering and growing your mind. Using time effectively in various tasks also helps create peace and develop a stable mindset in serving the public of the Pa Ngiew Subdistrict Administrative Organization, Si Satchanalai District, Sukhothai Province, which is overall at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average is the aspect of participation in thinking and decision-making, which is at a high level. The aspect with the lowest average is the aspect of monitoring and evaluation, which is at a moderate level. The time management in serving the public of the Pa Ngiew Subdistrict Administrative Organization, Si Satchanalai District, Sukhothai Province, when classified by gender, shows no differences overall or in each aspect. When classified by age, there are no overall differences; however, in the aspect of implementation, there are statistically significant differences at the 0.05 level. When classified by education level, there are no overall differences; however, in the aspect of monitoring and evaluation, there are statistically significant differences at the 0.05 level.

Keywords: Time management, public service, Subdistrict Administrative Organization.

บทนำ

ในปัจจุบันรูปแบบการปกครองของประเทศไทยได้มีการเน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและด้านศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน, 2560: 45)

ในหลักการแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรการอิสระภายใต้รัฐธรรมนูญ การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการบ้านเมืองให้กว้างขวางขึ้นโดยเฉพาะการให้

ประชาชนหรือผู้รับบริการและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะและการจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนการริเริ่มแผนงาน โครงการ มาตรการและตรวจสอบการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ นอกจากนี้ยังเน้นถึงเรื่องธรรมาภิบาลและจริยธรรมในการบริหารกิจการบ้านเมือง มาตรการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบและให้มีการประกาศใช้มาตรฐานทางจริยธรรมและคุณธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-พ.ศ.2554)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จำลองรูปแบบการปกครองรัฐบาลส่วนกลางมาใช้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองตามครรลองของประชาธิปไตย ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจ การกำกับดูแล การตรวจสอบ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ในส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีศักยภาพทางด้านบริหารจัดการและการคลังท้องถิ่นที่พึ่งตนเองและเป็นอิสระมากขึ้น ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและเป็นกลไกหลักของประเทศในการบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งยังมีหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญในอันที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุข และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและท้องถิ่น รวมถึงผู้บริหารและสภาท้องถิ่นจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์ ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคจะเปลี่ยนบทบาทจากฐานะผู้จัดทำบริการสาธารณะมาเป็นผู้ให้บริการด้านความช่วยเหลือทางวิชาการ และกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจในการให้บริการและอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับท้องถิ่น ดังนั้น การบริการสาธารณะใดๆ จะเกิดคุณภาพการให้บริการมากขึ้นเพียงใดนั้น สามารถวัดได้จากความรู้สึกรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการบริการนั้นๆ เทศบาลแต่ละแห่งที่ต้องการให้ประชาชนเกิดความประทับใจจึงต้องมีการวางแผนการเรื่องคุณภาพในด้านการบริการของผู้รับบริการ เทศบาลก็ควรที่จะทราบถึงคุณภาพการบริการ เพื่อสามารถจัดสรรบุคลากรเครื่องมือและอุปกรณ์ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว ให้บริการแก่ประชาชนในตำบล ซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย การบริหารจัดการเวลาให้บริการเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจาก นโยบายสำคัญของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว ที่ต้องการให้บริการแก่ประชาชนอย่างสะดวก รวดเร็ว มีคุณภาพและตรงความต้องการซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับและพึงพอใจผู้ให้บริการ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว ซึ่งทำหน้าที่ทางด้านการให้บริการโดยตรงแก่ประชาชนจึงได้มีการพัฒนาศักยภาพการบริการประชาชน ซึ่งการบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพย่อมสร้างความพึงพอใจความประทับใจให้กับประชาชนที่จะมาใช้บริการครั้งต่อไป ในทางตรงกันข้ามหากการบริการประชาชนไม่มีประสิทธิภาพก็ไม่อาจสร้างความประทับใจ ความพึงพอใจให้แก่ประชาชนได้

จากเหตุผลที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการบริการที่มีคุณภาพว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับประชาชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย

จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงคุณภาพบริการ ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจและเป็นประโยชน์กับประชาชน

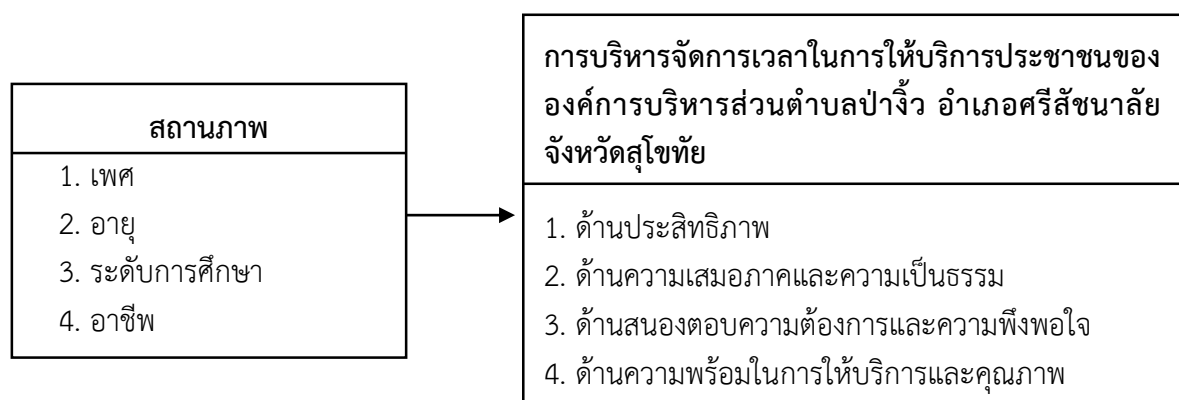
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเวลาตามหลักธรรมในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ อำเภอสรีสัชนาลัย มีรายละเอียดขั้นตอนดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารตำราบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน เช่น แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจแนวคิดเกี่ยวกับการบริการแนวคิดเกี่ยวกับการบริการประชาชน และแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น 2) สร้างแบบสอบถามที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของเนื้อหาการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ อำเภอสรีสัชนาลัย 3) นำร่างแบบสอบถามที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 5) หลังจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ การวิจัยกับข้อคำถามและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และนำค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence :IOC) IOC สูตรการคำนวณค่า IOC

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ศึกษาสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและ อาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 55.80 ส่วนใหญ่มีอายุ 36 - 50 ปีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 42.32 จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 38.54 มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.92 ตามลำดับ

2. ศึกษาการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

การบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสนองตอบความต้องการและความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.81) รองลงมา คือ ด้านความพร้อมในการให้บริการและคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.81) ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.78) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$, S.D.=0.80) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีรายละเอียด ดังนี้ ควรทำการปรับปรุงเพิ่มเติมการอำนวยความสะดวกให้กับผู้มาใช้บริการในด้านสถานที่และที่จอดรถ ความสะอาดของห้องน้ำ เป็นต้น, ในการให้บริการด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีรายละเอียดขั้นตอนในการแจ้งให้กับผู้มาขอใช้บริการทราบ, ควรจัดเจ้าหน้าที่บริการเขียนคำร้องเอกสารต่างๆ ให้กับผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาส, ควรมีการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างเพียงพอต่อการให้บริการ เช่น โต๊ะเก้าอี้ ในการนั่งรอระหว่างขอใช้บริการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านประสิทธิภาพ ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรม ด้านสนองต่อความต้องการและการพึงพอใจ และด้านความพร้อมในการให้บริการและคุณภาพ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

การบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ป่าจิว อำเภอสรีสชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.79) ซึ่งเป็นเพราะผู้รับบริการได้รับรอยยิ้มและอัธยาศัยอันดีเวลามารับบริการ เจ้าหน้าที่แต่งกาย สุภาพ เรียบร้อย สะอาด ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้บริการ ได้รับความช่วยเหลือและได้รับคำตอบ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ จากผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการ แต่ในบางเรื่องเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถให้คำตอบได้ในทันทีสอดคล้องกับ นางลักษณ์ สุขสงบ (2557) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนที่มา

ใช้บริการของสำนักงานเขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมประชาชนที่มาใช้บริการด้านงานทะเบียนราษฎรของสำนักงานเขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นในการบริการที่ได้รับในระดับปานกลาง

ด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$, $S.D.=0.80$) ซึ่งเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความถูกต้องรวดเร็วเจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเองต่อผู้มาติดต่อแต่ในบางครั้งที่ประชาชนจำนวนมากมาใช้บริการมีเจ้าหน้าที่ให้บริการจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้ต้องรอคิวนานในการรับบริการสอดคล้องกับ บงกช สิงหะ (2550) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูงตามลำดับดังนี้ ด้านความสะอาดสบาย ด้านความเป็นธรรมด้านประสิทธิภาพ ด้านความพร้อมในการให้บริการ ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านการสนองตอบความพึงพอใจ ด้านคุณภาพด้านความต่อเนื่อง ด้านความเสมอภาคและด้านความทั่วถึง

ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$, $S.D.=0.78$) ซึ่งเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญแก่ผู้มารับบริการด้วยความเสมอภาคและยุติธรรมจึงทำให้ประชาชนที่มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่า ทุกคนได้รับความเท่าเทียมกัน และมีความเสมอภาคสอดคล้องกับ ศรุดา สมพอง (2562) ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานและคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนธาตุ อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพการให้บริการโดยการประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการที่ อบต.โนน 4 ด้านหลัก คือ ด้านความรวดเร็ว ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรม ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่และด้านอาคาร และสถานที่ให้บริการผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการที่อบต.โนนภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านสนองตอบความต้องการและความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, $S.D.=0.81$) ซึ่งเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการตรงตามความต้องการของผู้มารับบริการเจ้าหน้าที่มีความสนใจถึงความพึงพอใจ หรือข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ผู้มารับบริการต้องการให้ปรับปรุงคุณภาพการให้บริการอยู่ตลอดเวลาจึงสามารถตอบสนองต่อความพึงพอใจของประชาชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ สมิต สัชฌุกร (2560) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริการว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ของผู้ใช้นั้น จะต้องมียุทธวิธีปฏิบัติมิใช่การให้ความช่วยเหลือหรือการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นจะเป็นไปตามใจของเราผู้ซึ่งเป็นผู้ให้บริการโดยทั่วไปหลักการให้บริการมีข้อคำนึงดังนี้ ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพอใจ “คุณภาพ คือ ความพอใจของลูกค้าเป็นหลักเบื้องต้น” ดังนั้น การบริการจะต้องมุ่งให้ผู้รับบริการเกิดความพอใจและถือเป็นหลักสำคัญในการประเมินผลการให้บริการไม่ว่าเราจะตั้งใจให้บริการมากมายเพียงใดแต่ก็เป็นเพียงด้านปริมาณ และคุณภาพของการวัดได้ด้วยความพอใจของลูกค้า ปฏิบัติด้วยความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนด้านการให้บริการซึ่งจะตอบสนองความต้องการและความพอใจของผู้รับบริการที่เห็นได้ชัด คือ การปฏิบัติที่ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ครบถ้วนเพราะหากมีข้อผิดพลาดขาดตกบกพร่องแล้วก็จะยากที่จะทำให้ลูกค้าพอใจ แม้จะมีคำขอโทษ ขออภัยก็ได้รับเพียงความเมตตา

ด้านความพร้อมในการให้บริการและคุณภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$, $S.D.=0.81$) ซึ่งเป็นเพราะ เจ้าหน้าที่มีอุปกรณ์เครื่องมือพร้อมปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นและมีความพร้อมในการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความรอบรู้ถูกต้องสอดคล้องกับ รังรักษ์ งามศิริ (2550) กล่าวว่า

ปัจจัยความต้องการหรือความคาดหวังในคุณลักษณะของการบริการของผู้รับบริการที่เป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพของการบริการ ความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการโดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันทั่วถึง ผู้รับบริการสามารถเข้ารับบริการได้ง่ายและได้รับความสะดวกจากการมาใช้บริการ รวมทั้งจะต้องกระจายการให้บริการไปอย่างทั่วถึงรวดเร็วไม่ต้องรอนาน

สรุปผลการวิจัยที่นำเสนอในข้อความที่ให้มา ขอสรุปข้อมูลในรูปแบบตารางตามหัวข้อที่กล่าวถึง เป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

ประเด็นสำคัญ	ข้อมูล/คำอธิบาย
1. ศึกษาสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	
เพศ	เพศชาย 207 คน (ร้อยละ 55.80)
อายุ	อายุ 36-50 ปี 157 คน (ร้อยละ 42.32)
ระดับการศึกษา	การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 143 คน (ร้อยละ 38.54)
อาชีพ	เกษตรกร 111 คน (ร้อยละ 29.92)
2. ศึกษาการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน	
ระดับโดยรวม	ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.49, S.D. = 0.79)
ด้านสนองตอบความต้องการและความพึงพอใจ	ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62, S.D. = 0.81)
ด้านความพร้อมในการให้บริการและคุณภาพ	ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53, S.D. = 0.81)
ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรม	ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51, S.D. = 0.78)
ด้านประสิทธิภาพ	ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31, S.D. = 0.80)
3. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน	
1. การปรับปรุงสถานที่	ควรปรับปรุงสถานที่ให้สะดวกสบาย และเพิ่มพื้นที่จอดรถรวมถึงความสะดวกของห้องน้ำ
2. การแจ้งรายละเอียดขั้นตอน	ควรแจ้งรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการให้ชัดเจนแก่ผู้มาใช้บริการ
3. การช่วยเหลือผู้พิการ	ควรจัดเจ้าหน้าที่บริการช่วยเหลือเขียนคำร้องเอกสารสำหรับผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาส
4. การจัดสรรทรัพยากร	ควรมีการจัดสรรทรัพยากร เช่น โต๊ะเก้าอี้ในการนั่งรอบริการให้เพียงพอ

องค์ความรู้ที่ได้

งานวิจัยนี้ได้องค์ความรู้หลายด้านจากการศึกษาการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย โดยเฉพาะในด้าน 1) ทฤษฎีและแนวคิดการบริการประชาชน งานวิจัยได้ศึกษาและนำทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการประชาชน เช่น ความพึงพอใจของผู้รับบริการ การบริการภาครัฐ แนวทางในการพัฒนาการให้บริการ รวมถึงการศึกษาระบบการบริหารจัดการขององค์กรในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่นในการบริหารเวลาสำหรับการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาแบบสอบถาม ในขั้นตอนนี้ได้มีการ

สร้างแบบสอบถามที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการวิจัย โดยการนำเสนอและปรับปรุงตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งช่วยให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสะท้อนปัญหาจริงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชนได้

3) การประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity): งานวิจัยยังได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่าเนื้อหาในแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ และยังได้ใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือในการวิจัยนี้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง

4) การใช้ IOC ในการประเมินเครื่องมือวิจัย การคำนวณค่า IOC ช่วยให้สามารถประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถามในมุมมองของการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและมีความสัมพันธ์กับประเด็นการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้สามารถเชื่อมโยงกับหลักธรรม ผ่านการใช้ทฤษฎีการบริการประชาชน, การตั้งใจพัฒนาเครื่องมือวิจัย, การใช้วิธีการที่ถูกต้องในการเก็บข้อมูล และการมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงกระบวนการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ด้านประสิทธิภาพ ควรกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็วอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเน้นบริการแบบ One Stop Service
- 2) ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรม ควรมีการแจกบัตรคิวเพื่อเพิ่มความเสมอภาคของผู้มาใช้บริการมีการประกาศชี้แจงร้องเรียนให้ประชาชนทราบ
- 3) ด้านสนองตอบความต้องการและความพึงพอใจ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่มาขอคำแนะนำจากประชาชนที่มาใช้บริการเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพการบริการให้ดียิ่งขึ้น
- 4) ด้านความพร้อมในการให้บริการและคุณภาพ มีการสนับสนุนให้มีการกำหนดนโยบายจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ให้มีความทันสมัยเหมาะสมและรองรับในอนาคตและให้มีการติดตามผลหลังจากการให้บริการแล้ว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเวลาในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงระบบการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
- 2) ควรศึกษามาตรการการปรับปรุงระบบการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
- 3) ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2546). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาธิตศึกษาดินแดน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

- นงลักษณ์ สุขสงบ. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณี งานทะเบียนราษฎร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บงกช สิงหะ. (2550). ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา
- รังรักษ์ งามศิริ. (2550). การวิจัยและพัฒนาคุณภาพบริการรับชำระเงินของบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน): กรณีศึกษาสำนักงานบริการลูกค้าชลบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วสิน อังคพัฒนากุล. (2563). คุณลักษณะ 7 ประการของผู้ให้บริการที่ดี. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน. (2563). เอกสารประชาสัมพันธ์วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน. แม่ฮ่องสอน: วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน.
- ศรุตดา สมพอง. (2562). การประเมินผลการดำเนินงานและคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนธาตุ อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมิต สัจฉกร. (2560). การวางแผนปฏิบัติงาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2562). การประเมินคุณภาพบริการของสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. กลุ่มงานสารสนเทศ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทย ในประเทศนอร์เวย์

The Approach for Developing Practitioners According to the Four Right Exertions for Thai Buddhists in Norway

นุชจรีภรณ์ จาหรี*

Nuchareeporn Jaree

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Niwes Wongsuwan

พระมหาสมบุญ สุธมโม

Phramaha Somboon Suthammo

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Program in Teaching Social Studies,

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: aurora888lofoten@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 18 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 7 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 12 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ (2) เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ และ (3) เพื่อเสนอแนะข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยวิธีการสำรวจ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศนอร์เวย์ จำนวน 100 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และเชิงพรรณนา เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามผ่านระบบ Google Form และการสัมภาษณ์ ผู้นำพุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศนอร์เวย์ จำนวน 5 รูป

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ ด้วยผลการวัดระดับความคิดเห็นต่อ แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัปธาน 4 พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.135) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลทั้งปวง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.245) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านอนุรักษนาปธาน คือ เพียรรักษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.278) 2) เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ พบว่า ทุกด้าน โดยภาพรวม ยังคงอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.135) พร้อมทั้งการบรรยายเชิงพรรณนา

พบว่า ผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี มากกว่าร้อยละ 80 ของผู้ปฏิบัติทั้งหมด มีผลการดำเนินชีวิตที่สงบสุขเพิ่มขึ้น 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ พบว่า ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลทั้งปวง มีข้อมูลเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.245) ด้านสังวรปธาน คือ การเพียรระวัง มีข้อมูลเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.135) ด้านภาวนาปธาน คือ เพียรเจริญ มีข้อมูลเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.246) และด้านอนรักขนาปธาน คือ เพียรรักษา มีข้อมูลเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.278)

คำสำคัญ: ผู้ปฏิบัติธรรม, หลักสัมมปธาน 4, พุทธศาสนิกชนไทย

Abstract

The objectives were: (1) To study the approach for developing Buddhist practitioners based on the Four Right Exertions (Sammappadhāna) for Thai Buddhists in Norway. (2) To compare the approaches for developing Buddhist practitioners based on the Four Right Exertions for Thai Buddhists in Norway. (3) To propose recommendations for addressing challenges in developing Buddhist practitioners based on the Four Right Exertions for Thai Buddhists in Norway. It was quantitative research, incorporating a survey method conducted among a sample group of 100 Thai Buddhists in Norway, selected through purposive random sampling. It also employs a descriptive research approach. The research tools include questionnaires distributed via Google Forms and interviews with five representatives of Thai Buddhists in Norway.

Research Findings 1) Aimed to study the approach for developing Buddhist practitioners based on the Four Right Exertions (Sammappadhāna), the results indicate that the overall level of opinions on the approach was high (Mean = 4.11, S.D. = 0.135). When considering each aspect in descending order, the findings are as follows: The highest mean score was for Pahāna-padhāna. The lowest mean score was for Anurakkhaṇa-padhāna (Effort to maintain), but it still remained at a high level (Mean = 4.05, S.D. = 0.278). 2) Aimed to compare the approaches for developing Buddhist practitioners based on the Four Right Exertions (Sammappadhāna) for Thai Buddhists in Norway, the findings indicate that all four aspects were consistently rated at a high level (Overall Mean = 4.11, S.D. = 0.135). Additionally, practitioners exhibited positive behavioral changes. More than 80% of participants experienced increased peace and well-being in their daily lives. 3) Aimed to propose recommendations for addressing challenges in developing Buddhist practitioners based on the Four Right Exertions (Sammappadhāna) for Thai Buddhists in Norway. The recommendations for problem-solving in each of the four aspects are summarized as follows: Pahāna-padhāna (Effort to abandon unwholesome deeds): Suggested solutions had the highest rating (Mean = 4.17, S.D. = 0.245). Saṃvara-padhāna (Effort to restrain): Suggested solutions were rated at Mean = 4.11, S.D. = 0.135. Bhāvanā-padhāna (Effort to cultivate): Suggested solutions were rated at Mean = 4.08,

S.D. = 0.246. Anurakkhaṇa-padhāna (Effort to maintain): Suggested solutions had the lowest rating but remained high (Mean = 4.05, S.D. = 0.278).

Keywords: Practitioners, The Four Right Exertions, Thai Buddhists in Norway.

บทนำ

สภาพสังคมโลกและสังคมไทยที่ปรากฏตามสื่อสารสนเทศปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์เป็นอย่างมาก จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สังคมไทย และชุมชนชาวไทยเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนวิถีชีวิตทั้งในและต่างประเทศ กล่าวคือมีความเจริญทางด้านวัตถุ มีการแข่งขันกันมากขึ้น เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม แย่งแย่งชิงดีทำให้ต่างคนต่างดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยของสังคมและชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมแบบบริโภคนิยมมากขึ้น ซึ่งนำมาสู่ความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมของผู้คนในโลกและสังคมไทย และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมก็เลือนหายไปด้วย ชุมชนก็เริ่มห่างจากวัดมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเครียดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ยาเสพติด การทุจริต การล่องละเมิดทางเพศ การทำร้ายบุพการีที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ เป็นต้น (ประเวศ วะสี, 2539) หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไม่ประกอบด้วยกาลและเวลา หมายถึง ไม่มี ความล้าสมัยและก็ไม่ล้าสมัย แต่กลับทันสมัยอยู่เสมอ และที่เป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา คือ “สัพพปาปสส อกรรม” หมายถึง การเว้นจากความชั่วทั้งปวง, กุศลสุสอุปสมปทา หมายถึง การทำกุศลให้ถึงพร้อม, สจิตตปริโยทปนํ หมายถึง การบำเพ็ญเพียรทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ เอตํ พุทธานสาสนํ และนี่คือหัวใจของพระพุทธศาสนา” จะเห็นได้ว่าหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนายังเป็นมากกว่าแนวคิด ทฤษฎีใดๆ ที่มีความลึกซึ้งแยบยล และเป็นไปตามกฎธรรมชาติตามไตรลักษณ์ ขณะที่แนวคิดทฤษฎีทาง ชีวโลกตะวันตกถึงแม้จะถูกมองว่าเป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ที่เน้นความเจริญทางด้านวัตถุภายนอก มากกว่าภายในจิตใจ หากแต่นำมาประยุกต์ใช้แล้วอาจจะขาดมิติแห่งความสมบูรณ์ในบางเรื่อง บางอย่างไป ในการพัฒนาทางจิตใจคนไทยและชุมชนก็เช่นกัน หากมุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีแบบตะวันตก ที่เน้นการสร้างคนในชุมชนให้เก่งโดยอาศัยการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงาน ซึ่งนั่นก็เป็นเพียงการพัฒนาคนให้มีเพียงวิชาหรือความรู้เท่านั้น ในขณะที่การพัฒนาจิตใจคนไทย และชุมชนตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้น นอกจากจะมีหลักการในการสร้างคนให้เป็นคนเก่ง ให้เป็นคน มีความรู้ มีความสามารถแล้ว สิ่งที่เป็นเนื้อในแท้หรือสาระสำคัญหลักก็คือหลักพุทธธรรมยังเป็นเครื่องมือ ในการสร้างคนไทยให้เป็นคนที่ดี เก่ง และมีความสุขได้ด้วย การพัฒนาและส่งเสริมความสุขทางจิตใจคนไทย ในต่างแดนรวมถึงชุมชนและเยาวชนจึงเป็นภาระหน้าที่อย่างหนึ่งที่พระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นเจ้าอาวาสแต่ละวัด และบุคลากรผู้เป็นอุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์กลางขับเคลื่อนและพัฒนาพุทธศาสนิกชน ในสังคมไทย ชุมชน และมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยวศรัทธาของชาวชุมชน จึงสามารถที่จะนำพาให้ประชาชนคนไทยในชุมชนนั้นๆ และผู้ที่มาประกอบสัมมาชีพในแดนไกล ร่วมมือ กันเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาคนไทยในชุมชนนั้นๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความสุขทางใจ ของคนไทยชุมชนทั้งด้านความเป็นอยู่ การศึกษา สภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านต่างๆ ภายในชุมชน ของสังคมไทย รวมถึงการเป็นตัวแทนประชาชนในชุมชนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำพาสังคมชุมชนให้เจริญในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะทางจิตซึ่งเป็นความสุขที่ออกมาจากภายในนั่นเอง

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในต่างแดน จึงได้ศึกษา เอกสารเพื่อค้นหาความหมาย หลักการ องค์ประกอบ วิธีการ และแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนาส่งเสริมความสุขทางใจสำหรับหลักการสอนและพัฒนาสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามองสังคมมนุษย์ว่า มนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายเป็นทุกข์หรือปัญหา และปัญหานั้นมนุษย์เราสามารถแก้ไขได้ ในทางปฏิบัติและพระพุทธศาสนานั้นมุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหา และในแง่ของการสังคมสงเคราะห์เราสามารถที่จะนำหลักการทางสงเคราะห์ตามแนวพระพุทธศาสนามาปฏิบัติได้ และหลักการทางสังคมสงเคราะห์ตามแนวพระพุทธศาสนา ประมวลได้ 7 ประการ สรุปความ ได้ว่า (1) ยึดหลักเหตุและผล ปัญหาทั้งหลายมีสาเหตุการแก้ไขจึงต้องแก้ที่ต้นเหตุ ตามหลักเหตุปัจจัยของพระพุทธศาสนา จึงจะสามารถดับปัญหาได้อย่างแท้จริง (2) ยึดหลักทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) หลีกเลียงความสุดโต่งทั้งด้านการแสวงหาความสุขและการทรมานตน ใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือมรรคมีองค์ 8 เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา (3) ยึดหลักการพึ่งตนเอง พระพุทธองค์ทรงชี้แนะแนวทางเท่านั้น แต่ผู้ที่ต้องการพ้นทุกข์ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่สามารถให้ผู้อื่นทำแทนได้ (4) ดำเนินชีวิตอย่างสมดุล ไม่เน้นแต่การพัฒนาวัตถุหรือจิตใจเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่ต้องพัฒนาให้สมดุลกันทั้งสองด้านตามแนวทางสายกลาง (5) ปฏิบัติอย่างค่อยเป็นค่อยไป ต้องมีความเพียรที่พอดี สม่าเสมอ ไม่ตั้งหรือหย่อนจนเกินไป เปรียบเหมือนการตั้งสายพิณให้พอดีจึงจะไพเราะ (6) สอดคล้องกับจุดหมายชีวิต การปฏิบัติต้องมุ่งสู่การดับทุกข์ตามหลักอริยสัจ 4 และสัสมัมปธาน 4 เพื่อพัฒนาและยกระดับจิตใจให้ถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต (7) ไม่ก่อทุกข์แก่ตนและผู้อื่น การกระทำใดๆ ต้องไม่เบียดเบียน แต่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทั้งบุคคลและสังคมโดยรวม ลดปัญหาไม่เพิ่มปัญหาใหม่ หลักสัสมัมปธาน 4 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความสุขทางใจใน 4 ด้าน 1) สังวรปธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้นยับยั้งอกุศลทั้งปวงไม่ให้เกิดขึ้นในจิตใจ 2) ปหานปธาน คือ เพียรละหรือกำจัดบาปอกุศลทั้งปวงที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป 3) ภาวนาปธาน คือ เพียรเจริญกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และ 4) อนรักขนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นดีแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นในจิตใจไปจบไปบุญเป็นสันติสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัสมัมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ เนื่องจากการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ มีความสำคัญที่สุดในพัฒนา จิตใจ สติปัญญาอารมณ์ และสังคม การพัฒนาสังคมไทยในต่างแดนจึงต้องได้รับการเอาใจใส่และการพัฒนาอย่างถูกวิธี และมีคุณภาพ เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเพื่อการพัฒนาประเทศชาติสู่ความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัสมัมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัสมัมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์
3. เพื่อเสนอแนะข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัสมัมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์

ระเบียบวิธีวิจัย

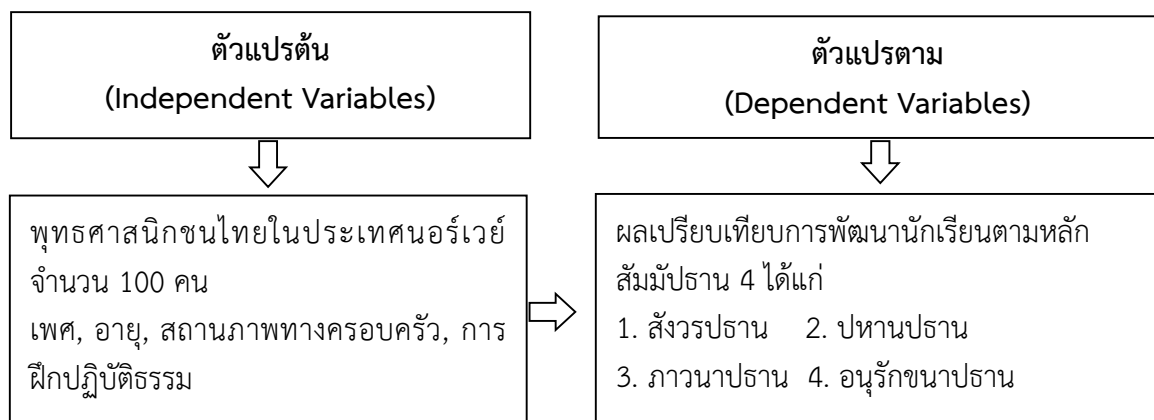
การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์” ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณ (Quantitatively Research) ประกอบด้วยวิธีการสำรวจ (Survey) จากกลุ่มตัวอย่าง (Examples) พุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศนอร์เวย์ จำนวน 100 คน ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ผ่านระบบ Google Form ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน โดยมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมปธาน 4 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความสุขทางใจใน 4 ด้าน 1) สังวรปธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้นยับยั้งอกุศลทั้งปวงไม่ให้เกิดขึ้นในจิตใจ 2) ปหานปธาน คือ เพียรละหรือกำจัดบาปอกุศลทั้งปวงที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป 3) ภาวนาปธาน คือ เพียรเจริญกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และ 4) อнуรักษนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นในจิตใจไปจบไปบุญล้นเป็นสันติสุข

ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีดังนี้

- 1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศนอร์เวย์ จำนวน 150 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศนอร์เวย์ จำนวน 100 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Specific Sampling) และใช้วิธีการสำรวจหาและเก็บข้อมูลแบบผ่านระบบ Google Form
- 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำพุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศนอร์เวย์ จำนวน 5 รูป ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specific Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบการศึกษา ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์” สรุปผลการวิจัยที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) สรุปผลการวิจัยเชิงสำรวจ ข้อมูลผลการวิเคราะห์ขั้นตอนปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ สรุปได้เป็น 2 ตอน ตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทย ในประเทศนอร์เวย์ 4 ด้าน คือ (1) สังวรประธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้นยับยั้งอกุศลทั้งปวงไม่ให้เกิดขึ้นในจิตใจ (2) ปหานประธาน คือ เพียรละหรือกำจัดบาปอกุศลทั้งปวงที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (3) ภาวนาประธาน คือ เพียรเจริญกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น (4) อนุรักษนาประธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นดีแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นในจิตใจไปจบไปจนเป็นสันติสุข ผลการวิจัย พบว่า เมื่อผู้วิจัยชี้แจงแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 ด้วยการให้ผู้ปฏิบัติได้ศึกษาเนื้อหาความรู้ แล้วให้ผู้ปฏิบัติได้พิจารณาทำการวิเคราะห์แยกแยะประเด็นเรื่องการปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 ด้วยธัมมานุธัมมปฏิบัติ (คือธรรมที่พึงรู้แจ้งสมควรแก่กรรม) ปรากฏว่าพุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติความเข้าใจเนื้อหาในการปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 ได้สมบูรณ์ ผู้ปฏิบัติเกิดความพอใจสามารถการคิดเป็นและคิดถูกต้องตามความเป็นจริง อย่างเป็นระบบ และคิดเชื่อมโยงตีความสามารถใช้หลักคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม จากการปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 และสังเกตพบอีกว่า พุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ส่วนใหญ่มีความสุขที่ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 มีสภาพการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี มากกว่าร้อยละ 80 ของผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหมด มีผลการดำเนินชีวิตที่มีความสันติสุขเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ สรุปเป็น 4 ด้าน คือ (1) สังวรประธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้นยับยั้งอกุศลทั้งปวงไม่ให้เกิดขึ้นในจิตใจ (2) ปหานประธาน คือ เพียรละหรือกำจัดบาปอกุศลทั้งปวงที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (3) ภาวนาประธาน คือ เพียรเจริญกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และ (4) อนุรักษนาประธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นดีแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นในจิตใจไปจบไปจนเป็นสันติสุข โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test สูงขึ้นตามลำดับเป็นไปตามนัยทางสถิติตามสมมติฐานที่วางไว้ และปรากฏตามข้อมูลส่วนบุคคลตามแบบประเมินความพึงพอใจ ดังนี้

- เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00

- สถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพอื่นๆ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด มีสถานภาพสมรส จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00

- อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 20 ขึ้นไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 รองลงมา มีอายุ 18-19 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด มีอายุ 16-17 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00

- การฝึกปฏิบัติธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติธรรมในต่างแดน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยสุดเคยปฏิบัติธรรมในต่างแดน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45

2) สรุปผลการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับ

พุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ พบว่า ก่อนการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ เมื่อนำมาอธิบายตามกรอบของสัทธิธรรมปฏิรูป ปรีชาปฏิบัติ และปติเวธ เปรียบเทียบเกณฑ์ความผาสุกจากการปฏิบัติธรรมตามแผนการปฏิบัติตามแบบสอบถาม 4 ด้าน โดยกำหนดเกณฑ์ร้อยละ 61 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวนมากขึ้นตามลำดับ

3) สรุปวิเคราะห์ผลการทดสอบและความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้ตามหลักตามหลักสัมมัตถาน 4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ จากข้อมูลที่ได้มีผลการเสนอแนะข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 เพื่อการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 จำนวน 100 คน ผลการทำแบบทดสอบทั้ง 28 ข้อ จำนวน 4 ด้าน คือ (1) สังวรปธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้นยั่วยุอกุศลทั้งปวงไม่ให้เกิดขึ้นในจิตใจ (2) ปหานปธาน คือ เพียรละหรือกำจัดบาปอกุศลทั้งปวงที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (3) ภาวนापธาน คือ เพียรเจริญกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และ (4) อนรักขापธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นดีแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นในจิตใจไปจนเป็นสันติสุข พบว่า ผู้ปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจข้อมูลตามแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 มากขึ้นทุกด้าน แสดงถึงความเหมาะสมของการเสนอแนะข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ ได้เป็นอย่างดี และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

โดยใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลเป็นความหมายตามเกณฑ์ระดับความคิดเห็น 5 ระดับ จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทาง การพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.135) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลทั้งปวง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.245) รองลงมา คือ ด้านสังวรปธาน คือ การเพียรระวัง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.255) รองลงมา คือ ด้านภาวนापธาน คือ เพียรเจริญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.246) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านอนรักขापธาน คือ เพียรรักษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.278) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบผลเช่นเดียวกันในรายด้านทั้ง 4 ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ จากผลการวิจัย ทั้ง 2 ตอน และผลตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เนื้อหาและผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานการศึกษาวิจัยของ พระบุญจันทร์ จนทสาโร (แก้วบุญยงค์) (2562) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวตามหลักไตรสิกขา ผลการศึกษาสรุปว่า

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่องค์กร สังคม ไปถึงการพัฒนาประเทศ และวิธีการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ก็คือการศึกษาแก่บุคคลในทุกๆ รูปแบบ โดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น และอีกวิธีการหนึ่งที่หน่วยงานหรือองค์กร มักใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ วิชาการด้านต่างๆ ให้กับบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร คือ การให้การศึกษาในรูปแบบของการฝึกอบรม

2. รัฐบาล สปป. ลาว ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้วางยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา เช่น การจัดการศึกษาภาคบังคับในอนาคต การปรับปรุงการบริหาร และการคุ้มครองการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจ มุ่งหวังให้ประเทศพ้นจากความด้อยพัฒนาในปี 2020 อย่างไรก็ตาม การศึกษายังมีปัญหา โดยเฉพาะการขาดโอกาสเข้าถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งปริญญาตรี โท และเอก

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ขึ้นอยู่กับบุคคลที่มีจริยธรรม และศีลธรรมอย่างมั่นคง ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอาศัยหลักธรรม เช่น ปรัตตัญญู และโยนิโสมนสิการ เพื่อฝึกอบรมพฤติกรรม จิต และปัญญา ให้เกิดความเข้าใจในความจริงของชีวิต ผลการศึกษาของ แม่ชีนิชาดา ศรีธัญมร (2562) พบว่า การเจริญสมาธิภาวนาเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาจิตใจและการบรรลุนิพพาน ผ่านกระบวนการสัมมาสมาธิในมรรคมีองค์ 8 จนถึงการศึกษาต่าง ๆ และพิจารณารูป-นามตามหลักไตรลักษณ์ โดยใช้สมถะเป็นฐานนำไปสู่วิปัสสนา และการบรรลุนิพพานตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในนอร์เวย์ ผลการศึกษา พบว่า แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระไพศาล วิสาโล (2563) ซึ่งชี้ว่า การพัฒนามนุษย์ คือ เป้าหมายหลักของการพัฒนาสังคม โดยสังคมควรเอื้อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พึ่งพาตนเองได้ และมีโครงสร้างรองรับชีวิตที่ดีงาม ทั้งนี้พุทธธรรมเน้นการพัฒนาคนควบคู่กับสังคม เพราะทั้งสองเกี่ยวโยงกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ พระพุทธนันทน์ บุญเรือง (2563) ที่เสนอว่าหลักสัมมปธาน 4 และธรรมอื่นๆ เช่น ไตรสิกขา อิทธิบาท และมรรค สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลัก 4 ด้าน คือ กาย ศีล จิต และปัญญา

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมปธาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในนอร์เวย์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานันท กุลยาณวฑฒโน (2562) ที่เน้น “ศรัทธาญาณสัมปยุต” หรือศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา โดยแบ่งเป็นศรัทธาในการเจริญสมณะที่เกิดจากอนุสสติ 6 ทำให้จิตผ่องใส และศรัทธาในการเจริญวิปัสสนาที่ทำให้เกิดปัญญารู้เท่าทันสภาวะธรรม ซึ่งศรัทธานี้ปรากฏในรูปของสัทธินทรีย์ และศรัทธาพละ อันเป็นองค์ธรรมสำคัญต่อการตรัสรู้และพ้นทุกข์

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Markusen A. (2004) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพในชุมชนต้องอาศัยการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย และการส่งเสริมทุนมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ การรวมกลุ่ม และความเข้าใจศักยภาพของพื้นที่ โดยมีปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผนอย่างเหมาะสม ความเข้าใจทรัพยากรท้องถิ่น และการส่งเสริมความรู้เพื่อเลือกอาชีพอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า จากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ งานวิจัยต่างประเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสัมมปธาน มี 4 คือ การปฏิบัติ ด้านศีลสมาธิ ปัญญาและกาย ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไปมนุษย์มีการกระทำอะไรก็ตามทุกๆ ครั้งก็มักจะมีการปฏิบัติเรื่องสัมมปธาน (ปธาน) 4 เข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อเราทำงานต้องมีสมาธิในการทำงานและเมื่อต้องการแก้ปัญหาที่มีปัญหารวมถึงร่างกายเข้าไปมีส่วนร่วมทุกครั้ง แต่ถ้าทางปฏิบัติธรรมแล้วก็ต้องมี ศีล มีสมาธิ มีปัญญาและมีกาย ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ปฏิบัติธรรมไม่ได้นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์” ผู้วิจัยขอวางข้อเสนอแนะต่างๆ ไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐบาลและหน่วยงานหรือองค์กรเกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนให้มีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสัมมัตถาน 4 สำหรับพุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ เพื่อรักษาภูมิปัญญาบรรพบุรุษไว้ให้ยั่งยืน และเป็นทางเลือกเป็นตัวช่วยในสังคมพุทธศาสนิกชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและความสุขสันต์ของสังคมต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

(1) ควรมีการได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังเพราะหลักสัมมัตถาน 4 เป็นแนวทางพัฒนาจิตใจและชี้ทางสู่ความสำเร็จ ควรมีการจัดอบรม และสอนให้กับประชาชนทั่วไป

(2) ควรมีการรณรงค์ให้ความสำคัญกับหลักสัมมัตถาน 4 และกับหลักธรรมอื่นๆ

(3) ทุกระดับภาคส่วนในสังคมพระสงฆ์ ได้แก่ เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานภาคส่วนต่างๆ ในสังคมชาวบ้านควรศึกษา ส่งเสริมการใช้หลักสัมมัตถาน 4 อย่างจริงจังและควรปรับกิจกรรมประจำวันในการใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกับการใช้หลักสัมมัตถาน 4 อย่างต่อเนื่อง

(2) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของผู้มีอำนาจว่าจักนำหลักธรรมนำชีวิตให้บังเกิดเพื่อสันติสุขของประเทศไทย สังคม และครอบครัว

(3) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการขับเคลื่อนให้ทราบถึงประโยชน์ของหลักสัมมัตถาน 4 อย่างแท้จริงทั้งระดับครอบครัว ในโรงเรียนในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ ฯลฯ

(4) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักธรรมนำชีวิตเริ่มตั้งแต่สังคมปฐมภูมิ คือ ในระดับครอบครัว บ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) อย่างสม่ำเสมอต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้

การวิจัย พบว่า พุทธศาสนิกชนไทยในประเทศนอร์เวย์ควรได้รับการส่งเสริมการพัฒนาตนตามหลักสัมมัตถาน 4 อย่างเป็นระบบตามลำดับของสัทธรรมปฏิรูป คือ ปริยัติ (เรียนรู้) → ปฏิบัติ (ลงมือทำ) → ปฏิเวธ (รู้แจ้งผล)

องค์ความรู้ที่ได้ แบ่งเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่

ปทานปธาน (เพียรละบาป) ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.17$) ซึ่งการละอกุศลธรรมเป็นแนวทางที่สำคัญที่สุดในการแก้ปัญหา

สังวรปธาน (เพียรระวัง) คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.11$) แสดงถึงความตระหนักในการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น

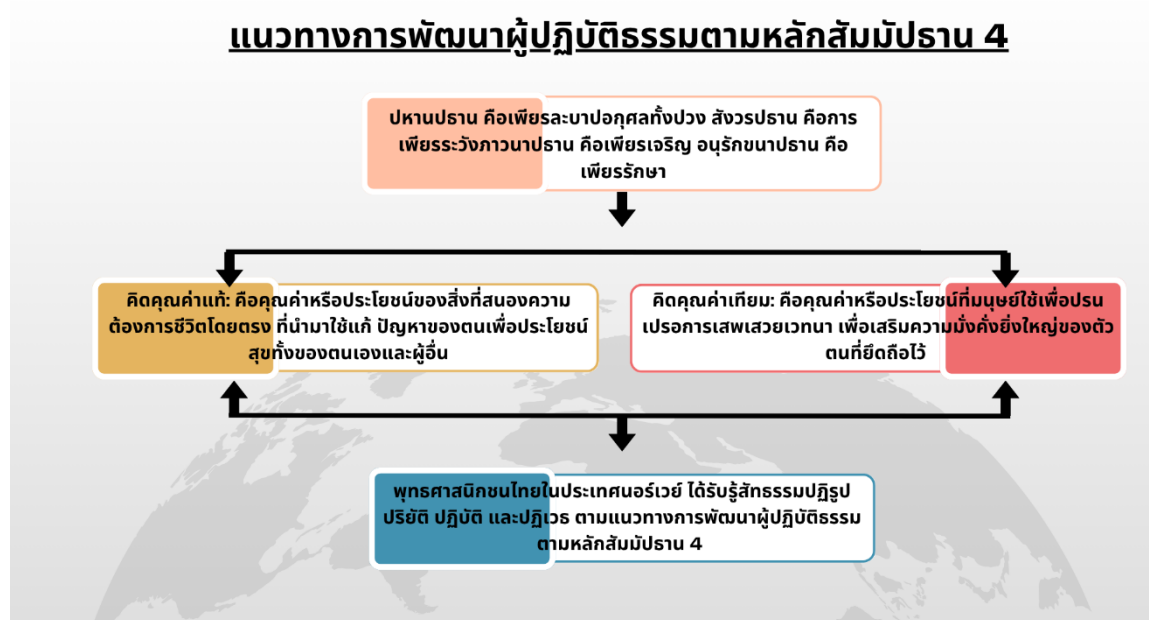
ภาวนापธาน (เพียรเจริญ) คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.08$) สะท้อนถึงความพยายามในการสร้างเสริมกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด

อนุรักษ์นาปธาน (เพียรรักษา) คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.05$) ซึ่งให้เห็นถึงความใส่ใจในการรักษา ฤๅศตรรรมที่เก๑ตขึ้นแล้ว

สรุปแนวคิดสำคัญ: หลั๑สั๑มปธาน 4 เป็นเครื่องมือในการควบคุมตั๑นหาและกิเลส ช่วย ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะต่อการบริโภคและใช้ เทคโนโลยีอย่างรู้คุณค่า ซึ่งจำแนกเป็น

คุณค่าแท้: สมองความจำเป็นของชีวิต เพื่อประโยชน์สุขแท้จริง

คุณค่าเทียม: สมองตั๑นหา ความอยาก ที่ไม่ยั่งยืนและไม่ก่อเกิดประโยชน์ที่แท้จริง โดยมากกว่า 80% ของผู้ปฏิบัติธรรมเข้าใจหลักการนี้ และสามารถปฏิบัติได้ดีขึ้นทุกด้านอย่างเห็นได้ชัด แสดงเป็น Mapping ประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงแนวทางการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสั๑มปธาน 4

บรรณานุกรม

- นางสาวนพรัตน์ พัฒนธัญญา. (2564). การศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาบุคคลเพื่อความเป็นผู้นำตามหลัก พระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2539). พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคมในหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการศั๑น.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2535). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญจันทร์ จนทสาโร (แก้วบุญยงค์). (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ตามหลักไตรสิกขา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2563). การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. เชียงราย: คณะครุศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏเชียงราย.

- พระพุทธรูปนันทน์ บุญเรือง. (2563). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานรินทร์ กลยาณวฑฒโน (อนุรัตน์). (2562). ศึกษาศรัทธาในการเจริญสมณะและวิปัสสนาภาวนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แม่ชีณิชาดา ศรีธัญมร. (2562). ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสมาธิภาวนาสูต. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Markusen A. Markusen A. (2564). Targeting Occupations in Regional and Community Economic Development”, *Journal of the American Planning Association*, 70(3).
- Blatchford E. (2004). Working Together for Community Economic Development in Rural Alaska., *Economic Development Review*. 12(1).

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา Analytical Study of the Philosophy of Wisdom Leadership

กิริติ บุญเจือ

Kirti Bunchua

เมธา หริมเทพาธิป*

Metha Harimtepathip

ชิสา กันยาวิริยะ

Chisa Gunyaviriya

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Doctor of Philosophy Program in Philosophy and Ethics,

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: metha.ha@ssru.ac.th*

วันที่รับบทความ (Received): 8 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 19 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 29 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสาร ตั้งคำถามการวิจัยไว้ว่า “ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาควรเป็นอย่างไร” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำ 2) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญญา และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำ หมายถึง การแสดงความสามารถด้านความคิดริเริ่มที่จะ โน้มน้าวช่วยในการกระตุนองค์กรและใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีไปสู่จุดประสงค์ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ช่วยกันทำให้องค์กร ดำเนินคงอยู่ต่อไปได้ การเป็นผู้นำจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจคนให้กระทำตามมติร่วมระหว่างผู้นำและผู้ตาม 2) มนุษย์ต่างจากสัตว์ พืช และก้อนหินตรงที่มีปัญญาและจิตสำนึก ส่วน สุขภาวะทางปัญญา หมายถึง การเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง เกิดการเชื่อมต่อกับผู้อื่นในทางที่สร้างสรรค์ (กุศล) ก้าวพ้นความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนหรือความเห็นแก่ตัวอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงความสุข ความสงบ ความเป็นอิสระในชีวิต สามารถยอมรับโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ในหลักพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น ปัญญา แปลว่า ความรอบรู้ รู้ชัด รู้ปฏิจักษุสัมปทา รู้ริยสัจ 3) ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา คือ ปรัชญาที่สร้างบุคคลที่มีคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่สามารถสร้างสุขภาวะทางปัญญาให้เกิดมีในตน และแบ่งปัน แก่ผู้อื่น เสียสละ ชับเคลื่อนให้สังคมเกิดสุขภาวะทางปัญญา ช่วยลดความทุกข์หรือขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมอย่างเป็นองค์รวมด้วยพลังสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหาโดยธรรม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางปัญญา, ปรัชญา, ปัญญา

Abstract

This research was a qualitative study based on document analysis. The research question was formulated as: "What should the philosophy of intellectual leadership be?" The objectives of the research were as follows: 1) to study the concept of leadership, 2) to examine the concept of intellect, and 3) to analyze the philosophy of intellectual leadership. The findings of the research revealed that 1) leadership referred to the ability to initiate, influence, and motivate individuals and organizations to achieve common organizational goals, leading to positive changes toward collectively accepted objectives. Effective leadership required both science and art in persuading people to act in accordance with the consensus between the leader and the followers, ensuring the organization's sustainability and continuity. 2) Humans differed from animals, plants, and inanimate objects in that they possessed intellect and consciousness. Intellectual well-being was defined as a deep understanding of oneself, fostering positive and constructive connections with others, transcending egoistic attachments, and attaining happiness, tranquility, and a sense of freedom in life. It involved accepting the world and life as they truly were. In Theravada Buddhist philosophy, "pañña" (wisdom) was interpreted as profound knowledge, clear insight, an understanding of dependent origination (*paticcasamuppada*), and comprehension of the noble truths (*ariya-sacca*). 3) The philosophy of intellectual leadership was a philosophy that cultivated individuals with leadership qualities capable of fostering intellectual well-being within themselves, sharing and contributing to society through altruism, and driving collective intellectual well-being. It aimed at reducing suffering and addressing societal challenges through wisdom, with the ultimate goal of promoting the well-being of the collective. This philosophy emphasized holistic quality-of-life development through creativity power, adaptivity power, collaboration power, and requisitivity power.

Keywords: Philosophy of Wisdom Leadership, Philosophy, Wisdom.

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกำลังคนที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยให้ก้าวเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ (กัญชพร ปานเพชร, 2566) ภาวะผู้นำที่แท้จริงเป็นแนวทางของผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับผู้รับบริการ ผู้ร่วมงาน และองค์กร ตามที่ Joseph Rost ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Leadership for the Twenty First Century* ว่า "...เราต้องการผู้นำที่แท้จริง ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สูงและมุ่งมั่นในการสร้างองค์กรที่ยั่งยืน เราจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีเจตนาที่สะท้อนค่านิยมที่แท้จริงจากภายใน" (Sinclair, et.al., 2010)

ผู้นำ คือ บุคคลที่มีบทบาทในการประสานและนำพาผู้คนให้รวมกัน ไม่ว่าจะในรูปแบบของการอยู่ร่วมกันหรือการทำงานร่วมกัน โดยมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งงาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546) ภาวะผู้นำหมายถึงคุณสมบัติต่างๆ เช่น สติปัญญา ความดีงาม และความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ช่วยในการชักนำและรวมพลังของผู้คนเพื่อเดินไปสู่จุดหมายที่ตั้งงาม ลักษณะสำคัญของผู้นำที่ดีนั้น

ประกอบด้วยการมองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง (พระเมธีวชิรภูษิต, 2557) นอกจากนี้ หลายคนยังมีบทบาทเป็นผู้นำในหลากหลายบริบท เช่น ผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม ผู้นำวัด หรือแม้กระทั่งหัวหน้าครอบครัว ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นการแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำ

“ภาวะผู้นำ” คือ การที่ผู้นำใช้ความรู้ ความสามารถ สติปัญญา หรืออิทธิพลต่างๆ ในการชักนำหรือจูงใจผู้อื่นให้ร่วมกันปฏิบัติงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทฤษฎีภาวะผู้นำที่สำคัญมีอยู่หลายแนวทาง ได้แก่ (1) ทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ ซึ่งวิเคราะห์และจำแนกผู้นำตามคุณสมบัติและลักษณะเฉพาะ (Geier, 1967) (2) ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม ที่เน้นวิถีทางสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้นำ (Robbins, 2003) (3) การศึกษาของมหาวิทยาลัยไอโฮโอ ที่พบว่าพฤติกรรมของผู้นำแบ่งเป็นสองมิติ ได้แก่ การมุ่งเน้นที่คนและการมุ่งเน้นที่งาน (Schriesheim, Cogliser & Neider, 1995) (4) ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ ที่มองความสำคัญของบริบทหรือสถานการณ์เป็นหลักในการศึกษาผู้นำ (Sinclair, et.al., 1995) และ (5) ผู้นำที่เปี่ยมบารมี ซึ่งวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของผู้นำที่แตกต่างจากผู้อื่น (Conger & Kanungo, 1994)

ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานในองค์กร ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของผู้นำ หากองค์กรมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ย่อมสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลในการชักนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานและทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้ แต่หากผู้นำขาดประสิทธิภาพ จะไม่สามารถสร้างอิทธิพลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ซึ่งอาจทำลายขวัญและกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งผลให้การดำเนินงานในองค์กรล้มเหลว (ณิธดา เวชญาลักษณ์, 2560)

ผู้นำที่มีสมรรถนะภาวะต่ำ มักพยายามแสดงความสามารถของตนโดยลำพัง ขณะที่ผู้นำที่มีสมรรถนะภาวะปานกลางจะเน้นใช้กำลังและความสามารถของบุคคลอื่นเป็นหลัก ส่วนผู้นำที่มีสมรรถนะภาวะสูงจะบริหารงานโดยอาศัยสติปัญญาของผู้อื่นเป็นหลักในการตัดสินใจ เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ผู้นำควรเรียกประชุมคณะทำงานเพื่อรับฟังความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน หากไม่ดำเนินการดังกล่าว อาจทำให้การตัดสินใจล่าช้าและไม่เด็ดขาด ส่งผลให้พันธกิจขององค์กรไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้ (พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภาทวิโส, 2566)

ในยุควิถีใหม่ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการนำพาองค์กรให้ผ่านพ้นวิกฤติที่เกิดขึ้นท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่แปรปรวน การปรับตัวและความสามารถในการนำองค์กรไปในทิศทางที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้บริหาร ผู้นำจำเป็นต้องประยุกต์ใช้แนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลที่ดีต่อองค์กร (พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ), 2565)

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง (Moderate Postmodern Philosophy) ส่งเสริมด้านวิชาการทางปรัชญาทั้งในส่วนของปรัชญาบริสุทธิ์ (Pure Philosophy) และปรัชญาประยุกต์ (Applied Philosophy) จึงมีลักษณะเป็นสารัตถะนิยมที่ใช้ปัญญาในการขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา เพื่อให้เป็นผู้นำทางความคิดที่ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชีวิตและสังคม โดยเฉพาะปัญหาทางปรัชญา และการจะเป็นผู้นำทางปัญญาได้นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติเพื่อสร้างภาวะผู้นำทางปัญญาให้เกิดขึ้น และเข้าใจลึกซึ้งถึงระดับขั้นปรัชญา เพราะหากนักศึกษาสามารถพัฒนา

ตนเองให้มีภาวะผู้นำทางปัญญาจะได้รับความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น ศรัทธาจากบุคลากรในองค์กร เป็นผู้มีความรู้จักริเคราะห์แยกแยะ เข้าใจเหตุและผล รู้จักประเมินค่าแล้วเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีความสุขร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจดำเนินการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา” เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อตอบโจทย์ได้ว่า ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาเป็นอย่างไร โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปคิดและออกแบบกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมวิชาที่เกี่ยวข้องสำหรับสร้างภาวะผู้นำทางปัญญาให้เกิดแก่ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างแนวคิดด้านภาวะผู้นำ ปัญญา และจริยศาสตร์ โดยมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้:

- 1) แนวคิดด้านภาวะผู้นำ ศึกษาจากทฤษฎีภาวะผู้นำต่างๆ เช่น ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Leadership), ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership)
- 2) แนวคิดด้านปัญญา อ้างอิงจากแนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับปัญญา ได้แก่ แนวคิดสุขภาวะทางปัญญา (Intellectual Well-being) ที่เน้นการตระหนักรู้และการพัฒนาเชิงลึก
- 3) แนวคิดด้านจริยศาสตร์ ศึกษาหลักการด้านจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ รวมถึงจริยศาสตร์อรรถประโยชน์ (Utilitarian Ethics) และจริยศาสตร์คุณธรรม (Virtue Ethics) เพื่อกำหนดแนวทางสำหรับผู้นำที่มีปัญญาและจริยธรรม

กรอบแนวคิดนี้เน้นให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำและปัญญา โดยผู้นำทางปัญญาจะต้องมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ มีจริยธรรมที่มั่นคง และสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญญา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์เชิงปรัชญาประยุกต์ ได้แก่ การวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา หลังจากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2. ขอบเขตด้านเวลา

ตุลาคม 2567 - กันยายน 2567

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปรัชญา ด้วยแนวทางการตีความ ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของ อรรถปริวรรต (Hermeneutic) อรรถปริวรรตเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยทฤษฎีและกระบวนการตีความแนวคิด ข้อความ และปรากฏการณ์ทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำอรรถปริวรรต

มาใช้เป็นกระบวนการ วิเคราะห์ ตีความ และสร้างความหมาย โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจแนวคิดทางปรัชญาเชิงลึกผ่านการพินิจพิเคราะห์เนื้อหาทางวิชาการอย่างเป็นระบบ

สรุปผลการวิจัย

ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา หมายถึง ปรัชญาที่สร้างบุคคลที่มีคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่สามารถสร้างสุขภาวะทางปัญญาให้เกิดมีในตน และแบ่งปัน เกื้อกูล เสียสละ ขับเคลื่อนให้สังคมเกิดสุขภาวะทางปัญญา ช่วยลดความทุกข์หรือขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมอย่างเป็นองค์รวมด้วยพลังสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหาโดยธรรม

ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาเป็นการผสมผสานระหว่างปัญญาและจริยธรรมในการนำองค์กรหรือสังคมไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืน ผู้นำทางปัญญาต้องมีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ มีจริยธรรมที่มั่นคง และสามารถนำความรู้นั้นไปสู่อำนาจปฏิบัติที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม องค์ประกอบสำคัญของปรัชญานี้รวมถึงการใช้ปัญญา จริยธรรม การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การปรับตัว การแก้ปัญหา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พื้นฐานของปรัชญานี้อยู่ที่การผสมผสานความรอบรู้และคุณธรรม การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ การแสวงหาความจริง การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีวิสัยทัศน์ที่ยั่งยืน ผู้นำที่ยึดถือปรัชญานี้ต้องสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม และมีความสามารถในการปรับตัวและสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและสังคม ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญามีความสำคัญในการส่งเสริมการตัดสินใจที่มีคุณภาพ การพัฒนาและรักษาความยั่งยืนขององค์กร การเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา การเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรม และการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การนำปรัชญานี้มาใช้สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกทั้งในระดับส่วนตัว องค์กร และสังคม การเผยแพร่ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาควรทำผ่านการจัดสัมมนา การใช้สื่อดิจิทัล และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้ปรัชญานี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาตนเอง การสร้างองค์กรที่ยั่งยืน และการส่งเสริมสังคมที่มีคุณธรรมและความยั่งยืน ผู้นำที่ใช้ปรัชญานี้จะสามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่ครอบคลุมและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นในทุกระดับของสังคม ดังนั้น ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาจึงเป็นแนวคิดที่มีความลึกซึ้งและครอบคลุมซึ่งเน้นการใช้ปัญญาและจริยธรรมในการบริหารจัดการและการพัฒนาทั้งตนเอง องค์กร และสังคม การนำปรัชญานี้มาใช้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความสำเร็จในระดับส่วนตัวหรือองค์กร แต่ยังสามารถนำพาสังคมไปสู่ความยั่งยืนและความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา สามารถอภิปรายผลได้ว่า ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาเน้นความสำคัญของการผสมผสานระหว่างปัญญาและจริยธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำที่ดีไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้และความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ แต่ยังต้องมีจริยธรรมที่มั่นคงเพื่อให้การตัดสินใจและการดำเนินการมีความเป็นธรรมและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม การวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา ประกอบด้วย การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การปรับตัวและการแก้ปัญหา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาอิงจากพื้นฐานปรัชญาที่สำคัญ ได้แก่ การผสมผสานความรอบรู้และคุณธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญามีความสำคัญในการส่งเสริมการ

ตัดสินใจที่มีคุณภาพ การพัฒนาและรักษาความยั่งยืนขององค์กร และการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา การเผยแพร่และการประยุกต์ใช้ปรัชญานี้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การสัมมนา การใช้สื่อดิจิทัล และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา สามารถนำไปสู่การพัฒนาตนเอง การสร้างองค์กรที่ยั่งยืน และการส่งเสริมสังคมที่มีคุณธรรมและความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Yong et al. (2011) ได้ศึกษาผลกระทบของโปรแกรมการฝึกอบรมด้านจิตวิญญาณต่อสุขภาวะทางปัญญา (Spiritual Well-Being) และความผาสุกทางจิตสังคมของผู้จัดการพยาบาลในโรงพยาบาลประเทศเกาหลี โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินผลกระทบของโปรแกรมนี้อต่อสุขภาวะทางปัญญา ความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ (Spiritual Integrity) การปฏิบัติของภาวะผู้นำ (Leadership Practice) ความพึงพอใจในการทำงาน และภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้จัดการพยาบาลระดับกลางในโรงพยาบาล การวิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างพยาบาลออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองจำนวน 24 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 27 คน โดยกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมด้านจิตวิญญาณเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าหลังการฝึกอบรม กลุ่มทดลองมีการพัฒนาสุขภาวะทางปัญญา ความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ และการปฏิบัติภาวะผู้นำในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งมีภาวะหมดไฟในการทำงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม

Hsiao et al. (2012) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของโปรแกรมการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณ (Spiritual Learning Program : SLP) ต่อการปรับปรุงสุขภาวะทางปัญญาและการลดความเครียดในการปฏิบัติงานทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลของโปรแกรม SLP ที่มีต่อการรับรู้สุขภาวะทางปัญญาและความเครียดจากการปฏิบัติงานทางคลินิกในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลจากวิทยาลัยพยาบาลทางตอนเหนือของไต้หวัน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 39 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน โปรแกรม SLP ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยอิงจาก 3 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) โปรแกรม SLP มีพื้นฐานจากทฤษฎีการเผชิญความเครียดที่พัฒนาโดย Lazarus & Folkman (1984) 2) โปรแกรม SLP ใช้กลยุทธ์การส่งเสริมจิตวิญญาณ ซึ่งได้รับการกล่าวถึงในงานวิจัยก่อนหน้าโดย Hsiao et al. (2009) เช่น การเพิ่มทรัพยากรสนับสนุนทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์ที่สำคัญ การมีส่วนร่วมในองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร การขยายประสบการณ์ชีวิต การเพิ่มความหวัง และการปรับโครงสร้างคุณค่าของความศรัทธา 3) โปรแกรม SLP ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมจากความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ เพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาและแนวทางที่สามารถปรับปรุงสุขภาวะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลได้ โปรแกรม SLP ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการแนะนำเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางจิตวิญญาณส่วนบุคคลและความหมายของจิตวิญญาณ ส่วนที่สอง เน้นการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดการความเครียด การสร้างความสัมพันธ์ การขอบคุณผู้อื่น การสำรวจคุณค่าของตนเอง และการมีชีวิตที่มีความหมาย กลยุทธ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมในโปรแกรมนี้นี้ประกอบด้วย 1) การบรรยายเพื่อแนะนำความรู้เกี่ยวกับจิตวิญญาณ 2) การถามคำถามที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสำรวจจิตวิญญาณของตนเอง 3) การอภิปรายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมแบ่งปันและฟังประสบการณ์ทางจิตวิญญาณจากผู้อื่น 4) การฝึกปฏิบัติ เช่น การทำสมาธิ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรม SLP ส่งผลให้คะแนนสุขภาวะทางปัญญาของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ กลุ่มทดลองยังมีคะแนนความเครียดในการปฏิบัติงานทางคลินิกลดลงและมีคะแนนการปฏิบัติทางคลินิกขั้นสุดท้ายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับแนวคิดของ วรินทร์ตา จันทวิเมือง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของโปรแกรมการสร้างเสริม

สุขภาพจิตจิตวิญญาณต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาล” มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลของโปรแกรมนี้ต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล โดยมีรายละเอียดการวิจัยดังนี้ การวิจัยประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา จำนวน 80 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ โปรแกรมการเสริมสร้างสุขภาพจิตจิตวิญญาณ และแบบวัดสุขภาวะทางจิตวิญญาณ โดยโปรแกรมนี้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดสุขภาวะทางจิตวิญญาณของวรวรรณ จันทวิเมือง และคณะ (2561) และครอบคลุม 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การรับรู้คุณค่า ความหมาย และเป้าหมายของชีวิต คือ การเข้าใจและการตระหนักถึงคุณค่าและความหมายของชีวิต 2) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการเข้าใจบริบทของสิ่งแวดล้อม 3) ความเชื่อศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา คือ การปฏิบัติตามหลักศาสนาและการมีศรัทธา 4) การมีจิตขั้นสูง คือ การพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น 5) ความพึงพอใจในชีวิต คือ ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเสริมสร้างสุขภาพจิตจิตวิญญาณมีผลบวกต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล ช่วยเพิ่มความเข้าใจและพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะจิตวิญญาณ รัตติกรณ์ จงวิศาล และอิสระ บุญญะฤทธิ์ (2559) เรื่อง “การพัฒนาจิตวิญญาณและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย” มุ่งศึกษาและเสนอแนวทางใหม่ในการพัฒนาจิตวิญญาณและจริยธรรมในบริบทของนิสิตนักศึกษา โดยผลการวิจัยได้เสนอหลักสูตรการพัฒนาที่ประกอบด้วย 4 โมดูลหลัก ดังนี้ 1) การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและการพัฒนาการเห็นคุณค่าของผู้อื่น คือ มุ่งเน้นการช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความมั่นใจและความเคารพซึ่งกันและกัน 2) การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น คือ การส่งเสริมการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม เช่น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การฟังและการเข้าใจผู้อื่น 3) การพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม คือ การส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบทั้งในระดับบุคคลและต่อสังคม รวมถึงการมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม 4) การวางแผนการพัฒนาจิตวิญญาณและจริยธรรมของตนเองและการติดตามผล คือ การวางแผนและติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาจิตวิญญาณและจริยธรรมของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาจิตวิญญาณและจริยธรรมช่วยเพิ่มความสามารถในด้านต่างๆ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วรินทร์ลดา จันทวิเมือง และคณะ (2561) เรื่อง “ผลของโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษาต่อสุขภาวะจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษาต่อสุขภาวะจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล ผ่านการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีการดำเนินการดังนี้ การวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลจากวิทยาลัยพยาบาล 2 แห่งในภาคใต้ กลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) โปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา (จากแนวคิด “หลักจิตตปัญญา 7”) 2) แบบวัดสุขภาวะจิตวิญญาณ โปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นปรับพื้นฐาน ใช้กิจกรรม “รู้จักเขารู้จักเรา” เพื่อสร้างความเข้าใจและการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม 2) ขั้นเตรียมความพร้อมใช้กิจกรรม “ผ่อนพักตระหนักรู้” เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกผ่อนคลายและเตรียมตัวสำหรับการศึกษา 3) ขั้นตอนการใช้กิจกรรม “สุนทรียสนทนา” ซึ่งเป็นการสนทนาอย่างลึกซึ้งเพื่อพัฒนาการรับรู้และความเข้าใจ 4) ขั้นสรุปใช้กิจกรรม “สะท้อนคิด” เพื่อการประเมินผลและสะท้อนความเข้าใจที่ได้จากโปรแกรม ผลการวิจัย

พบว่า หลังการทดลอง, กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสุขภาวะจิตวิญญาณสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษามีผลบวกต่อสุขภาวะจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล ช่วยให้พวกเขามีความรู้สึกที่ดีขึ้นเกี่ยวกับสุขภาวะจิตวิญญาณและการตระหนักรู้ในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา” นี้ มีแนวคิดที่น่าสนใจที่สามารถนำไปสร้างภาวะผู้นำทางปัญญาให้แก่องค์กรต่างๆ ได้

ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ต้องการนำเสนอนี้ จึงได้แก่การนำเอาความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ไปขยายผลด้วยการสร้างหลักสูตรระยะสั้นนำร่อง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนใน 2 ส่วน คือ ส่วนของการอบรมผู้นำ และผู้นำระดับสูง โดยเสนอให้หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา นำเอาข้อมูลการวิจัยไปออกแบบหลักสูตรระยะสั้นผู้นำระดับสูง ส่วนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา นำเอาข้อมูลการวิจัยไปออกแบบหลักสูตรระยะสั้นผู้นำระดับองค์กร เพื่อให้เกิดแผนบริหารธุรกิจหลักสูตรประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ตามนโยบายของทางมหาวิทยาลัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา” ในครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตีความเพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่ว่า “ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญาควรเป็นอย่างไร” ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงลึกที่มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญญา และวิเคราะห์เชิงปรัชญาประยุกต์ ได้แก่ การวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำทางปัญญา เพื่อให้เกิดการต่อยอดงานวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำ IDG
- 2) ศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 3) ศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม

บรรณานุกรม

- กัญชพร ปานเพชร. (2566). ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักขรรวาสธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 (ชีวิตวิถีใหม่). *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 15(43): 214-221.
- ณิศา เวชญาติลักษณ์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการบริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวโส). (2557). ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการขับเคลื่อนพัฒนา. *วารสารวิชาการธรรมทรรค*, 14(1): 109-112.
- พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ). (2563). สัมปยุตธรรม 7 : การบริหารงานบุคคล. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 6(1): 1-14.
- พระปลัดพิพัฒน์พงษ์ ภัททวโส. (2566). ผู้นำที่พึงประสงค์ในยุควิถีใหม่. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(1): 128-139.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล และอิสระ บุญญะฤทธิ์. (2559). การพัฒนาจิตวิญญาณและจริยธรรมของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย. *รายงานการวิจัย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)*
- วรินทร์ลดา จันทวีเมือง, กาญจน์สุนภัส บาลทิพย์, และอุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ. (2561). ผลของโปรแกรม จิตตปัญญาศึกษาต่อสุขภาวะจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, 19(37): 84-102.*
- วรินทร์ลดา จันทวีเมือง, สกฤตลา แซ่เตียว, และ วิกานดา หมัดอะดัม. (2564). ผลของโปรแกรมการสร้าง เสริมสุขภาพจิตจิตวิญญาณ ต่อสุขภาวะทางจิตวิญญาณในนักศึกษาพยาบาล. *วารสารวิชาการ ศรีปทุม ชลบุรี, 17(3): 66-78.*
- Conger, J.A., & Kanungo, R. N. (1994). Charismatic Leadership in Organizations: Perceived Behavioral Attributes and Their Measurement. *Journal of Organizational Behavior, 15: 439-452.*
- Geier, J.G. (1967). A trait approach to the study of leadership in small groups. *Journal of Communication, 17(4): 316-323.*
- Hersey, P., Blanchard, K. H., & Johnson, D. E. (2001). *Management of Organizational Behavior: Leading Human Resources* (8th ed.). Prentice Hall.
- Hsiao, C., Mohan, S., Kalahar, B. K., & Williams, L. D. (2009). *Peeling the onion: Ribosomes are ancient molecular fossils. Molecular Biology and Evolution, 26(11): 2415-2425.*
- Hsiao, Y.C., Chiang, H. Y., Lee, H. C., & Chen, S. H. (2012). *The effects of a spiritual learning program on improving spiritual health and clinical practice stress among nursing students. The Journal of Nursing Research: JNR, 20(4): 281-290.*
- Lazarus, R.S., & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. Springer Publishing Company.
- Robbins, S.P. (2003). *Organizational behavior* (10th ed.). Pearson Education.
- Schriesheim, C.A., Coglisier, C. C., & Neider, L. L. (1995). Is it "trustworthy"? A multiple levels-of-analysis reexamination of an Ohio State leadership study, with implications for future research. *The Leadership Quarterly, 6(2): 111-145.*
- Sinclair, S.J., et al. (2010). "Psychometric properties of the Rosenberg Self-Esteem Scale: overall and across demographic groups living within the United States." *Evaluation & the Health Professions, 33(1): 56-80.*
- Yong, J., Kim, J., Park, J., Seo, I., & Swinton, J. (2011). Effects of a spirituality training program on the spiritual and psychosocial well-being of hospital middle manager nurses in Korea. *The Journal of Continuing Education in Nursing, 42(6): 280-288.*

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

An Analysis of Factors Affecting the Knowledge Management of Students
at Thailand National Sports University, Bangkok Campus

ขวัญเกล้า ศรีโสภะ*

Kwanklao Srisopha

สาขาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

English, Faculty of Liberal of Arts,

Thailand National Sports University, Chon Buri Campus

ธนริศย์ ธนัยอุดมพัฒน์

Thanarit Thanaiudompat

สาขาการจัดการการกีฬา การท่องเที่ยวและนันทนาการ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

Sports, Tourism and Recreation management,

Faculty of Liberal of Arts, Thailand National Sports University,

Chon Buri Campus

สุกัญญา ฤทธิงาม

Sukanya Ritngam

สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

Physical Education, Faculty of Education,

Thailand National Sports University, Bangkok Campus

Corresponding author, e-mail: ajkwan.s@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 3 มีนาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 14 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 21 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การจัดการความรู้ซึ่งถือว่าเป็นทักษะสำคัญที่จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนบรรลุตาม
วิสัยทัศน์ที่มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ ได้กำหนดขึ้น เพราะการจัดการความรู้เป็น
รูปแบบหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหาในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยเฉพาะทักษะในการแก้ปัญหาของผู้เรียน
ที่ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน ประกอบด้วยนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิทยาเขตกรุงเทพ โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการเชิงถดถอย

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทั้งหมดส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ โดยปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจแนวคิดมีค่าอิทธิพลมากที่สุด ($\beta = 0.128$, $p < 0.05$) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\beta = 0.010$, $p < 0.05$) และปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.018$, $p < 0.05$) โดยมีค่าอิทธิพลรวมที่ระดับค่าอิทธิพลที่ 0.82 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติสามารถนำเครื่องมือ หรือข้อมูลที่ได้จากการวิจัย เช่น แบบวัดการจัดการความรู้ไปใช้ในการศึกษาทักษะการจัดการความรู้ของนักศึกษาในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยอื่นๆ หรือใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในการพัฒนาทักษะการจัดการความรู้ของนักศึกษาในอนาคตได้

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การจัดการความรู้

Abstract

Knowledge management is considered an important skill that will result in the achievement of students according to the vision of Thailand National Sports University, Bangkok Campus. Because knowledge management is a form used to solve problems in increasing the achievement of students, especially problem-solving skills of students who have not yet reached the specified criteria. This research focuses on studying to find the factors that affect the knowledge management of Thailand National Sports University, Bangkok Campus to be more effective. This research aims to study the factors that affect the knowledge management of students of Thailand National Sports University, Bangkok Campus. The sample group used in the research is 400 people, consisting of students of Thailand National Sports University, Bangkok Campus. The research instrument was a questionnaire. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation and regression equation analysis.

The findings revealed that all factors affect the knowledge management of students of Thailand National Sports University, Bangkok Campus. The factor of knowledge and understanding of concepts had the highest value ($\beta = 0.128$, $p < 0.05$), followed by organizational culture factor ($\beta = 0.010$, $p < 0.05$) and information technology factor ($\beta = 0.018$, $p < 0.05$), with a total influence value at the influence level of 0.82, which is statistically significant at the 0.05 level. Thailand National Sports University, Bangkok Campus can use the tools or data obtained from the research, such as the knowledge management measurement form, to study the knowledge management skills of students in other colleges or universities, or use the data obtained from the research to develop the knowledge management skills of students in the future.

Keywords: organizational culture, information technology, knowledge management.

บทนำ

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้องค์กรค้นหา เลือกรวบรวม เผยแพร่และถ่ายโอนสารสนเทศที่สำคัญและความรู้ความชำนาญที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมภายในองค์กร เช่น การแก้ปัญหา การวางแผนกลยุทธ์ และการตัดสินใจ และการจัดการความรู้ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของสถานศึกษาเช่นกันเพราะจะช่วยให้สามารถนำเอาข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่มาจัดระบบและพัฒนาเป็นองค์ความรู้เพื่อพัฒนาปัญญาของผู้เรียน การจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้ที่เรียนจากการปฏิบัติเป็นตัวนำเพราะทำให้เกิดประสบการณ์และวิธีการทำงานที่ดีการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิต เน้นวิธีการหาคำตอบมากกว่าคำตอบ เน้นทักษะในการเรียนมากกว่าสิ่งที่เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่มีความพร้อมในด้านองค์ความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะทางกายและจิตใจ ทั้งส่วนที่เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ เชิงสากล ซึ่งทักษะที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ ก็คือความสามารถในการจัดการ เป็นทักษะที่จะทำให้ผู้เรียนเพราะเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต เป็นส่วนช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอนและผ่านพ้นไปได้ด้วยดี โดยเมื่อประสบกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตก็จะสามารถเลือกใช้ความรู้ หรือสามารถแสวงหาความรู้เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (Von Krogh et al., 2000)

องค์กรในปัจจุบันนี้ เผชิญความท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์จากเศรษฐกิจที่เน้นด้านอุตสาหกรรม เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ ความท้าทายเหล่านี้ ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและข้อจำกัดต่อการดำเนินงานขององค์กร ส่งผลให้ปัจจัยที่เคยส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรเปลี่ยนไป วิธีการดำเนินงานแบบเก่าและโครงสร้างแบบเก่าไม่สามารถนำไปแก้ปัญหาใหม่ได้ ดังนั้น ความสามารถขององค์กรในอนาคต ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างความได้เปรียบขึ้นมาใหม่ให้รวดเร็ว比别人 และรวดเร็วกว่าการสูญเสียของความได้เปรียบเดิม การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสถาบันอุดมศึกษา ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิชาการ การบริหารบุคคล และทรัพยากร และต้องเน้นการสร้างองค์ความรู้ (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2546: 13) สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้จ้างงาน การที่สถาบันอุดมศึกษาจะผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายและปรัชญาของแต่ละสถาบันนั้น ต้องอาศัยปัจจัยและกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ ผู้บริหาร หลักสูตร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และองค์ประกอบที่สำคัญของสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานั้น นั่นคือผู้เรียนซึ่งถือเป็นผลผลิตหลักของพันธกิจของสถานศึกษาจากการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในปี 2551 ที่ผ่านมา พบว่ามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนมากมาย ได้แก่ ต้นทุนนักศึกษาที่เข้ามาคุณภาพต่ำ มีฐานความรู้ต่ำ/ขาดความสนใจในการเรียน มีหลักสูตรใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ผู้เรียนเกิดความไม่มั่นใจว่าจะยั่งยืน ระบบการวัดผล เช่น เกรด E ไม่นำมาคิดค่าเฉลี่ย มองว่าไม่แฟร์นัก นักศึกษาจึงขาดความสนใจ ปัญหาการสอน พนักงานมหาวิทยาลัยสอนมาก เพราะต้องสอนวันเสาร์และอาทิตย์ด้วยเป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่กับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนนั้น สรุปใจความได้ว่า นักศึกษาต้องการให้จัดการเรียนการสอนที่เน้น การปฏิบัติจริง ซึ่งบางรายวิชาจัดให้ได้อย่างเต็มที่ ต้องการให้อำนวยความสะดวกในเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น (จักรพรรดิ วัฒนา, 2550)

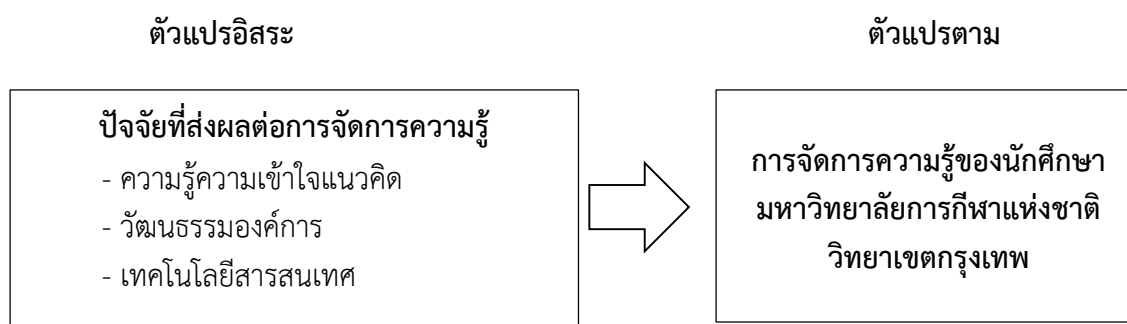
ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ จึงได้ศึกษาทักษะการจัดการความรู้ ซึ่งถือว่าเป็นทักษะสำคัญที่จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพได้กำหนดขึ้น จากปัญหาที่กล่าวมา มีวิธีแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี โดยหนึ่งในนั้น คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management-KM) เพราะการจัดการความรู้เป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหาในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยเฉพาะทักษะในการแก้ปัญหาของผู้เรียนที่ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดการจัดการความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการของการสร้างคุณค่าจากทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ขององค์กร คือ ทักษะปัญญา รวมทั้งทุนมนุษย์ ทุนทางโครงสร้าง และทุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล Cordeiro, et al. (2024) การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่มีการนำเอาความรู้มาใช้ในการพัฒนาองค์การ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ (define) โดยการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การมากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้ 2) การสร้างความรู้ (create) โดยผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดขึ้นทั้งก่อนลงมือทำงาน ระหว่างการทำงาน และสรุปประมวลประสบการณ์ หลังจากการทำงาน โดยจัดทำขึ้นในรูปแบบเอกสาร เช่น บทความ คู่มือ ตำรา เอกสาร คำสอน หลักสูตร รายงานวิจัยในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ความรู้ เช่น ซอฟต์แวร์ สื่อและอุปกรณ์ และในรูปแบบของกระบวนการ เช่น การระดมสมอง (brain storming) การอภิปราย (discussion) 3) การเสาะหาและยึดกุมความรู้ (capture) เป็นการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่กระจัดกระจาย หรือแฝงอยู่ตามที่ต่างๆ มาใช้ประโยชน์และดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะ และความชำนาญ ซึ่งมีกระบวนการ

ในการเสาะหาและยึดกุมความรู้ 4) การกลั่นกรอง (distill) มีการกลั่นกรองและจัดระบบระเบียบของความรู้ทั้งในแง่ของ การจัดทำระบบสารความรู้ การประมวลความรู้ ได้แก่ การเลือก และคัดสรรความรู้ การปรับปรุงแก้ไขความรู้ ได้แก่ การสำรวจความคิดเห็นของพนักงาน การตรวจสอบความรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ การเก็บรักษา โดยเก็บไว้ในฐานความรู้ แพ้มความรู้ และเก็บไว้ในตัวบุคคล คือ ผู้บริหาร/ผู้เชี่ยวชาญ 5) การแลกเปลี่ยนความรู้ (sharing) มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น การระดมความคิด การทำงานเป็นทีม การให้คำปรึกษา การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ และถ่ายทอด เช่น การพิมพ์เผยแพร่ การบรรยาย การสาธิต การประชุม การอบรมสัมมนา การฝึกทักษะ 6) การใช้ความรู้ (use) เป็นการให้พนักงานได้มีการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรมาใช้ในรูปแบบต่างๆ (ทิตนา แชนมณี, 2552)

แนวคิดของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้

Ratna, et al. (2024) การที่องค์กรจะนำหลักการบริหารจัดการความรู้มาใช้ได้อย่างประสบความสำเร็จนั้นนอกจากจะดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้แล้ว องค์กรต้องคำนึงปัจจัยที่จะสนับสนุนการจัดการความรู้ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากมายต่อการจัดการความรู้ที่นำมาใช้ในองค์กร ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้ประกอบด้วย 5 ประการสำคัญ (Sumbal, et al., 2024) ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ การจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารจะต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการความรู้เพื่อจะสามารถสื่อสารและผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในองค์กรนอกเหนือจากการสนับสนุนจากผู้บริหารแล้ว ปัจจัยหลักที่ช่วยให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จในการจัดการความรู้ได้ กล่าวคือ ทิศทางและกลยุทธ์ที่ชัดเจนของการจัดการความรู้เพื่อที่จะนำเอาเป้าหมายของการจัดการความรู้มากำหนดเป็นแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ (2) วัฒนธรรมองค์กร สิ่งที่ช่วยให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จในการจัดการความรู้ได้กล่าวคือ วัฒนธรรมของการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคลภายในองค์กร บางองค์กรพบว่า บุคลากรภายในไม่ยอมที่จะและเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพราะกลัวว่าตัวเองจะหมดความสำคัญไป สิ่งเหล่านี้จะเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่กีดขวางแบ่งปันความรู้ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาอัน ดังนั้น องค์กรจะต้องทำความเข้าใจถึงอุปสรรคต่างๆ พยายามหาวิธีการที่จะกำจัดอุปสรรคต่างๆ เหล่านั้นออกไป โดยการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลง (3) เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านการจัดการความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะระบบ Internet และระบบ Intranet ช่วยให้การแลกเปลี่ยนความรู้สามารถทำได้ง่ายขึ้น รวมทั้งระบบฐานข้อมูลพื้นฐาน และ Knowledge Portal ที่มีความทันสมัยจะมีส่วนช่วยให้การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยภาพรวมแล้วเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการช่วยให้คนสามารถค้นหาความรู้ ดึงเอาความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดเก็บเป็นระเบียบ อย่างไรก็ตาม การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรจะต้องมีความมั่นใจว่าระบบเทคโนโลยีนั้นสามารถเชื่อมต่อหรือบูรณาการเข้ากับระบบเดิมที่มีอยู่และใช้ได้ง่าย ทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้เกิดได้รวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น (Cordeiro, et al., 2024)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแบ่งตามสัดส่วนของนักศึกษา 3 คณะ คือ

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน 150 คน คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 100 คน และคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 150 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Yamane (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545: 26) ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยมีดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ทำการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาข้อมูล เอกสารและงานวิจัยต่างๆ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)

1.2 นำเสนอที่ปรึกษาโครงการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ พิจารณาและแก้ไข เพื่อให้เนื้อหาในแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (Content validity) ชัดเจนและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือ นั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะตรงตามกลุ่ม เป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อทดสอบความเข้าใจคำถามกลุ่มตัวอย่าง และการสื่อความหมายของแต่ละคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้ต่อกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด

2.2 เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามที่กำหนดไว้แล้ว ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด ตรวจให้คะแนนและลงรหัสข้อมูลในแต่ละส่วนของแบบสอบถามทั้งหมดบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยสามารถวิเคราะห์แบบสอบถามได้ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และระดับชั้นปีการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงข้อมูลตารางแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้การพยากรณ์ตัวแปรตามด้วยค่าความสัมพันธ์ ซึ่งเรียกว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (regression coefficient) เพื่อศึกษาความมีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเส้นตรงแบบง่าย (simple linear regression analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 218 คน ร้อย 54.36 รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน 182 คน ร้อยละ 45.64 ตามลำดับ ระดับชั้นปีการศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 120 คน ร้อยละ 30 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 108 คน ร้อยละ 27 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 95 คน ร้อยละ 23.75 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 77 คน ร้อยละ 19.25

ผลการทดสอบสมมติฐาน

H1 ความรู้ความเข้าใจแนวคิดส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

H2 วัฒนธรรมองค์การส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

H3 เทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความรู้ความเข้าใจแนวคิด วัฒนธรรมองค์การ และเทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้	การจัดการความรู้		
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจแนวคิด	.736	.000	ค่อนข้างสูง
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ	.767	.000	ค่อนข้างสูง
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	.763	.000	ค่อนข้างสูง

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่าปัจจัยทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านการจัดการความรู้รวมมีค่านัยสำคัญเท่ากับ .000 โดยปัจจัยความรู้ความเข้าใจแนวคิด วัฒนธรรมองค์การและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าระดับสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเส้นตรงแบบง่าย (simple linear regression analysis) ของตัวแปรปัจจัยความรู้ความเข้าใจแนวคิด วัฒนธรรมองค์การและเทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้	การจัดการความรู้				
	b	SE b	Beta	t	Sig.
ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจแนวคิด	.128	.060	.132	2.098	.035
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ	.010	.073	.010	.139	.890
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	.018	.071	.019	.258	.797
ค่าคงที่ (constant) = .311					
$R = .925$ $R^2 = .855$ $R^2_{adj} = .844$ $F = 75.515$ $p\text{-value} < .000$					

จากตารางที่ 2 การศึกษาปัจจัยความรู้ความเข้าใจแนวคิด วัฒนธรรมองค์การและเทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ พบว่ามี

ตัวแปรปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจแนวคิด วัฒนธรรมองค์การและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ร่วมกันทำนาย ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \text{ value} < 0.001$) ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายการผันแปรการจัดการความรู้ได้ร้อยละ 85.5 ($R^2 = 0.855$)

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

(การจัดการความรู้) = $.311 + 0.128$ (ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจแนวคิด) + $.010$ (ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ) + $.018$ (ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ ที่ประกอบด้วยปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลเชิงบวกต่อการจัดการความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ ซึ่งสอดคล้องกับ ตามแนวคิดการจัดการความรู้ ความรู้ความเข้าใจแนวคิดถือเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการจัดการความรู้ ทำให้บุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงการเรียนรู้ภายในองค์การ และการจัดการความรู้ รวมถึงขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในองค์การได้อย่างแท้จริง (Liu, et al., 2024)

Cordeiro, et al. (2024) ตามแนวคิดการจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์การถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จในหน่วยงาน เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นภายในองค์การบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่จะมีพฤติกรรมการแสดงออกเป็นไปอย่างชัดเจน สามารถจับต้องได้ และสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในวัฒนธรรมเป็นระบบคุณค่า และความเชื่อ ค่านิยมร่วมกันของหน่วยงาน ถือเป็น การกำหนดพฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงานนั้นๆ นำมาสู่การปรับตัวที่มีต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ

ในปัจจุบันหนึ่งในอีกเครื่องมือสนับสนุนการจัดการความรู้ภายในองค์การภาครัฐนั้นคือ เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทอย่างมากทั้งความรู้แบบชัดแจ้ง และความรู้แบบไม่ชัดแจ้งจากกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งเริ่มต้นจากการสร้างความรู้ การประมวลความรู้ การแบ่งปันความรู้ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ โดยผ่านช่องทางการสื่อสารและการเผยแพร่อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในขณะเดียวกันยังคงตระหนักในการสร้างความสมดุลทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัยทันกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้การนำความรู้ไปใช้ จึงควรมีความยืดหยุ่นในการสร้างความรู้ต่างๆ สนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ภายในหน่วยงานนั้นๆ ด้วย (Liu, et al., 2024)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้ความเข้าใจแนวคิด ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในตำแหน่งเฉพาะทางต่างๆ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการความรู้ต่อไป เพื่อมิให้ความรู้ที่มีอยู่ภายในหน่วยงานสูญหายไป เมื่อมีการโยกย้ายตำแหน่งงาน การลาออก และการเกษียณอายุราชการของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้นจึงมีความจำเป็นในการดำเนินการจัดการความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐตลอดเวลา

2) ควรมีรูปแบบการจัดการความรู้ที่มีความชัดเจนมากขึ้น และตระหนักการให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ตลอดจนส่วนกลางของมหาวิทยาลัยควรติดตามการปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงานทั้งหน่วยงานจัดการเรียนการสอน และหน่วยงานสายสนับสนุนให้มีความเข้มข้น ครอบคลุม ประเด็นการจัดการความรู้ในเรื่องอื่นๆ และการนำไปปฏิบัติมากขึ้นในงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนการติดตามการปฏิบัติงานประจำนั้นๆ และการประเมินผลที่มีความเที่ยงตรง ความแม่นยำและเป็นมาตรฐานเดียวกัน นำเครื่องมือการวัดผลมาใช้ได้อย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3) ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีเวลาดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้มากขึ้น ในประเด็นการจัดการความรู้ที่มีความจำเป็น และอาศัยเวลาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่มากขึ้น ผ่านการฝึกอบรม การฝึกงาน การสอนงาน และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้กิจกรรมต่างๆ สอดแทรกอยู่ในงานประจำอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีที่ทันสมัยและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต้องใช้อยู่ระยะเวลาในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเพื่อการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนในฐานะหน่วยงานจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ด้วยระยะเวลาในการศึกษาที่จำกัด ประกอบกับกระบวนการจัดการความรู้นั้นมีรายละเอียดการดำเนินงานมาก และเนื้อหาสาระแต่ละกระบวนการแตกต่างกันออกไป ในโอกาสต่อไปจึงควรแยกประเด็นทางการศึกษา เพื่อผู้ศึกษาจะได้เข้าใจและทราบถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการความรู้ อย่างละเอียดและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2) เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำการจัดการความรู้มาใช้ในหน่วยงาน ในโอกาสต่อไป ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบผลของการนำแนวคิดการจัดการความรู้กับหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานในรูปแบบอื่นๆ เพื่อความเข้าใจถึงความคุ้มค่าอย่างแท้จริงในการนำการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้

3) จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ข้อมูลทั้งหมดจึงมาจากการค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เจาะลึกของบุคลากร ทั้งผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมด้วย เพื่อการศึกษาในหน่วยงานจัดการเรียนการสอนและหน่วยงานสายสนับสนุนที่มีบริบทเนื้อหาที่มีความละเอียดยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรพรรดิ วัฒนา. (2550). การจัดการความรู้ของครู. *วารสารวิทยาสาร*. 106(4): 18-21.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย มีชาติ. (2556). *พฤติกรรมกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. (2550). *สภาวะการศึกษาไทยปี 2549/2550 “การแก้ปัญหาและการปฏิรูปการศึกษา อย่างเป็นระบบองค์รวม”*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สุภาพร สายสวาท. (2548). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก. *วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคณะ. (2548). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ก.พลพิมพ์ (1996) จำกัด.
- Cordeiro, E. R., Lermen, F. H., Mello, M. C., Ferraris, A. and Valaskova, K. (2024). Knowledge management in small and medium enterprises: a systematic literature review, bibliometric analysis, and research agenda. *Journal of Knowledge Management*, 28(2), 590-612. <https://doi.org/10.1108/JKM-10-2022-0800>.
- Hellstroem T, Malmqvist U, Mikaelsson J. Knowledge brokerage in a software engineering firm: Towards a practical model for managing knowledge work in social networks. http://www.imit.se/intro/order/rapporter/2001_118.pdf.
- Kucza, Timo (2001). *Knowledge Management Process Model*. [Online]. Retrieved from: <http://www.inf.vtt.fi/pdf/publications/2001/p455.pdf> [25 July2006].
- Liu, W., Liu, Y., Zhu, X., Nespoli, P., Profita, F., Huang, L. and Xu, Y. (2024), "Digital entrepreneurship: towards a knowledge management perspective", *Journal of Knowledge Management*, Vol. 28 No. 2, pp. 341-354. <https://doi.org/10.1108/JKM-12-2022-0977>.
- Ratna, S., Saide, S., Putri, A.M., Indrajit, R.E. and Muwardi, D. (2024), "Digital transformation in tourism and hospitality industry: a literature review of blockchain, financial technology, and knowledge management", *EuroMed Journal of Business*, Vol. 19 No. 1, pp. 84-112. <https://doi.org/10.1108/EMJB-04-2023-0118>.
- Sumbal, M.S., Amber, Q., Tariq, A., Raziq, M.M. and Tsui, E. (2024), "Wind of change: how ChatGPT and big data can reshape the knowledge management paradigm?". *Industrial Management & Data Systems*, Vol. 124 No. 9, pp. 2736-2757. <https://doi.org/10.1108/IMDS-06-2023-0360>.
- Von Krogh G, Ichijo K, Nonaka I. (2000). *Enabling Knowledge Creation: How to Unlock the Mystery of Tacit Knowledge and Release the Power of Innovation*. Oxford: Oxford University Press.

**แพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา
มูลนิธิสหธรรมิกชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**

**The Problem-Solving Platform for Farmers and Vulnerable Groups of the
Kalapana Project by the Sahathammikachon Foundation Based on the
Philosophy of Sufficiency Economy**

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: metha.ha@ssru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received): 6 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 8 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 17 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาของชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) เพื่อศึกษาแพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาหลักของชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางในสังคมไทย คือ การขาดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง เนื่องจากราคาข้าวตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง และขาดช่องทางการตลาดที่เป็นธรรม แม้ภาครัฐจะมีมาตรการช่วยเหลือ แต่ยังไม่สามารถสร้างความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง 2. โครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชน ได้นำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยเน้นหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เพื่อส่งเสริมความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ในขณะที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม 3. แพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา ได้ถูกออกแบบให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยการทำงานแบบองค์รวมผ่านกระบวนการสำรวจ วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล (SAPAE) ซึ่งช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชาวนา กลุ่มผู้เปราะบาง องค์กรพัฒนาเอกชน และภาครัฐ เพื่อลดการพึ่งพานายทุนและพ่อค้าคนกลาง การดำเนินงานของโครงการกัลปนา ช่วยให้ชาวนามีรายได้ที่มั่นคงขึ้น ลดภาระหนี้สิน และสามารถเข้าถึงทรัพยากรการผลิตที่เป็นธรรม นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมให้กลุ่มผู้เปราะบางสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี ผ่านแนวทางการแบ่งปันอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นความเกื้อกูลและการพึ่งพาตนเอง

คำสำคัญ: แพลตฟอร์มการแก้ปัญหา, ชาวนา, กัลปนา, มูลนิธิสหธรรมิกชน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aimed to 1) study the problems faced by farmers and vulnerable groups in Thai society, 2) examine the operational concepts of the Kalpana Project under the Sahadhamma Foundation based on the philosophy of sufficiency economy, and 3) analyze the problem-solving platform for farmers and vulnerable groups implemented by the Kalpana Project under the same philosophy. The study was conducted through document analysis. The research findings revealed that: 1. The primary issue faced by farmers and vulnerable groups in Thai society was their inability to achieve self-reliance due to declining rice prices, high production costs, and a lack of fair market access. Although the government had implemented assistance measures, they had not been able to create true sustainability. 2. The Kalpana Project under the Sahadhamma Foundation applied the philosophy of sufficiency economy by emphasizing the “Three Rings and Two Conditions” principles, which promoted moderation, reasonableness, and resilience while supporting development based on knowledge and ethics. 3. The problem-solving platform for farmers and vulnerable groups developed by the Kalpana Project was designed to balance economic, social, and environmental aspects through a holistic approach. This was achieved using the SAPAE process Survey, Analysis, Planning, Action, and Evaluation which enabled communities to achieve sustainable self-reliance. The project fostered collaboration among farmers, vulnerable groups, NGOs, and the government to reduce dependence on capitalists and middlemen. The implementation of the Kalpana Project helped farmers achieve more stable incomes, reduce their debt burdens, and gain fair access to production resources. Additionally, it supported vulnerable groups in living with dignity through a sustainable sharing model that emphasized mutual support and self-reliance.

Keywords: Problem-Solving Platform, Farmers, Kalapana, Sahadhammikchon Foundation, Sufficiency Economy Philosophy.

บทนำ

ชาวนาเป็นผู้ที่ปลูกข้าว ซึ่งเป็นพืชอาหารหลักของคนไทยมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ชาวนาจึงได้รับการยกย่องจากสังคมไทยว่า “เป็นกระดูกสันหลังของชาติ” (พรไทย ศิริสาธิตกิจ, 2557) การยกย่องนี้มีความหมายที่เชื่อมโยงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในด้านเศรษฐกิจ ชาวนาเป็นผู้ผลิตข้าวเพื่อส่งออก ซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศ ในด้านสังคม ชาวนาเป็นผู้สร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชาติ กำหนดความอึดหรืออดของคนในสังคม และในด้านวัฒนธรรม ชาวนาเป็นผู้สร้างสรรค์ภูมิปัญญาและระบบความสัมพันธ์ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการผลิตที่ต้องการความร่วมมือ การแสดงความเคารพธรรมชาติในรูปของพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นรากฐานของการแบ่งปันและการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันอาชีพชาวนากำลังถูกตั้งคำถามจากสังคมว่า ยังเป็นกระดูกสันหลังของชาติที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอยู่หรือไม่ เนื่องจากชาวนาส่งผลผลิตส่วนใหญ่อยู่ในภาวะความยากจน อันเนื่องมาจากปัญหาการผลิต การตลาด การสูญเสียที่ดินทำกิน รวมถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

จากการเพาะปลูกข้าวแบบเข้มข้น (Rice Cropping Intensity) อีกทั้ง ระบบความสัมพันธ์ของชาวนาในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Common Poll Resource) ก็สูญหายไป เพราะระบบการผลิตเน้นความเป็นปัจเจกมากขึ้น (Individualization) โดยมุ่งเน้นเกษตรเชิงพาณิชย์ (Agricultural Commercialization) ที่ให้ความสำคัญกับการปลูกข้าวเพื่อขายเป็นหลัก (กฤษดา บุญชัย, 2547)

สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นชัดเจนจากเงื่อนไขเหล่านี้ คือ การใช้เครื่องจักรและปุ๋ยเคมีอย่างเข้มข้น การขุดเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่นาของตัวเองแทนการใช้น้ำจากระบบชลประทาน การขายข้าวเปลือกทั้งหมดหลังการเก็บเกี่ยวโดยไม่เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ในยุ้งฉางเช่นในอดีต ชาวนาต้องซื้อพันธุ์ข้าวปลูกจากโรงสีข้าวแทน นอกจากนี้ ราคาข้าวในตลาดโลกยังมีความผันผวน รวมถึงนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนของรัฐบาลที่เน้นแนวคิดประชานิยมมากกว่าการสร้างความเข้มแข็งอย่างแท้จริงให้กับชาวนา ภายใต้สถานการณ์นี้ ชาวนาจำนวนมากประสบปัญหาขาดทุนจากการทำนา และต้องพึ่งพาภาครัฐมากกว่าตนเอง เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวจึงมักมีการเรียกร้องและเดินขบวนเพื่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นโครงการประกันราคาหรือโครงการรับจำนำข้าว ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาแบบชั่วคราวที่ต้องใช้งบประมาณจากรายได้ของประเทศในส่วนอื่นๆ มาเสริมความต่างของราคา (พรไทย ศิริสาธิตกิจ, 2557)

การเคลื่อนไหวของชาวนาในทิศทางนี้ส่งผลกระทบต่อวินัยการคลังของประเทศ จนเกิดกระแสเรียกร้องจากทั้งสังคมและตัวแทนชาวนาให้มีการทบทวนและเปลี่ยนแปลงการสนับสนุนบนฐานคิดประชานิยม จนกลายเป็นที่มาของการตื่นตัวและการตั้งคำถามว่าชาวนาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาวิธีการผลิตข้าวในรูปแบบใดที่จะทำให้ชาวนาสามารถดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะปฏิเสธไม่ได้ว่าชาวนายังเป็นอาชีพที่สร้างหลักประกันความมั่นคงทางอาหารของประเทศ และข้าวยังเป็นพืชที่ได้รับความนิยมในการปลูกจากเกษตรกรทั่วประเทศ

จากการศึกษาข้อมูลของมูลนิธิสหธรรมิกชนพบว่า มูลนิธินี้มีวัตถุประสงค์และโครงการที่น่าสนใจ ได้มีการสร้างแพลตฟอร์มเพื่อแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบาง ได้แก่ เกษตรกรที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และผู้เปราะบางในลักษณะอื่นๆ และที่สำคัญปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดดังกล่าวนี้ ก็คือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มูลนิธิสหธรรมิกชนเกิดขึ้นจากการรวมตัวของผู้คนจากหลากหลายวงการและอาชีพ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2559 และดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีชื่อย่อว่า “สธช.” และในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Sahadhammikchon Foundation” หรือ “SHDM” ซึ่งมีความหมายว่า “เพื่อนผู้ร่วมอุดมการณ์ สืบสานสากลธรรม น้อมนำสรรพศาสตร์ เพื่อสร้างสันติสุข” มูลนิธิมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการกุศลและการบำรุงพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและสนับสนุนสรรพศาสตร์เพื่อการตื่นรู้ ตลอดจนหลักการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งยังเน้นการอนุรักษ์พลังงานโดยใช้พลังงานทดแทนและนวัตกรรมเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว รวมถึงการสร้างสังคมต้นแบบอริยะชนผ่านแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินงานเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

ในปี พ.ศ. 2562 มูลนิธิสหธรรมิกชนได้ริเริ่มโครงการ “กัลปนา” ขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่แห่งการร่วมแบ่งปันและเกื้อกูลกันอย่างยั่งยืน โดยมีโครงการย่อยที่ขับเคลื่อนอยู่ เช่น การฟื้นคืนคุณภาพชีวิตชาวนาตามวิถีธรรมชาติและการแบ่งปันข้าวอย่างยั่งยืน รวมถึงการจัดหาน้ำและผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อการพึ่งพาตนเอง ทั้งนี้ โครงการกัลปนาได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานมาปรับใช้ตลอดทุกกระบวนการเพื่อให้ตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่การสร้างแพลตฟอร์มการแก้ปัญหาของชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางได้อย่างเป็นระบบ มูลนิธิสหธรรมิกชนมุ่งเน้น

การเปลี่ยนปัญหาให้เป็นโอกาสผ่านแนวคิด “Oneness Charity” หรือการเกื้อกูลกันอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่สมดุลและยั่งยืนต่อทุกฝ่าย โครงการกัลปนาในบริบทนี้จึงหมายถึงการให้ที่ประณีต เป็นการสละออกจากภายในเพื่อธรรม นำไปสู่ความสมดุลระหว่างศรัทธาและปัญญา อันเป็นแนวทางสู่ความพ้นทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา ปัจจุบัน โครงการกัลปนามีโครงการย่อยที่ดำเนินอยู่ เช่น โครงการฟื้นคืนคุณภาพชีวิตชาวนาตามวิถีธรรมชาติและการแบ่งปันข้าวอย่างยั่งยืน ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายในการที่ชาวนาไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างครบวงจร จำเป็นต้องขายข้าวเปลือกให้โรงสีในราคาต่ำ เนื่องจากขาดทุนทรัพย์และช่องทางจำหน่ายที่เป็นอิสระ รวมถึงภาระต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นค่าปุ๋ย ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเช่าที่นา และค่าแรงงาน นอกจากนี้ ชาวนายังขาดหลักประกันรายได้ที่แน่นอนและในขณะที่ประเทศไทยผลิตข้าวได้จำนวนมาก ยังมีคนไทยอีกมากที่ขาดแคลนข้าว เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ โครงการกัลปนาได้พัฒนาแพลตฟอร์มที่ช่วยให้ชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางหลัก ได้แก่ การรับเงินบริจาคเพื่อการบริหารจัดการโครงการในอัตราไร่ละ 10,000 บาท การบริหารการดำเนินงานให้ได้ผลผลิตเป็นข้าวสารพร้อมบริโภค และการแบ่งปันผลผลิตให้แก่ชาวนาผู้เข้าร่วมโครงการอย่างพอเพียงต่อคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงการกระจายผลผลิตให้แก่ผู้ขาดแคลนและองค์กรที่ดูแลกลุ่มคนเปราะบาง อาทิ สมาคมคนพิการจังหวัดอุทัยธานี มูลนิธิเพื่อเด็กกำพร้า โรงเรียน และสถานสงเคราะห์ต่างๆ นอกจากนี้ ข้าวสารส่วนหนึ่งจะถูกนำไปจำหน่ายเพื่อนำรายได้กลับมาบริหารการดำเนินงานในรอบถัดไป เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องโดยไม่ต้องพึ่งพาการบริจาคเพิ่มเติม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการนี้ คือ ชาวนาได้รับประโยชน์โดยตรงจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดภาระหนี้สินและมีทรัพยากรหมุนเวียนสำหรับการทำนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ชาวนายังได้รับการเสริมศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพานายทุนและพ่อค้าคนกลาง ในส่วนของสมาคมคนพิการจังหวัดอุทัยธานี พวกเขาสามารถมีข้าวบริโภคตลอดปี ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อข้าว และมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองมากขึ้น ทั้งยังสามารถนำข้าวไปช่วยเหลือผู้พิการและกลุ่มคนเปราะบางอื่นๆ ที่ขาดแคลนอาหาร สำหรับมูลนิธิสหธรรมิกชน โครงการนี้ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรในการส่งเสริมหลักการพึ่งพาตนเองและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังสร้างต้นแบบพื้นที่โครงการกัลปนาในพื้นที่นาเครือข่ายจังหวัดอุทัยธานีกว่า 1,000 ไร่ ขณะที่ผู้บริจาคได้รับความสุขจากการให้และการสละออก ซึ่งเป็นการร่วมสนับสนุนสังคมแห่งการให้อย่างเกื้อกูล

จากแนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านแพลตฟอร์มที่เป็นระบบนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาและหลักคิดที่อยู่เบื้องหลังโครงการ โดยเฉพาะการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของชุมชน การศึกษาครั้งนี้มุ่งหวังว่าจะได้แนวทางที่สามารถขยายผลไปสู่การสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันที่ยั่งยืนในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการดำเนินงานของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาแพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างการวิจัย ประกอบด้วย

- วางแนวทางการศึกษาโดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยให้ชัดเจน
- กำหนดประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษา ได้แก่ หลักการทรงงาน และ ปรัชญาหลังนวยุค
- กำหนดกรอบแนวคิดและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

2. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- ค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงาน
- ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ปรัชญาหลังนวยุค โดยเฉพาะแนวคิดที่มีผลต่อการพัฒนา

คุณภาพชีวิตด้านสติปัญญา

3. รวบรวมและคัดกรองข้อมูล ประกอบด้วย

- คัดเลือกข้อมูลจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ และงานวิเคราะห์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง

- สังเคราะห์ข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหลักการทรงงานและปรัชญาหลังนวยุค

4. วิเคราะห์และตีความข้อมูล ประกอบด้วย

- วิเคราะห์แนวคิด หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยพิจารณาในเชิงปรัชญา

- ตีความหลักปรัชญาหลังนวยุคเพื่อค้นหาแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสติปัญญา

- เปรียบเทียบและบูรณาการแนวคิดทั้งสองเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่

5. นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสติปัญญา ประกอบด้วย

- เสนอแนวทางที่สอดคล้องกับหลักการทรงงาน โดยเน้นการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา
- นำเสนอข้อค้นพบที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม

6. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ ประกอบด้วย

- สรุปสาระสำคัญของการวิจัย
- เสนอแนะสำหรับผู้สนใจนำแนวคิดไปใช้หรือขยายผลในมิติอื่นๆ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาแพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่า ปรัชญาเบื้องหลังแพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชน จะเป็นการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการกัลปนา โดยใช้หลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างความมั่นคงในระดับชุมชนและประเทศ หลักการ 3 ห่วง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณ การตัดสินใจที่มีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และเงื่อนไข 2 ข้อ ได้แก่ ความรู้และคุณธรรม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโครงการกัลปนาจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนจะทำให้โครงการเป็นไปตาม

ความต้องการที่แท้จริง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับภูมิภาคและประเทศอย่างยั่งยืน

ด้านเศรษฐกิจ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก และเพิ่มความมั่นคงในระยะยาว ด้านสิ่งแวดล้อม ช่วยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การปลูกป่าฟื้นฟูปะปาย การใช้พลังงานหมุนเวียน และการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสังคม ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งในชุมชน ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เกิดความเชื่อถือและความไว้วางใจในชุมชน

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโครงการกัลปนาจึงเป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในทุกด้านอย่างแท้จริง

โดยการนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชน เพื่อแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบาง ได้แก่ การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ พัฒนาศักยภาพคนในชุมชน แก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ ตามลำดับขั้น คำนึงถึงภูมิสังคม มองการพัฒนาในภาพรวมและยืดหยุ่น ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างประหยัดและเรียบง่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและประโยชน์ส่วนรวม จัดตั้งศูนย์บริการที่เดียว ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ สนับสนุนการพึ่งตนเองและเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมความซื่อสัตย์ สุจริต การทำงานอย่างมีความสุข และความเพียร เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืน.

โครงการกัลปนาของมูลนิธิสหธรรมิกชนได้นำหลักการทรงงาน “ชาแปะ” (SAPAE) มาใช้ในการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบาง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การสำรวจ (Survey) โดยรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน (2) การวิเคราะห์ (Analysis) ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุปัญหาและทรัพยากรที่มี (3) การวางแผน (Planning) แนวทางแก้ปัญหาบนข้อมูลที่มี (4) การปฏิบัติ (Action) ตามแผนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และ (5) การประเมินผล (Evaluation) เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางของโครงการกัลปนา มูลนิธิสหธรรมิกชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอภิปรายผลได้ว่า

1. ผลการศึกษาพบว่า ชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางในสังคมไทยเผชิญกับปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (2556) ที่ระบุว่าพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง โดยชุมชนต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางการพัฒนา ไม่ใช่เพียงการรอรับความช่วยเหลือจากภายนอก นอกจากนี้ แนวคิดของ ธนากร สังเขป (2556) ที่กล่าวถึง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการพัฒนาเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการยอมรับแนวทางการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าการพัฒนาชาวนาและกลุ่มเปราะบางต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ

2. ผลการศึกษาพบว่า โครงการกัลปนาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยใช้หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและสร้างความมั่นคงในระยะยาว งานวิจัยของ มนูญ มุกข์ประดิษฐ์ (2553) อธิบายถึง “ปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา” โดยเน้นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับ “ความคุ้มค่า” มากกว่า “คุ้มทุน” ซึ่งหมายถึงการมุ่งเน้นผลประโยชน์ของประชาชนมากกว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ในเชิงกำไร การดำเนินงานของโครงการกัลปนาที่เน้นการพัฒนาคนและสร้างความมั่นคงในระดับชุมชน จึงสอดคล้องกับแนวคิดนี้ นอกจากนี้ การพัฒนาโครงการบนพื้นฐานของหลัก “Our loss is our gain” (การเสีย คือ การได้) ที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ระยะยาวของประชาชนมากกว่าผลประโยชน์เฉพาะหน้า ยังเป็นแนวคิดที่ตรงกับผลการศึกษาที่พบว่าโครงการกัลปนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่มุ่งหวังผลกำไรแบบทุนนิยม

3. ผลการศึกษาพบว่า โครงการกัลปนาใช้แนวทางการพัฒนาแบบ บูรณาการ โดยมีแนวคิดหลักจากหลักการทรงงาน และ แนวคิด “ซาแปะ” (SAPAE) ซึ่งเป็นกระบวนการคิดเชิงระบบที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการทรงงานที่ถูกนำมาใช้ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน การแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ และคำนึงถึงภูมิสังคม การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเรียบง่าย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานของ ธนากร สังเขป (2556) ที่เน้นว่าการพัฒนาต้องอาศัย “การมีส่วนร่วม” ของทุกภาคส่วน ซึ่งช่วยให้เกิดความรอบคอบ เชื่อมโยง ไม่แยกส่วน และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการในชุมชน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาที่พบว่าความร่วมมือของชุมชนเป็นหัวใจของความสำเร็จของโครงการกัลปนา นอกจากนี้ แนวคิดของ มนูญ มุกข์ประดิษฐ์ (2553) ที่กล่าวถึง “การพัฒนาที่คุ้มค่า” โดยเน้นผลประโยชน์ระยะยาวและการพึ่งพาตนเองของประชาชน แสดงให้เห็นว่าแนวทางของโครงการกัลปนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะแพลตฟอร์มการแก้ปัญหานี้ไม่ได้มุ่งเน้นแค่การให้ความช่วยเหลือระยะสั้น แต่สร้างระบบที่ช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายไว้ 3 เรื่อง ดังนี้

1) การส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรม ควรมีการจัดตั้งโปรแกรมการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้กับชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางในเรื่องของการเกษตรที่ยั่งยืน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ

2) การสนับสนุนทางการเงินและการเข้าถึงแหล่งทุน ควรมีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนสำหรับชาวนาและกลุ่มคนเปราะบางเพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนในการพัฒนาผลผลิตและปรับปรุงระบบการผลิต โดยมีเงื่อนไขในการใช้เงินทุนที่เน้นความยั่งยืนและการพัฒนาที่พอเพียง

3) การส่งเสริมตลาดและการสร้างเครือข่ายการตลาด ควรมีการส่งเสริมการตลาดและการสร้างเครือข่ายการตลาดสำหรับผลผลิตของชาวนาและกลุ่มคนเปราะบาง โดยการพัฒนาแบรนด์และการสร้างมาตรฐานคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ควรทำการวิจัยเพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของแพลตฟอร์มการแก้ปัญหานี้ โดยการวัดผลลัพธ์ในเชิงเศรษฐกิจ (เช่น รายได้ครัวเรือน การเข้าถึงตลาด) และในเชิงสังคม (เช่น การพัฒนาชุมชน การลดความเหลื่อมล้ำ)

2) การศึกษาความยั่งยืนและการนำไปใช้จริง ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความยั่งยืนของแนวทางที่ใช้ในโครงการนี้ รวมถึงการศึกษาแนวทางในการนำไปใช้จริงในพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะภูมิสังคมแตกต่างกัน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการขยายผล

3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในแพลตฟอร์มการแก้ปัญหาชาวนาและกลุ่มคนเปราะบาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการดำเนินโครงการ

บรรณานุกรม

- กฤษฎา บุญชัย. (2567). “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม: การกำหนดตัวตนของชุมชนเกษตรกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางอำนาจ” ใน *เกษตรกรรมยั่งยืน: อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับปัญหาการเกษตรและอัตลักษณ์ชาวนาไทย*. อนุสรณ์ อุณโณ, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดงานมหกรรมเกษตรยั่งยืน.
- ธนากร สังเขป. (2556). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ 1991 จำกัด.
- พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2557). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาประกาศิต สิริเมธ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, วิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. (2558). *การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและโอกาสสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ไทย

Digital Governance: Challenges and Opportunities for Thai Public Administration

มูจจรินทร์ ทศตรกุลพัฒน์

Mutjarin Thatsadonkunlaphat

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Program in Public Administration,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus

E-mail: mutjarin1980@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 23 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 13 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 22 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลและผลกระทบต่อรัฐประศาสนศาสตร์ไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลที่เร่งตัวขึ้นจากสถานการณ์โควิด-19 การศึกษาวิเคราะห์ความท้าทายและโอกาสในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในบริบทดิจิทัลของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาธรรมาภิบาลดิจิทัลของไทยประสบทั้งด้านโครงสร้างและระบบ บุคลากรและวัฒนธรรมองค์การ รวมถึงกฎหมายและความมั่นคงปลอดภัย ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ซึ่งได้สังเคราะห์ได้เป็น “โมเดลบูรณาการธรรมาภิบาลดิจิทัลไทย” ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ จากการวิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล พบว่าปัจจัยสำคัญที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญ คือ การตระหนักว่าการพัฒนาไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้เท่านั้น แต่เป็นการปฏิรูปกระบวนการและวิธีการบริหารจัดการภาครัฐทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการบริหารรัฐกิจสมัยใหม่ ที่มองว่าการปฏิรูปต้องเป็นไปในลักษณะองค์รวม (Holistic Approach) กล่าวโดยสรุป โอกาสที่เกิดจากการพัฒนาธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลนำไปสู่การยกระดับสู่รัฐบาลอัจฉริยะ (Smart Government) ที่มีคุณลักษณะสำคัญสามประการ ได้แก่ ความโปร่งใส (Transparency) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และการตอบสนองความต้องการของประชาชน (Responsiveness) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบริหารภาครัฐที่ดีในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, ยุคดิจิทัล, รัฐประศาสนศาสตร์

Abstract

This academic article aims to examine digital governance and its impact on Thai public administration amid the accelerated transition to digital government catalyzed by the COVID-19 pandemic. The study analyzes challenges and opportunities in applying governance principles within Thailand's digital context. The findings reveal that Thailand's

digital governance development faces challenges in structure and systems, personnel and organizational culture, as well as legal frameworks and security concerns. This has led to new knowledge synthesized into the “Thai Integrated Digital Governance Model” with six key components. Analysis of digital governance development trends indicates that a crucial factor requiring attention is recognizing that development involves not merely adopting technology but reforming the paradigm and management methods of the entire public sector. This aligns with the perspective of modern public administration scholars who view reform as necessarily holistic in approach. In conclusion, opportunities arising from digital governance development lead to advancement toward Smart Government characterized by three key attributes: Transparency, Efficiency, and Responsiveness, which truly represent the ultimate goals of good public administration in the 21st century.

Keywords: Governance, Digital Era, Public Administration.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารจัดการภาครัฐทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารรัฐกิจสมัยใหม่ การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการสาธารณะ การมีส่วนร่วมของประชาชน และความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ได้ถูกกำหนดเป็นวาระสำคัญของประเทศผ่านนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580) โดยมุ่งเน้นการยกระดับการให้บริการภาครัฐผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้อย่างส่งผลต่อหลักการและแนวปฏิบัติด้านธรรมาภิบาลในหลายมิติ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้เร่งให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล (Digital Transformation) ในภาครัฐไทยอย่างก้าวกระโดด ทั้งการให้บริการประชาชนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การทำงานทางไกล และการประชุมออนไลน์ การเปลี่ยนดังกล่าวนำมาซึ่งความท้าทายใหม่ๆ ในการรักษาสมดุลระหว่างประสิทธิภาพการให้บริการและหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะในประเด็นความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความปลอดภัยทางไซเบอร์ และความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการดิจิทัล

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ความท้าทายและโอกาสในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในบริบทของการบริหารรัฐกิจยุคดิจิทัลของไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลต่อหลักธรรมาภิบาลในภาครัฐไทย (2) วิเคราะห์ความท้าทายและข้อจำกัดในการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลกับเทคโนโลยีดิจิทัล และ (3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 และการเร่งตัวของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลจากสถานการณ์โควิด-19 ได้สร้างความท้าทายสำคัญต่อการรักษาหลักธรรมาภิบาลในภาครัฐไทย การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารราชการนำมาซึ่งประเด็นปัญหาที่ต้องการการศึกษาและแก้ไข ทั้งในด้านความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพกับธรรมาภิบาล และความปลอดภัยของ

ข้อมูล รวมถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการดิจิทัลของประชาชน การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วจึงเป็นความท้าทายเร่งด่วนที่ต้องได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาโมเดลธรรมาภิบาลดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ภายใต้กรอบนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักธรรมาภิบาลและองค์ประกอบ

“ธรรมาภิบาล” มาจากคำว่า “ธรรม” ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556: 597) ให้ความหมายว่า “คุณความดี ความยุติธรรม ความถูกต้อง” และ “อภิบาล” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1374) หมายความว่า “บำรุงรักษา, ปกครอง” ดังนั้น “ธรรมาภิบาล” ตามศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง วิธีการปกครองที่ดี (Good Governance) ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาและเผยแพร่อย่างกว้างขวางโดยองค์การระหว่างประเทศ อาทิ ธนาคารโลก (World Bank) และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ในช่วงทศวรรษ 1990 โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐ UNDP (2020) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลไว้ 8 ประการ (คู่มือประกอบการอบรมการตรวจสอบมนุษยชนอย่างรอบด้าน, UNDP, 2021) ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วม (Participation) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินนโยบายสาธารณะ
- 2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม โดยมีกรอบกฎหมายที่เป็นธรรมและบังคับใช้อย่างเสมอภาค
- 3) ความโปร่งใส (Transparency) กระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานที่เปิดเผย ตรวจสอบได้ และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก
- 4) การตอบสนอง (Responsiveness) การให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในกรอบเวลาที่เหมาะสม
- 5) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) การประสานผลประโยชน์ที่แตกต่างเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันที่ดีที่สุดสำหรับสังคม
- 6) ความเสมอภาค (Equity) การจัดสรรโอกาสที่เท่าเทียมในการพัฒนาและรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม
- 7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด
- 8) ความรับผิดชอบ (Accountability) ผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลหรือการปกครองที่ดี (Good Governance) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาและเผยแพร่โดยองค์การระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลกและโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) โดยมีรากศัพท์มาจากคำว่า “ธรรม” ที่หมายถึง ความดี ความยุติธรรม ความถูกต้อง และ “อภิบาล” ที่หมายถึง การบำรุงรักษาหรือปกครองตามหลักการของ UNDP ธรรมาภิบาลประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม ความโปร่งใส การตอบสนอง การมุ่งเน้นฉันทามติ ความเสมอภาค ประสิทธิภาพและประสิทธิผลและ

ความรับผิดชอบ ซึ่งหลักการเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐ ให้เกิดการพัฒนา และรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. แนวคิดการบริหารรัฐกิจในยุคดิจิทัล

การบริหารรัฐกิจในยุคดิจิทัลได้พัฒนาจากแนวคิด New Public Management (NPM) สู่ Digital Era Governance (DEG) (พงศกร ศรีรงค์ทอง, 2563) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลัก ในการปฏิรูประบบราชการ Dunleavy et al. (2023) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญของการบริหารรัฐกิจยุคดิจิทัล ดังนี้

- 1) การเชื่อมโยงข้อมูลและบริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless Integration)
- 2) การให้บริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven Services)
- 3) การมีส่วนร่วมผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Participation)
- 4) การทำงานแบบอัจฉริยะและอัตโนมัติ (Smart Operations)
- 5) ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (Security and Privacy)

3. การบูรณาการธรรมาภิบาลกับเทคโนโลยีดิจิทัล

การบูรณาการธรรมาภิบาลกับเทคโนโลยีดิจิทัลก่อให้เกิดแนวคิด “Digital Governance” หรือ “ธรรมาภิบาลดิจิทัล” ซึ่งกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566) ได้เสนอกรอบแนวคิดที่สำคัญประกอบด้วย

- 1) การกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance)
 - การจัดการคุณภาพข้อมูล
 - การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล
 - การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัล (Platform Governance)
 - มาตรฐานการให้บริการดิจิทัล
 - การบูรณาการระบบและข้อมูล
 - การรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์
- 3) การกำกับดูแลการมีส่วนร่วมดิจิทัล (Digital Participation Governance)
 - การเข้าถึงบริการดิจิทัลอย่างเท่าเทียม
 - การมีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัล
 - การรับฟังความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

สถานการณ์และบริบทของไทย

1. นโยบายและแผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาด้านดิจิทัลผ่านนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมีวิสัยทัศน์มุ่งสู่ “ดิจิทัลไทยแลนด์” โดยมีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์, 2565) แผนดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล
- 2) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

- 3) การสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
- 4) การปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล
- 5) การพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล
- 6) การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2. การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของไทย

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) [ออนไลน์] หรือ DGA ได้ดำเนินการพัฒนาระบบรัฐบาลดิจิทัลของไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางภาครัฐ
 - ระบบศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data)
 - ระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange)
 - ระบบยืนยันตัวตนกลาง (Digital ID Platform)
- 2) การยกระดับบริการภาครัฐ
 - การพัฒนาระบบ Citizen Portal
 - การให้บริการผ่าน Mobile Application
 - การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน
- 3) การพัฒนามาตรฐานและธรรมาภิบาลข้อมูล
 - ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance)
 - มาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูล
 - แนวปฏิบัติด้านความมั่นคงปลอดภัย

3. กรณีศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในหน่วยงานภาครัฐ

- 1) กรมสรรพากร: การพัฒนาระบบ e-Revenue
 - การยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์
 - ระบบวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี
 - การใช้ AI ในการให้บริการประชาชน
- 2) กรมการปกครอง: ระบบบัตรประชาชนอิเล็กทรอนิกส์
 - การพัฒนาระบบ e-KYC
 - การเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชน
 - การให้บริการยืนยันตัวตนดิจิทัล
- 3) สำนักงานประกันสังคม: ระบบ e-Service
 - การรับสมัครผู้ประกันตนออนไลน์
 - การเบิกสิทธิประโยชน์ผ่านระบบดิจิทัล
 - การตรวจสอบสิทธิและประวัติการรักษา
- 4) กระทรวงสาธารณสุข: ระบบสาธารณสุขดิจิทัล
 - แอปพลิเคชัน “หมอพร้อม”
 - ระบบเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์
 - การเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพระหว่างสถานพยาบาล

ความสำเร็จและความท้าทายจากกรณีศึกษา

1) ความสำเร็จ

- การลดขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ
- การเพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบได้
- การยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน

2) ความท้าทาย

- การบูรณาการระบบและข้อมูลระหว่างหน่วยงาน
- การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล
- การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร

ความท้าทายของธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล

1. ความท้าทายด้านโครงสร้างและระบบ การบูรณาการระบบดิจิทัลระหว่างหน่วยงาน หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งพัฒนาระบบแยกส่วนกัน ทำให้เกิดการลงทุนที่ซ้ำซ้อนและขาดการเชื่อมโยงข้อมูล แต่ละหน่วยงานมีการจัดเก็บและจัดการข้อมูลในรูปแบบที่แตกต่างกัน ทำให้ยากต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลต้องใช้งบประมาณสูง ในขณะที่งบประมาณมีจำกัด การปรับโครงสร้างองค์การ การนำเทคโนโลยีมาใช้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานแบบดั้งเดิม การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการกระจายอำนาจ แต่โครงสร้างองค์การแบบดั้งเดิมยังรวมศูนย์อำนาจ ต้องมีการประสานงานและแบ่งปันทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน

2. ความท้าทายด้านบุคลากรและวัฒนธรรมองค์การ การพัฒนาทักษะดิจิทัลบุคลากรภาครัฐจำนวนมากยังขาดทักษะที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและบุคลากรบางส่วนไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและยึดติดกับวิธีการทำงานแบบเดิม และภาครัฐประสบปัญหาในการดึงดูดและรักษาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัล การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การ ต้องปรับเปลี่ยนจากวัฒนธรรมแบบราชการดั้งเดิมสู่วัฒนธรรมดิจิทัล และการส่งเสริมนวัตกรรมที่เอื้อต่อการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นการปรับเปลี่ยนจากวัฒนธรรมการปกปิดข้อมูลเป็นการแบ่งปันข้อมูล

สอดคล้องกับ กัญญภัทร์ ศุภะกุลสวัสดิ์ (2564) เรื่องของวัฒนธรรมองค์การที่ผู้นำจะต้องมีการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของตนเองรวมถึงผู้ใต้บังคับบัญชา มีการปรับแนวคิดวิสัยทัศน์นำกระบวนการวิธีการหรือแนวทางการบริหารจัดการใหม่ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสรรค์สร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ควบคู่ไปกับการพยายามในการรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจจนเมื่อเวลาผ่านไปพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็จะเกิดเป็นความคุ้นชินภายในองค์กรเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์การใหม่และกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคมไปในที่สุด

สรุปได้ว่า ความท้าทายของธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของภาครัฐไทยประกอบด้วยปัญหาสำคัญใน 3 ด้านที่มีความเชื่อมโยงกัน ด้านที่ 1 คือ ความท้าทายด้านโครงสร้างและระบบ ซึ่งเผชิญกับปัญหาความซ้ำซ้อนของระบบและฐานข้อมูล ความแตกต่างของมาตรฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ข้อจำกัดด้านงบประมาณ รวมถึงความจำเป็นในการปรับโครงสร้างองค์การและกระบวนการทำงานแบบดั้งเดิม ด้านที่ 2 เป็นความท้าทายด้านบุคลากรและวัฒนธรรมองค์การ ทั้งการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรที่ยังมีช่องว่างทักษะ การจัดการกับการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และการปรับเปลี่ยนจากวัฒนธรรมแบบราชการดั้งเดิมสู่วัฒนธรรมดิจิทัลที่เน้นการแบ่งปันข้อมูลและนวัตกรรม ส่วนด้านที่ 3 เป็นความท้าทายด้านกฎหมายและความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งต้องเผชิญกับกฎระเบียบที่ล้าสมัยไม่รองรับการทำธุรกรรม

อิเล็กทรอนิกส์ การสร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์จากข้อมูลกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น

โอกาสและแนวทางการพัฒนา

1. การพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลภาครัฐ (รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government, 2561)

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางภาครัฐ (Government Platform) เพื่อบูรณาการการให้บริการและข้อมูล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและพัฒนาระบบความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แบบบูรณาการ (Integrated Cybersecurity System)

2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อนวัตกรรม เช่น การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมดิจิทัลภาครัฐ, การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา, การพัฒนาระบบนิเวศสตาร์ทอัพภาครัฐ

3) การปรับปรุงกระบวนการทำงาน เช่น การนำเทคโนโลยี RPA (Robotic Process Automation) มาใช้ในงานประจำ, การพัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อการตัดสินใจ, การประยุกต์ใช้ AI และ Machine Learning ในการให้บริการ

2. การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านดิจิทัล

1) การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ คือ การจัดทำแผนพัฒนาทักษะดิจิทัล (Digital Skills Development Plan), การสร้างระบบการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับบุคลากรภาครัฐ, การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล (Digital Change Leaders)

2) การปรับปรุงระบบบริหารทรัพยากรบุคคล เช่น การปรับปรุงระบบการสรรหาและรักษาบุคลากรด้านดิจิทัล, การพัฒนาเส้นทางอาชีพด้านดิจิทัล (Digital Career Path), การสร้างระบบแรงจูงใจสำหรับบุคลากรด้านดิจิทัล

3) การส่งเสริมวัฒนธรรมดิจิทัล เช่น การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบคล่องตัว (Agile Culture), การส่งเสริมการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์, การพัฒนาชุมชนนักปฏิบัติด้านดิจิทัล (Digital Community of Practice)

3. นวัตกรรมบริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) การพัฒนานวัตกรรมบริการ เป็นการพัฒนาบริการดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ (End-to-End Digital Services) และการใช้ AI Chatbot ในการให้บริการประชาชน ที่มีการพัฒนาแอปพลิเคชันมือถือสำหรับบริการภาครัฐ

2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีการพัฒนาแพลตฟอร์มการมีส่วนร่วมดิจิทัล (Digital Participation Platform) เป็นการสร้างระบบรับฟังความคิดเห็นออนไลน์ และการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม

3) การสร้างความเชื่อมั่นในบริการดิจิทัล คือ การพัฒนาระบบยืนยันตัวตนที่น่าเชื่อถือ และการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของไทยประกอบด้วยสามแนวทางหลักที่เชื่อมโยงกัน เริ่มจากการพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลภาครัฐ ซึ่งครอบคลุมการสร้างแพลตฟอร์มกลางเพื่อบูรณาการบริการและข้อมูล การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อนวัตกรรม และการปรับปรุงกระบวนการทำงานด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ต่อมาคือการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านดิจิทัล ผ่านการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร การปรับปรุงระบบบริหารทรัพยากรบุคคล และการส่งเสริมวัฒนธรรมดิจิทัลที่เน้น

ความคล่องตัวและการแบ่งปัน แนวทางสุดท้าย คือ การพัฒนานวัตกรรมบริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการพัฒนาบริการดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ ในการสร้างแพลตฟอร์มการมีส่วนร่วมดิจิทัล และการสร้างระบบที่มีความปลอดภัยน่าเชื่อถือ ทั้งสามแนวทางนี้จะนำไปสู่การยกระดับธรรมาภิบาลดิจิทัลที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปประเด็นสำคัญ

การพัฒนาธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของประเทศไทยได้ก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาธรรมาภิบาลดิจิทัล มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางอย่างสำนักงานพัฒนาธรรมาภิบาลดิจิทัล และมีการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางสำหรับการให้บริการประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายหลายประการทั้งในด้านโครงสร้างและระบบบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงกฎหมายและความมั่นคงปลอดภัย จากการศึกษาพบว่า การบูรณาการธรรมาภิบาลกับเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการบริหารรัฐกิจของไทย โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการตอบสนองความต้องการของประชาชน กรณีศึกษาจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการให้บริการและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลภาครัฐแบบองค์รวม

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การพัฒนานโยบายและกฎหมาย

- เร่งรัดการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาธรรมาภิบาลดิจิทัล
- พัฒนารอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐที่ชัดเจนและมีผลบังคับใช้
- กำหนดนโยบายการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2) การพัฒนาโครงสร้างและระบบ

- จัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีอำนาจในการกำกับดูแลการพัฒนาธรรมาภิบาลดิจิทัล
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลแบบบูรณาการที่รองรับการขยายตัวในอนาคต
- สร้างระบบการประเมินและติดตามการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลดิจิทัล

3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- จัดทำแผนพัฒนากำลังคนดิจิทัลภาครัฐเชิงรุก
- ปฏิรูประบบการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อดึงดูดและรักษานักวิชาการดิจิทัล
- สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลในทุกระดับของหน่วยงานภาครัฐ

3. ทิศทางการพัฒนาในอนาคต

การพัฒนาธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของไทยในอนาคตควรมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการรักษาหลักการธรรมาภิบาลที่ดี โดยมีทิศทางที่สำคัญ ดังนี้

1) การพัฒนาสู่รัฐบาลอัจฉริยะ (Smart Government) ที่ใช้ AI และการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงในการให้บริการและตัดสินใจเชิงนโยบาย

2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและเอกชนในการพัฒนานวัตกรรมบริการภาครัฐผ่านแนวคิด Open Government

3) การพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลที่เน้นความยั่งยืนและความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการดิจิทัลของประชาชนทุกกลุ่ม

สรุปการพัฒนาธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เท่านั้น แต่เป็นการปฏิรูปกระบวนการทัศน์และวิธีการบริหารจัดการภาครัฐทั้งระบบ เพื่อสร้างภาครัฐที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

องค์ความรู้ที่ได้

จากการวิเคราะห์ธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของรัฐบาลประเทศไทย ผู้เขียนได้เขียนกรอบแนวคิด “โมเดลบูรณาการธรรมาภิบาลดิจิทัลไทย (Thai Integrated Digital Governance Model)” ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษา โมเดลนี้ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของธรรมาภิบาล ได้แก่ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพ ความเสมอภาค และหลักนิติธรรม โดยทุกองค์ประกอบต้องบูรณาการและขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

จุดที่สำคัญของโมเดลนี้คือ การมองธรรมาภิบาลดิจิทัลแบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญกับทั้งปัจจัยด้านเทคโนโลยี นโยบาย โครงสร้าง และคน รวมถึงคำนึงถึงบริบทเฉพาะของประเทศไทย ไม่ใช่เพียงการนำแนวคิดจากต่างประเทศมาใช้โดยตรง

แผนภาพที่ 1 “โมเดลบูรณาการธรรมาภิบาลดิจิทัลไทย (Thai Integrated Digital Governance Model)”

บรรณานุกรม

- กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. *แผนปฏิบัติการดิจิทัลของกรมวิทยาศาสตร์บริการ พ.ศ. 2566-2570*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.dss.go.th/images/doc-pdf/dss-digital-plan/แผนปฏิบัติการดิจิทัล_วศ2566-2570.pdf. [21 กุมภาพันธ์ 2568].
- กัณฑ์ภูภัทร์ ศุภะกุลสวัสดิ์. (2564). วัฒนธรรมองค์การกับความเปลี่ยนแปลงในยุค New Normal. *Journal of Modern Learning Development*. 6(5): 388-401.
- เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์. (2565). การประเมินทักษะดิจิทัลของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*. 12(2): 107-120.
- พงศกร ศรีรงค์ทอง. (2563). ความหลากหลายของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่. *วารสารจันทร์เกษมสาร*. 26(1): 31-44.
- พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2562). *ความท้าทายในการ ร่าง พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cybersecurity Law) ของไทย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/lavo3>. [22 กุมภาพันธ์ 2568].
- รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government. (2561). *เปลี่ยนผ่านภาครัฐสู่ยุคดิจิทัล (Transform Government to The Digital Age)*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/> [22 กุมภาพันธ์ 2568].
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580)*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://datacatalog.onde.go.th/dataset/nationalpolicy/resource/6becc300-2140-4241-8895-2e5afa68c585>. [20 กุมภาพันธ์ 2568].
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/> [22 กุมภาพันธ์ 2568].
- UNDP 2021. (2568). *คู่มือประกอบการอบรมการตรวจสอบมนุษยชนอย่างรอบด้าน*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/Thai_UNDP-Human-Rights-Due-Diligence-Training-Facilitation-Guide-2021.pdf [20 กุมภาพันธ์ 2568].

แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยด้วยการสอนแนวใหม่ Strategic Directions for Advancing Thai Education through Innovative Pedagogical Approaches

พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์)

Phra Danchai Suriyawungso (Suriyawong)

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Program in Teaching Social Studies,

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: danchaid072@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 14 มิถุนายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 28 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 4 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยด้วยการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ที่ตอบสนองต่อบริบทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพบว่าการสอนแนวใหม่เป็นการนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บทความนำเสนอกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการใหม่ของการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (Experiential Learning) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) นอกจากนี้ยังเน้นย้ำบทบาทใหม่ของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่สามารถออกแบบและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและความพร้อมของผู้เรียน การขับเคลื่อนการศึกษาด้วยการสอนแนวใหม่จำเป็นต้องสร้างระบบนิเวศทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและโลกในอนาคต บทความจึงเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในการจัดการเรียนรู้ของประเทศไทย

คำสำคัญ: การศึกษาไทย, การสอนแนวใหม่, การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, นวัตกรรมการสอน

Abstract

This article aims to propose guidelines for driving Thai education through innovative teaching approaches that respond to the context of 21st-century learners. The study reveals that innovative teaching involves integrating diverse concepts, methods, processes, and learning innovations to enhance the quality and effectiveness of education. The article presents conceptual frameworks and theories related to new paradigms of learning, such

as learner-centered learning, experiential learning, problem-based learning (PBL), and blended learning. Additionally, it emphasizes the evolving role of teachers as facilitators who can design and apply digital technologies, instructional media, and various learning resources in ways that address individual differences and learner readiness. Driving education through innovative teaching requires the creation of a diverse learning ecosystem that supports continuous learning and encourages opportunities for out-of-classroom experiences. The ultimate goal is to develop Thai youth with the skills, knowledge, and attributes needed to meet the demands of society and the future world. This article therefore proposes policy recommendations and practical guidelines to foster systemic changes in Thailand's educational practices.

Keywords: Thai Education, Innovative Teaching, Learner-Centered Approach, Instructional Innovation.

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความท้าทายใหม่อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อบทบาทของการศึกษาในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจำเป็นต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างเท่าทันและเท่าเทียม การจัดการศึกษาในยุคใหม่นี้จึงไม่อาจมุ่งเพียงการถ่ายทอดความรู้เชิงเนื้อหาแต่ต้องเป็น “โอกาสทางการเรียนรู้” โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกระหว่างนักเรียนทั่วไปกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในขณะที่ นักเรียนมีความแตกต่างกันแต่ในการจัดการเรียนรู้กลับไม่ยึดหยุ่นรวมทั้งรูปแบบการสอนที่ไม่หลากหลายทำให้ เด็กบางกลุ่มขาดโอกาสทางการเรียนรู้ (พิมพ์ชนก หมอภฤทธิ และภัทรพร แจ่มใส, 2564) ที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน โดยเฉพาะการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และส่งเสริมความเสมอภาคให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาตามศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง ในปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านคุณภาพ ความไม่ทั่วถึง และความไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับผู้เรียนในหลายพื้นที่ ขณะที่โลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว แต่หลักสูตรและกระบวนการประเมินผลยังไม่สามารถตอบโจทย์ต่อบริบทโลกแห่งความจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การยกระดับการศึกษาไทยจำเป็นต้องอาศัยแนวทางใหม่ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมพร้อมทั้งปรับระบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทยุคใหม่ เพื่อสร้างความพร้อมของผู้เรียนในการเผชิญความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่อนาคตอย่างยั่งยืน

การถ่ายทอดความรู้สำหรับผู้เรียนยุคใหม่

การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเทคโนโลยี สังคม และบริบทของผู้เรียน ทำให้ครูไม่อาจจำกัดบทบาทตนเองไว้เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ หากต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน แนวทางการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ การถ่ายทอดความรู้สำหรับผู้เรียนยุคใหม่ ควรเน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ครู

และผู้เรียนลงมือปฏิบัติร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ โดยครูใช้โอกาสนี้ในการสังเกตแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิด สร้างสรรค์ ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีรู้จักการทำงานเป็นทีม มีเหตุผลสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนตนเองได้ด้วยเพื่อให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง และนำไปต่อยอดในการใช้ชีวิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติจะช่วยให้ครูก้าวข้ามจากการใช้ทฤษฎีสู่การพัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน สอดคล้องกับ ธีรยุทธธรณ์ ชื่นแสงจันทร์, (2563) การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของครูในปัจจุบันจึงควรปรับเปลี่ยนจากเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลางกำหนดให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มาสู่การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเอง

การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา (Problem-Based Learning: PBL) ยังถือเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตั้งคำถาม ตรวจสอบแนวคิด และพัฒนาความเข้าใจเชิงลึก (ทศนา แหมมณี , 2551) ทั้งนี้ การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องสิ้นสุดลงด้วยคำตอบที่ถูกต้องเสมอไป หากแต่ควรเป็นคำตอบที่นำไปสู่การตั้งคำถามใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivist Learning) ที่มองว่าผู้เรียนควรเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการรับความรู้จากครูโดยตรง บทบาทของครูในฐานะผู้สนับสนุนการเรียนรู้ครูจำเป็นต้องปรับบทบาทจาก “ผู้บอก” เป็น “ผู้ชี้แนะ” โดยออกแบบกิจกรรมที่น่าสนใจ มีความหมาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก วางแผน ตัดสินใจ และสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง กิจกรรมควรเน้นการประยุกต์ความรู้ในบริบทจริง ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และใช้การวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบของคำถามต่างๆ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ของคาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers, 1951) ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและจิตใจของผู้เรียน โดยเน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งครูต้องมีความเข้าใจ เอาใจใส่ รับฟังอย่างตั้งใจ และแสดงความเมตตากรุณา ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด และปัญหาได้อย่างปลอดภัย การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการแก้ปัญหา ตัดสินใจได้ดีขึ้น และพัฒนาพฤติกรรมในเชิงบวก และ สอดคล้องกับ พระมหากวีพัฒน์ วิฑูรย์ (ยารังษี) และคณะ (2567) เป็นการพัฒนาและมุ่งเน้นครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้รับทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาตนเอง อาทิ ทักษะการคิด ความคิดสร้างสรรค์ การวัดผลประเมินผล ตลอดจนการบริโภคเครือข่ายสารสนเทศแบบถูกวิธี ช่วยให้ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็น สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในสังคมยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

สรุป การถ่ายทอดความรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมิใช่เพียงการส่งต่อข้อมูล แต่คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความคิด ความรู้ และตัวตน อย่างมีความหมายผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ครูในยุคใหม่จึงควรพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พร้อมสนับสนุนให้ผู้เรียนเติบโตทั้งทางวิชาการและด้านบุคลิกภาพอย่างยั่งยืน

นวัตกรรมการสอนแบบใหม่ๆ

ห้องเรียนออนไลน์

Google Classroom <https://classroom.google.com/>

Classroom เปิดให้บริการสำหรับทุกคนที่ใช้ Google Apps for Education ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่ให้บริการฟรี ประกอบด้วย Gmail, เอกสาร และไดรฟ์ Classroom ได้รับ

การออกแบบมาเพื่อช่วยให้ครูสามารถสร้างและเก็บงานได้โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองกระดาษ มีคุณลักษณะที่ช่วยประหยัดเวลา เช่น สามารถทำสำเนาของ Google เอกสารสำหรับนักเรียนแต่ละคนได้โดยอัตโนมัติ โดยระบบจะสร้างไฟล์เตอร์ของโทรศัพท์สำหรับแต่ละงานและนักเรียนแต่ละคนเพื่อช่วยจัดระเบียบให้ทุกคนนักเรียนสามารถติดตามว่ามีอะไรครบกำหนดบ้างในหน้างาน และเริ่มทำงานได้ด้วยการคลิกเพียงครั้งเดียว ครูสามารถดูได้อย่างรวดเร็วว่าใครทำงานเสร็จหรือไม่เสร็จบ้าง ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นและให้คะแนนโดยตรงได้แบบเรียลไทม์ใน Classroom

แหล่งการเรียนรู้สำหรับครู

ในยุคที่ความรู้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ครูจึงไม่เพียงทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องเป็น “ครูผู้เรียนรู้” ที่พร้อมเปิดรับแนวคิดใหม่ๆ ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้สำหรับครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับทักษะ ความรู้ และการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมในศตวรรษที่ 21 เพื่อสนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อถือได้และเข้าถึงได้ง่ายหลากหลายช่องทาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

โทรทัศน์ครู <http://www.thaiteachers.tv>

โครงการโทรทัศน์ครู โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่รวบรวมคลิปวิดีโอการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสาระวิชา เทคนิคการสอน บทสัมภาษณ์ครูต้นแบบ และกิจกรรมสร้างสรรค์ เหมาะสำหรับครูทุกระดับชั้น

TEACHERS as LEARNERS <http://www.teachersaslearners.com>

เว็บไซต์ที่เน้นบทความ บทวิเคราะห์ และเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูในมุมมองของ “ครูผู้เรียนรู้” สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โครงการการพัฒนาชุมชนครูผู้เรียนรู้บนฐานนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางการศึกษานวัตกรรมสร้างสรรค์ทางการศึกษาในรูปของสื่อดิจิทัล (Digital Media) เพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนครูผู้เรียนรู้ และการพัฒนาการศึกษาไทย ประกอบด้วยรายการสากล พร้อมคำอธิบายในการประยุกต์ และรายการไทยซึ่งทุกรายการ มีองค์ความรู้ทางการศึกษาและการปฏิบัติการสอนที่ดี

คลังสมองของครูไทย <http://www.thinkttt.com>

พื้นที่รวมความรู้ด้านการศึกษา แหล่งสื่อ บทความ และเครื่องมือการเรียนรู้ที่ครูสามารถนำไปใช้พัฒนาการสอนได้จริง พร้อมแนวคิดนวัตกรรมเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตโครงการยกระดับบุคลากรครูและนักเรียนด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสู่การปฏิรูป กระบวนการเรียนการสอนโดยสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

DLIT <http://www.dlit.ac.th/index.php>

แพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัล รวมถึงวีดิทัศน์ ใบงาน แผนการจัดการเรียนรู้ และคลิปการสอนจริงในห้องเรียน เพื่อให้ครูใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพ โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) DLIT Classroom ห้องเรียน DLIT การถ่ายทอดการจัดการเรียนรู้หัวข้อเรื่องที่มาจากครู ต้นแบบของโรงเรียนชั้นนำไปยังห้องเรียนปลายทาง 2) DLIT Resources คลังสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) DLIT Digital Library ห้องสมุดดิจิทัล 4) DLIT PLC (Professional Learning

Community) เครื่องมือในการสร้างและพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู พร้อมพื้นที่แห่งการแบ่งปันและเรียนรู้หรือ Share and Learn 5) DLIT Assessment คลังข้อสอบ

ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ TKC <http://www.tkc.go.th>

แหล่งรวบรวมองค์ความรู้ หนังสือ อีบุ๊ก วารสาร และแหล่งเรียนรู้ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปิดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าศึกษาได้อย่างเสรีของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นบริการเว็บท่าที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่สนใจค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมบนระบบอินเทอร์เน็ต

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา www.royin.go.th

แหล่งข้อมูลทางวิชาการด้านภาษาไทย ศัพท์บัญญัติ สารานุกรม และหลักเกณฑ์การใช้ภาษาที่ถูกต้อง เหมาะสำหรับครูภาษาไทยและผู้สนใจด้านการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีบริการออนไลน์ ได้แก่ พจนานุกรม, ศัพท์บัญญัติวิชาการ, อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย, คลัง ความรู้, สื่อสิ่งพิมพ์, E-Book, กระดานสนทนา ฯลฯ

Education World <http://www.educationworld.com/>

เว็บไซต์ระดับนานาชาติที่รวบรวมแนวปฏิบัติที่ดีในการสอน (Best Practices) บทความวิจัย แผนการสอน และสื่อประกอบการเรียนการสอนมากมายที่ครูสามารถนำไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิชาการดอทคอม <http://www.vcharkarn.com>

เป็นเว็บไซต์ที่มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมความรู้และกระตุ้นความสนใจ โดยเป็นสื่อกลางความรู้ที่น่าสนใจและเป็นสื่อกลางในการกระจายความรู้ผ่านไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศอย่างทั่วถึงหวังกระตุ้นในนักเรียน นักศึกษา อาจารย์และผู้สนใจ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยบทความ, ข่าว, ทุนการศึกษา, โครงการ, มุมครู, ข้อสอบ, บทความออนไลน์, นวนิยาย, BLOG สมาชิก, Webboard, ค่าย, ประชาสัมพันธ์

สหวิชาดอทคอม <http://www.sahavicha.com>

เป็นแหล่งรวมเนื้อหาความรู้ต่างๆ บอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากครูทั่วประเทศ

ทรูปลูกปัญญา <http://www.truelookpanya.com>

เป็นเว็บไซต์คลังความรู้คุณธรรมที่ประกอบด้วยสาระความรู้ทุกวิชาทุกระดับชั้น นำเสนออย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบมัลติมีเดีย สนุกกับการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ทั้งยังเปิดโอกาสให้ทุกคนสร้างคอนเทนต์ แลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน ประกอบด้วย คลังความรู้, คลังข้อสอบ, มุมคุณครู (ได้แก่ ครู ต้นแบบ, ข่าวแวดวงคุณครู, บทความทางวิชาการ/มาตรฐานการศึกษา, เทคนิคการสอน, แผนการสอน, ผลงาน ทางวิชาการและงานวิจัย, กฎหมายครู, เว็บบอร์ดมุมคุณครู), ความรู้คุณธรรม (รวบรวมแหล่งความรู้ทางพุทธ ศาสนา ประกอบด้วยสื่อธรรมะทั้งที่เป็นวีดีโอคลิป, บทความธรรมะ, เสียงธรรมเทศนา, นิทานธรรมะ และการ ปลูกฝังคุณธรรมความดีแก่เยาวชนบุคคลทั่วไป), เนาะแนว (ข้อมูลด้านการศึกษาต่อ), You Tube แพลไทย ฯลฯ

ถามครู <http://taamkru.com>

เป็นสื่อกลางในการให้ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็ก มีผู้เขียนบทความซึ่งเป็นครู อาจารย์จากมหาวิทยาลัยซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการพัฒนาเด็กที่ให้ข้อมูลซึ่งอ้างอิงได้ และเป็นกลาง มีเว็บบอร์ดพร้อมที่จะตอบคำถาม

หรือข้อสงสัย ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งระดับเด็กเล็ก อนุบาล และประถมต้น ตลอด 24 ชั่วโมง มีแบบฝึกหัดและการทดสอบออนไลน์ เพื่อวัดความพร้อมของเด็กในแต่ละด้าน โดยเก็บผลคะแนนของเด็กจากการ ทำแบบฝึกหัดดังกล่าวไว้เป็นสถิติเฉพาะของเด็กแต่ละคน และยังสามารถค้นหาโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน หรือใกล้ ที่ทำงานได้

เด็กดีดอทคอม www.dek-d.com

เว็บสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะ ติดอันดับ 1 เว็บไทยยอดนิยมสำหรับวัยรุ่นและมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ในกลุ่มเว็บไทยที่รวมทุกกลุ่มเป้าหมาย

UTQ <http://www.utqplus.com>

โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ ด้วยระบบ e-Training (การอบรมออนไลน์) โดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปแหล่งเรียนรู้สำหรับครูที่กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูในยุคที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูสามารถเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสนใจและบริบทของตนเอง เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และสร้างผู้เรียนที่มีทักษะพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต

แหล่งเรียนรู้ทางด้านสื่อและนวัตกรรม

NECTEC <http://www.nectec.or.th>

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center : NECTEC หรือเนคเทค) ตัวอย่าง ซอฟต์แวร์สังเคราะห์เสียงพูดภาษาไทย วาจา (VAJA), LEXITRON พจนานุกรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไทย, PARTY: พาที ระบุรู้จำเสียงพูดภาษาไทย

แหล่งให้บริการเผยแพร่คลิปวิดีโอ

Youtube <https://www.youtube.com>

TED-Ed <http://ed.ted.com>

Krutube <http://krutube.thinkttt.com/index.php>

ทวิก (Twig) <https://www.twig-aksorn.com>

เว็บไซต์ให้บริการสร้างสื่อการศึกษา

Prezi <https://prezi.com> สร้าง presentation

Barry Fun English <http://www.barryfunenglish.com> สร้างใบกิจกรรม

Twinkl <http://www.twinkl.co.uk> สร้างใบกิจกรรม

Have Fun Teaching <http://www.havefunteaching.com> สร้างใบกิจกรรม

Puzzle Maker <http://www.discoveryeducation.com/free-puzzlemaker>

Popplet <http://popplet.com> สร้าง mind map

Spider scribe <http://www.spiderscribe.net> สร้าง mind map

Time Toast <http://www.timetoast.com> สร้าง timeline

Rubistar <http://rubistar.4teachers.org> สร้างตาราง

Rubrics Face your manga <http://www.faceyourmanga.com> สร้างตัวการ์ตูน

Timeline http://www.readwritethink.org/files/resources/interactives/timeline_2

เว็บไซต์ให้บริการการจัดการเรียนการสอน

Stormboard	https://stormboard.com	ประชุมออนไลน์
kahoot	https://kahoot.it	ถามตอบออนไลน์
Ping Pong	http://gogopp.com	โปรแกรมถามตอบ

โปรแกรมประยุกต์

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือหนังสือเท่านั้น แต่ยังสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ต โดยเฉพาะ “โปรแกรมประยุกต์ (Application)” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทันสมัยตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน ครู นักเรียน และผู้สนใจทั่วไป ในประเทศไทย มีแอปพลิเคชันหลากหลายประเภทที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาไทย ความรู้ทั่วไป สุภาษิตสำนวน นิทาน ไปจนถึงสาระความรู้รอบตัวและเครื่องมือเสริมอื่นๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ โปรแกรมเหล่านี้ไม่เพียงเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงองค์ความรู้ แต่ยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

ราชบัณฑิตยฯ โมบายล์ : แอปพลิเคชันพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

ราชบัณฑิตยฯ โมบายล์ : แอปพลิเคชันอ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

Kint studio: สุภาษิต, คำไวพจน์, คำคมขงเบ้ง, คำทับศัพท์, สำนวนไทย, อักษรย่อ ฯลฯ

อื่นๆ: Undecided, สแกนเนอร์, DoctorMe, EmojiNation, 4 Pics 1 word, ปริศนาฟ้าแลบ, iKnowledge, รู้รอบตอบได้, ELN, นิทานอีสป, แชรส์คำคม, ทายคำไทย, ใบคำ, Kinraidee, Foursquare, Localscope, TrueBook, Taamkru, AIS U Academy, Video dl pro, Line Tools, Thai Pray

สรุป การนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการบวนการเรียนรู้ ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเป็นระบบเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูสามารถประยุกต์ใช้แอปต่างๆ เหล่านี้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลายและมีความหมายมากขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ และใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน อันเป็นทักษะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

ตัวอย่างนวัตกรรมทางด้านการจัดการเรียนการสอน

ตัวอย่างที่ 1: รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism)

แนวคิด

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีความหมายต่อตนเอง จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอน เป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ มีขั้นตอน/กระบวนการ ดังนี้

1) ขั้นแนะนำ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ จากการสร้างของครูผู้สอน

2) ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้

3) ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด เป็นขั้นที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการสร้างความรู้ตามกระบวนการ สร้างความรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

3.1) สร้างความกระจำและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน

3.2) สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน และสาธิตแสดงให้เห็นจนทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิด หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้

3.3) การประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลอง หรือใช้กระบวนการคิด คิดอย่างไตร่ตรอง ลึกซึ้ง และประเมินคุณค่า

3.4) การนำความคิดไปใช้ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินความคิด หรือความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

4) ขั้นทบทวน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิด ความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความรู้ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนได้สังเกตสิ่งที่ตนเองสนใจ อยากเรียนรู้ แล้วจึงศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม นำไปเชื่อมโยงต่อยอดกับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เกิดเป็นความรู้ใหม่ของผู้เรียนเองอีกทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด

ตัวอย่างเรื่องที่ 2: การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study)

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับมนุษย์ แต่ละคนจึงมีความสามารถความสนใจ ความพร้อมและความต้องการที่แตกต่างกัน ทำให้การเรียนรู้ไม่เหมือนกัน ดังนั้น แนวคิดทางการศึกษาแผนใหม่จึงเน้นในเรื่องการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เรียกรายเรียนการสอนลักษณะนี้ว่า การจัดการเรียนการสอนรายบุคคล หรือการจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (แบบเอกัตบุคคล) หรือการเรียนด้วยตนเอง โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยมุ่งจัดสภาพการเรียนการสอนที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถความสนใจและความพร้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

ครูหรือผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหัวข้อปัญหา หรือโครงการตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนด โดยผู้เรียนต้องศึกษาวิเคราะห์ สรุปอ้างอิงและสรุปข้อความรู้บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ และประเมินผลกระบวนการครูต้องใช้เทคนิคการประเมินในด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับ และการตรวจแก้งานโดยใส่ไว้ในสื่อที่ผู้เรียนใช้หรือใช้ร่วมกันไปกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ครูมีบทบาทช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและนิสัยการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนให้ส่งเสริมความเป็นอิสระ ให้ผู้เรียนมั่นใจในตนเองอยากรู้ อยากเห็นและปรารถนาที่จะเรียนรู้ โดยครูอาจจัดชั้นเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Packages)

การศึกษาเป็นรายบุคคล สามารถปรับใช้ได้หลายๆ สถานการณ์ ตั้งแต่การเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีครูคอยควบคุม จนถึงการศึกษาอิสระในหอสมุดที่ผู้เรียนต้องกำกับการเรียนรู้ของตนโดยหัวข้อที่ ศึกษาจะเป็นไปตามข้อกำหนดของรายวิชาหรือไม่ก็ได้ ครูอาจใช้วิธีนี้กับผู้เรียนทั้งห้องเรียนกับกลุ่มหรือกับผู้เรียนแต่ละคนก็ได้

กิจกรรมที่ครูสามารถเลือกใช้ให้ผู้เรียนปฏิบัติในการศึกษาเป็นรายบุคคล มีดังนี้

รายงาน การระดมพลังสมอง การค้นคว้าอย่างอิสระ เรียงความ การแก้ปัญหา การเรียนเสริม โครงงาน การตัดสินใจ ศูนย์การเรียนรู้ แบบจำลอง คู่สัญญา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำนิตยสาร การสืบค้นคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดการสอน เกม การมอบหมายงานเป็นรายบุคคล

เนื่องจากผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ และความสนใจในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีความหลากหลายวิธีเพื่อช่วยให้การจัดการเรียนในกลุ่มใหญ่สามารถตอบสนองผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกันได้ด้วย อาทิ

- เทคนิคการใช้ Concept Mapping ที่มีหลักการใช้ตรวจสอบความคิดของผู้เรียนว่า คิดอะไร เข้าใจสิ่ง ที่เรียนอย่างไร แล้วแสดงออกมาเป็นกราฟิก

- เทคนิค Learning Contracts คือ สัญญาที่ผู้เรียนกับผู้สอนร่วมกันกำหนด เพื่อใช้เป็นหลักยึดในการเรียนว่าจะเรียนอะไร อย่างไร เวลาใด ใช้เกณฑ์อะไรประเมิน

- เทคนิค Know-Want-Learned ใช้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ผสมผสานกับการใช้ Mapping ความรู้เดิมเทคนิคการรายงานหน้าชั้นที่ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมานำเสนอหน้าชั้น ซึ่งอาจมีกิจกรรม ทดสอบผู้ฟังด้วย

- เทคนิคกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ตัวอย่างที่ 3: การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน PROJECT-BASED LEARNING

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นรูปแบบหนึ่งของ Child-centered Approach ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่เป็นเรื่องที่สนใจและรู้สึกสบายใจที่จะทำนักเรียนได้รับสิทธิในการเลือกที่จะตั้งคำถามอะไร และต้องการผลผลิตอะไรจากการทำงานชิ้นนี้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่แก่นักเรียน สนับสนุนการแก้ไขปัญหา และสร้างแรงจูงใจให้แก่แก่นักเรียน โดยลักษณะของการเรียนรู้แบบโครงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) และสอดคล้องกับ กุศลภัส เทียมทิพร (2559) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนใจ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของตนเองโดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นๆ ที่เป็นระบบ มีดังนี้

- 1) นักเรียนกำหนดการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสิ่งแวดล้อมจริง
- 3) มีฐานจากการวิจัย หรือ องค์ความรู้ที่เคยมี
- 4) ใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่ง
- 5) ผังตรึงด้วยความรู้และทักษะบางอย่าง (embedded with knowledge and skills)
- 6) ใช้เวลามากพอในการสร้างผลงาน
- 7) มีผลผลิต

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานนั้นมีกระบวนการและขั้นตอนแตกต่างกันไปตามแต่ละทฤษฎี ดังนี้

แนวคิดที่ 1: ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้นำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นนำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ศึกษา สถานการณ์ เล่นเกม ดูรูปภาพ หรือผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน เช่น สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนของโครงงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้

2) ขั้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันวางแผนโดยการระดมความคิด อภิปรายหาหรือข้อสรุปของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3) ขั้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน

4) ขั้นประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อนร่วมกันประเมิน

แนวคิดที่ 2: ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ตามโมเดลจอร์จยานแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ของ วิจารย์ พานิช มีดังนี้

1) การกำหนดประเด็น (Define) ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกในทีมและครูผู้รับบทบาทโค้ช โดยมีเป้าหมายเพื่อระบุให้ชัดเจนว่า คำถามหลัก ปัญหา ประเด็น หรือความท้าทายของโครงการคืออะไร และการดำเนินโครงการนั้นมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ในด้านใด การกำหนดประเด็นร่วมกันอย่างชัดเจนจะช่วยให้ทุกฝ่ายมีทิศทางการทำงานที่สอดคล้องกัน และเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายและความหมาย

2) การวางแผน (Plan) ขั้นตอนการวางแผนเป็นกระบวนการสำคัญที่ทั้งครูและนักเรียนต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ สำหรับครูในบทบาทโค้ชขั้นนี้ ต้องเตรียมการล่วงหน้า เช่น การกำหนดแนวทางการสนับสนุน การเตรียมทรัพยากรและเครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการของนักเรียน ตลอดจนการเตรียมคำถามเชิงกระตุ้นเพื่อชี้ให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ประเด็นที่อาจมองข้าม โดยหลีกเลี่ยงการให้ความช่วยเหลือจนเกินความจำเป็น ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ในส่วนของผู้เรียนหรือทีมงาน ผู้เรียนต้องร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน จัดประชุมหารือ แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การมีความเข้าใจร่วมกันอย่างรอบด้านในขั้นตอนนี้ จะช่วยให้งานในขั้นต่อไปดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) Do (การลงมือปฏิบัติ) ในขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติงาน นักเรียนจะเผชิญกับสถานการณ์จริงที่มักมีปัญหาและอุปสรรคที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นเสมอ ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อาทิ ทักษะการแก้ปัญหา การประสานงาน การทำงานเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง และการบริหารจัดการงานภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากร ทั้งนี้ การเผชิญปัญหาเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และพัฒนาแนวทางการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4) Review (การทบทวน) ในขั้นตอนนี้ ทีมนักเรียนจะร่วมกันทบทวนและสะท้อนผลการเรียนรู้จากกิจกรรมหรือภาระงานที่ได้ดำเนินการ โดยพิจารณาทั้งในส่วนที่ประสบความสำเร็จและส่วนที่

เกิดข้อผิดพลาด เพื่อนำมาเป็นบทเรียนสำหรับการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติในอนาคต กระบวนการทบทวนนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทั้งเหตุการณ์ที่ตื่นเต้น ภูมิใจ หรือประทับใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้เชิงลึกที่เน้นการคิดไตร่ตรอง (Reflective Learning) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

5) การนำเสนอผลงาน (Presentation) การนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียนเป็นขั้นตอนสำคัญที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนกระบวนการทำงาน และสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง ก่อนจะถ่ายทอดออกมาในรูปแบบที่สร้างสรรค์และน่าสนใจ ทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้ และแรงบันดาลใจ ทีมงานนักเรียนสามารถเลือกวิธีการนำเสนอได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเขียนรายงาน การนำเสนอด้วยสไลด์ PowerPoint การจัดทำวีดิทัศน์ หรือการแสดงละครเพื่อสื่อความคิดและผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอที่ดีจะช่วยสะท้อนทักษะการสื่อสาร การสังเคราะห์ข้อมูล และความร่วมมือภายในทีมได้อย่างชัดเจน

สรุป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านความรู้และทักษะโดยผ่านการทำงาน ซึ่งผู้เรียนต้องมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและใช้ประสบการณ์ในชีวิตจริง การคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน รวมทั้งได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อีริคสัน วงศ์คุ้มสิน และเฉลิมขวัญ สิงห์วี (2562) ที่ศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองเป็นผู้สร้างความรู้ความคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้นำตนเองในการเผชิญกับปัญหาและการแก้ไขปัญหา การเผชิญกับบริบทต่างๆ ผู้เรียนต้องศึกษาและเรียนรู้เมื่อได้พบกับบริบทหรือสังคมอื่นที่เปลี่ยนไปผู้เรียนต้องรู้จักปรับตัวยืดหยุ่นกับสถานการณ์ สามารถปรับตัวเพื่อพร้อมการเปลี่ยนแปลง

บทบาทครู

ครูใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ คำถามนั้นต้องเป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและเพื่อให้เด็กนักเรียนได้อธิบาย โดยเริ่มต้นว่า “ทำไม” หรือ ลงท้ายว่า “อย่างไรบ้าง” “อะไรบ้าง” “เพราะอะไร” (จักรพรรดิ วัฒนา, 2544) โดยคำถามเหล่านี้อาจเป็นคำถามในใบกิจกรรมหรือคำถามก่อนปฏิบัติกิจกรรมกำลังลงมือปฏิบัติกิจกรรมและ/หรือหลังปฏิบัติกิจกรรมทุกคำถามต้องเชื่อมโยงไปยังรายวิชาที่เรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดด้วย ครูทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตว่านักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมอย่างไรขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยการสังเกตต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม คือ เมื่อครูเห็นว่าพฤติกรรมที่นักเรียนกำลังเรียนรู้ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรืออันตรายแก่นักเรียนอื่นรอบตัว ครูสอนให้นักเรียนเรียนรู้การตั้งคำถาม เมื่อนักเรียนสามารถตั้งคำถามได้จะทำให้เด็กนักเรียนรู้จักถาม เพื่อค้นคว้าข้อมูลรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่อง การรู้จักถามเป็นอีกวิธีหนึ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้และได้มาซึ่งความรู้ที่นักเรียนสนใจ ครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนเกิดข้อสงสัย ครูจะต้องเป็นผู้คอยแนะนำชี้แจงให้ข้อมูลต่างๆ หรือยกตัวอย่างเหตุการณ์ใกล้ตัวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ด้านอื่นๆ ในขณะที่ทำกิจกรรมเมื่อนักเรียนเกิดข้อสงสัยหรือคำถาม โดยไม่บอกคำตอบแก่นักเรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งครูจะเป็นผู้สังเกตและคอยกระตุ้นด้วยคำถาม ให้นักเรียนได้คิดกิจกรรมที่อยากเรียนรู้และหาคำตอบในสิ่งที่สงสัยด้วยตนเอง ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระตามความคิดและความสามารถของนักเรียนเอง ซึ่งครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเปลี่ยนบทบาทเช่นกัน โดยผู้เรียนต้องกำหนดเป้าหมายวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้

วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ลงมือปฏิบัติจริงสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์ทำงานทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครูประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง (กนก จันทร์ทอง, 2560) เพื่อให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการและความสามารถของตนเองในการคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

สรุป

การขับเคลื่อนการศึกษาไทยในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยการสอนแนวใหม่ที่สามารถตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน และสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การสอนแนวใหม่ไม่เพียงเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน แต่เป็นการเปลี่ยนกระบวนการทัศนทางการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง และใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ ครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกจึงต้องมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน การส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนแนวใหม่ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างเป็นระบบเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน และลดช่องว่างของคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่การเข้าถึงสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ไม่ถูกจำกัดเฉพาะในห้องเรียน การเรียนรู้จึงสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวคิดและแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยด้วยการสอนแนวใหม่สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ

แผนภาพที่ 1 แสดงแนวคิดและแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยด้วยการสอนแนวใหม่

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ทอง. (2560). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 28(2): 227-241.
- กุลธำส เทียมทิพร. (2559). PBL: Project Base Learning การเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงโดยใช้โครงงานเป็นฐาน. *วารสารการจัดการความรู้ พ.ศ. 2559*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จักรพรรดิ วัฒนา. (2544). บทบาทของครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. *วิทยาจารย์*. 4(2): 7.
- ทีศนา แคมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญารัตน์ ชื่นแสงจันทร์. (2563). ครูกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. 1(1): 31-44.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน และเฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2562). การสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน: บูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคมสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 45(1): 229-268.
- พระมหากวีพัฒน์ ฐิตโสภโณ (ยารังษี) และคณะ (2567). บทบาทครูสังคมศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*. 7(2): 85-97.
- พิมพ์ชนก หมอกฤทธิ์ และภัทรพร แจ่มใส. (2564). *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ*. 10(1): 79-92.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สกศ.
- Rogers, Carl R. (1951). *Client-Centered Therapy*. Boston: Houghton Mifflin Company.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ ในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในการพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้ตีพิมพ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้ตีพิมพ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้ตีพิมพ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้ตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. บทความที่ผู้ตีพิมพ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้ตีพิมพ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้ตีพิมพ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้ตีพิมพ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรมปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บ

รวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความในวารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่า บทความที่รับประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดรวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์

บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีนโยบายส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการที่สนใจ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อคิดเห็นทางด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณามี 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือ

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร “สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” นี้ จะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพและนำไปอ้างอิงได้

การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ มีดังนี้

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และข้อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. การพิมพ์ ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ โดยจัดหน้ากระดาษขนาด A4 ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบกระดาษทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร)

3. จำนวนหน้า บทความวิจัย บทความหนังสือ และบทความวิชาการ ตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ ขนาด A4

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. บทความวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช้คำย่อชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยมาก่อน

1.2 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด และอีเมล

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์

อย่างต่อเนื่องกันไม่ควรเกิน 200 คำ หรือมีความยาวไม่เกิน 12 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา จำนวนไม่เกิน 5 คำ

1.5 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหรือบทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่มาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการวิจัย แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง หรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 อภิปรายผล ชี้แจงว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วนในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีเป็นรูปภาพหรือแผนภูมิคำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

1.10 บรรณานุกรม สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป

2. บทวิจารณ์หนังสือ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ

2.2 ชื่อผู้วิจารณ์

2.3 บทวิจารณ์

2.4 บรรณานุกรม

3. บทความวิชาการ

3.1 ชื่อเรื่อง

3.2 ผู้แต่ง

3.3 บทนำ

3.4 เนื้อหา

3.5 บทสรุป

3.6 บรรณานุกรม

4. งานวิชาการอื่น

กรอบในการเขียนให้ใช้ในกรณีเดียวกันกับงานวิชาการอื่นๆ ข้างต้น

ขอบเขตการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบเผยแพร่บทความในด้านมนุษยศาสตร์และสังคม โดยเน้นด้านการศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ เช่น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การสอนภาษาไทย การสอนภาษาอังกฤษ การสอนสังคมศึกษา การสอนพระพุทธศาสนา การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา ด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา สหวิทยาการด้านการศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วาระการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีวาระการตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม)

การส่งต้นฉบับ

- E-mail: โดยส่งไฟล์เวิร์ด (word) และไฟล์ Pdf. ไปที่ sarthonghan@gmail.com
- สามารถส่งได้ด้วยตนเองที่กองบรรณาธิการวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มวลนิธิบรร เพื่อการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

การเขียนบรรณานุกรม

การรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อเอกสารบรรณานุกรม สำหรับบทความภาษาไทย หรือ References สำหรับบทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้รูปแบบการเขียนแบบ APA V.6 (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนมีดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์. ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

Potter, M.E. (1990). *The Competitive advantage of nations*. New York: Free Press.

บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่/(ฉบับที่ (ถ้ามี))./เลขหน้า.

ตัวอย่าง

มะลิวรรณ โคตรศรี. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 3(1), 32-48.

Foster, W.P. (2004). *The decline of the local a challenge to educational leadership*. *Education Administration Quarterly*, 40(2), 176-191.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย/(ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์
และสารนิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ชื่อสาขาวิชา./คณะ./ชื่อ
มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหินใน
ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขา
หลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Shim, W. J. (1996). *Contamination and bioaccumulation of tributyltin and triphenyltin compounds
in the Chinhae Bay system, Korea*. Master's thesis, Department of Oceanography, Seoul
National University.

บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อบทความ./แหล่งที่มา/วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

พรณี บัวเล็ก. พัฒนาการทุนนิยมในประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<<http://research.krirk.ac.th/pdf>> [25 December 2019]

คุณธรรม นำความรู้

Morality before knowledge

089 783 2122

jsrc2563@gmail.com